

LETO XXXI / ŠTEVILKA 3,4 / 1999, POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 460 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

HUBERT DOLINŠEK, dipl. inž. gozdarstva

AKTUALNA DOGAJANJA V GOZDNEM GOSPODARSTVU

Zaostrene razmere v gospodarstvu vplivajo tudi na poslovanje Gozdnega gospodarstva. Povečuje se konkurenca na vseh področjih naše dejavnosti, tako tudi na področju gradbene dejavnosti. Pri razmišljanju, kako naprej in dosedanje poslovno tehnično sodelovanje z gradbenim podjetjem SGP IGEN KOGRAD d.d. so nas vzpodbudili k povezovanju.

Povezovanje obeh podjetij je privedlo do ustanovitve novega gradbenega podjetja v Slovenj Gradcu, ki se imenuje GRADNJE IGEN Slovenj Gradec d.o.o. Podjetje je z 51 % lastništva v večinski lasti SGP IGEN KOGRAD d.d. Dravograd in 49 % v lasti GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC D.D.

V tem podjetju bodo ostali zaposleni vsi, ki sedaj delajo v PE Gradnje pri Gozdnem gospodarstvu. Cilj te povezave je zagotoviti razvoj na področju nizkih in visokih gradenj in povečati konkurenčno sposobnost in ustvarjati dobiček.

Pričakujemo, da bo novo podjetje ustvarjalo pričakovani dobiček. S tem bomo ohranili vrednost naših delnic in ustvarili še dividende za lastnike.

Gozdno gospodarstvo ima tudi premoženje, ki ustvarja premali donos.

Zato moramo to premalo produktivno premoženje prodati ali pa ga dati v najem.

Objavili smo javni razpis za zbiranje ponudb za prodajo posameznih zaključenih celot ali njihovih delov.

Na podlagi zbranih ponudb se bomo odločili za prodajo in tam, kjer bo več ponudb, izvedli dražbo. S temi poslovnimi odločitvami želimo izboljšati likvidnost.

Za pozitivno poslovanje Gozdnega gospodarstva pa smo pripravili še dodatne ukrepe:

1. Povečati novo ustvarjeno vrednost na delavca:
 - s povečano produktivnostjo,
 - z boljšo izrabo delovnega časa,
 - z boljšo organizacijo,
 - z zmanjšanjem stroškov na enoto proizvoda,
 - s selekcijo proizvodnih programov glede na ustvarjeni dobiček.
2. S kapitalskim povezovanjem povečati učinkovitost in konkurenčno sposobnost posameznih dejavnosti podjetja.
3. Aktivirati nove proizvodne programe, prilagojene delovnim invalidom.
4. Izboljšati plačilno sposobnost podjetja:
 - s prodajo nepremičnin,
 - z znižanjem zalog,
 - z dosledno izterjavo,
 - s selekcijo kupcev,
 - s selekcijo dobaviteljev in
 - pozitivnim poslovanjem.
5. Doseči boljšo učinkovitost celotnega poslovanja podjetja s prerazporeditvijo zaposlenih in kadrovske prenove.
6. Dograditi informacijski sistem za pridobivanje kvalitetnih informacij za odločanje.

Z vsemi opisanimi poslovnimi potezami in ukrepi ter naložbami v Gozdno proizvodnjo in predelavo lesa bo Gozdno gospodarstvo znižalo stroške, povečalo produktivnost in ustvarilo pričakovani dobiček.

Bralci VIHARNIKA se sprašujete zakaj sta letos izšli samo dve številki.

Stroški za VIHARNIK presegajo prihodke, ki jih dobimo z naročnino in oglasi.

Zato smo se odločili, da bomo znižali stroške in povečali prihodke.

Povečati bomo morali naročnino za vse prejemnike VIHARNIKA.

Poslej bodo morali plačati naročnino tudi upokojenci, ki so solastniki podjetja. Ta neljubi ukrep je nujen za obstoj VIHARNIKA.

Zadržali bomo vrhunsko oblikovanje in tisk VIHARNIKA. Skupaj z avtorji pa bomo skrbeli še za dvig kakovosti prispevkov in za obogatitev vsebine.

Potrudili se bomo, da bo VIHARNIK sedaj redno izhajal.

DRAGO JURHAR

Uvod

Družba GG Inpo, podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, posluje od 1. 4. 1997. Status invalidskega podjetja je pridobila s sklepom Vlade Republike Slovenije na podlagi 569. člena Zakona o gospodarskih družbah /Ur. list RS št. 30/93, 29/94) z dne 15. 1. 1998. Na osnovi sklepa Vlade RS je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve izdalo odločbo 5. februarja 1998 in od takrat za podjetje veljajo olajšave skladno s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, o družinskih prejemkih, o merilih za nadomestila dela stroškov invalidskim podjetjem, o prometnem davku, o dohodnini, o dobičku ter o carini.

Z odločbo je ministrstvo v postopku ugotovilo, da je družba GG Inpo izpolnila kadrovske, proizvodne, prostorske in strokovne pogoje za pridobitev statusa s proizvodnim programom:

- storitve gojenja in varstva gozdov,
- mehanične storitve za delo na mehaniziranih skladiščih,
- vzdrževanje gozdnih cest,
- storitve varovanja,
- izdelava lesarskih polizdelkov.

Z odločbo ministrstva je tudi določeno izvajanje nadzora nad strokovnim delom, poslovanjem, uporabo odstopljenih prispevkov in dodeljevanjem nadomestil ter drugih olajšav.

Poslovanje v letu 1998

Poslovanje invalidskega podjetja sloni na pogodbi o poslovnem sodelovanju med matičnim podjetjem Gozdnim gospodarstvom, kot lastnikom, za opravljanje storitev.

Število zaposlenih se je v letu 1998 zmanjšalo od 65 na 57 predvsem zaradi upokojitev, novih delavcev pa v tem letu nismo zaposlovali. V tem letu bi moral biti sklenjen tudi ustrezen aneks k pogodbi o poslovnem sodelovanju, kjer bi bili določeni pogoji in obseg del za poslovanje GG Inpo, vendar aneks ni bil sklenjen. Tako smo poslovali pod istimi pogoji kot v letu 1997, oziroma na osnovi elaborata o ustanovitvi invalidskega podjetja.

V letu 1998 smo za GG opravili 71.558 delovnih ur v vseh dejavnostih v vrednosti 110.940.249 SIT.

Iz priložene analize vseh ur lahko ugotovimo, da so bili na čakanju povprečno 4 delavci, prav toliko jih je bilo tudi v bolniškem staležu. To je velik strošek za GG Inpo, saj predstavlja 18,16 % vseh plačanih ur.

V jeseni je pričela obratovati proizvodnja pohišvenih elementov iz lesa listavcev "Decimirnica" na lokaciji Meles na Vižingi. V tem obratu smo zaposlili 10 ljudi, od tega 6 invalidov, kar je pomenilo pozitivno spremembo pri reševanju ustrezne zaposlitve

Čiščenje negozdnih površin na Pohorju.

Foto: Jožef Ogriz ▲ ▼

Delo v decimirnici.

Foto: Tomo Hain

delovnih invalidov z območja Radelj in okolice, saj ti doslej niso imeli ustrezne zaposlitve, oziroma so bili pretežno doma na čakanju.

Poleg tega smo v tem letu v mesecu oktobru po naročilu občine Mislinja in programa javnih del ter ob podpori Ministrstva za okolje in prostor oziroma njihove uprave za varstvo narave, izvedli na lokaciji najvišjega vrha Pohorja - na Črnem vrhu in Jezerskem vrhu - čiščenje negozdnih površin. Dela smo izvajali po projektu "Pohorske planje - vzdrževanje habitata". Projekt je bil izdelan v Zavodu za gozdove, območne enote Slovenj Gradec. Površina v okolici Črnega in Jezerskega vrha je v tretji fazi zaraščanja. Tam smo odstranili podmladek in večja odrasla drevesa zaradi vedutnih koridorjev in naravnih znamenitosti. Delo smo opravili pod nadzorom strokovne službe Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor ter vodje KO Mislinja in revirnega vodje Zavoda za gozdove. Skupno je bilo očiščeno 8 ha površine, od tega je 6 ha v zasebni lasti - s soglasjem lastnika. Ob zaključku del je župan občine Mislinja sklical posvet, na katerega so bili povabljeni župani občin Koroške pokrajine, predstavniki sklada zemljišč in gozdov RS, Zavod za gozdove RS, Ministrstvo za okolje in prostor ter novinarji. Na posvetu je bila predstavljena akcija od projekta do izvedbe del in izražena potreba, da se nadaljujejo dela po tem projektu. Za izvedbo del nam je župan izrekel zahvalo.

To so bila tudi prva dela, ki smo jih opravili v okviru programa invalidskega podjetja in nosi naslov "Naravovarstveni program". Pričakujemo, da bomo ta dela na Pohorju še nadaljevali v sodelovanju vseh občin, ki zajemajo pohorske planje. Z "decimirnico" in deli na Pohorju smo uresničili del zastavljenih ciljev našega invalidskega podjetja, oziroma prvih dveh programov. Za 1999 leto pa ostane, da se angažiramo za pridobivanje dodatnih del za izdelavo palet v Mislinji in pa program embalaranja skorje iglavcev, kot pokrovnega materiala za vrtove in parke. V Mislinji smo že v preteklem letu poskusili zaposliti del invalidov v sodelovanju s tesarstvom Hudovernik. Trije delavci so že delali na tem obratu, vendar se poskus ni obnesel, ker so delavci menili, da so ponujena dela za njih prezahtevna, nam pa tudi ni uspelo predhodno pridobiti mnenja invalidske komisije o ustreznosti del.

V letu 1998 sem spremljal vse zaposlene v GG Inpo pri njihovem delu in reševanju njihovih problemov. Posebna skrb pa je veljala invalidom

nadaljevanje s strani 3

in njihovim težavam. Sodeloval sem pri vseh postopkih z invalidskimi komisijami (v letu 1998 je šlo v pokoj 6 delavcev), zato se je tudi zmanjšalo število zaposlenih. Novih nismo zaposlili kljub sklepom skupščine Inpa, da izkoristimo možnost zaposlitve dodatnih 20 ljudi s tem, da upoštevamo razmerje 50:50 med zdravimi in invalidi, kot imamo odobreno. To moramo nadoknaditi v letu 1999.

Kot prejšnja leta smo naredili kvalitativni premik s tem, da smo za vsakega dekanca za invalidsko komisijo predložili tudi opis del za novo predvidena razpoložljiva dela, kar v preteklih letih ni bilo, saj so vse ljudi v glavnem razporejali na "lažja dela", kar pa vsekakor ni ustrezalo ne invalidom in ne podjetju, ker je prav pri razumevanju pojma "lažje delo" velikokrat prišlo do konfliktov.

V primeru novega obrata v Radljah smo za vsa predvidena dela predložili invalidski komisiji organizacijsko shemo z opisom vseh del, ki se bodo opravljala in z vsemi drugimi podatki. Poleg tega smo pripravili tudi video posnetke procesa dela v "Decimirnici". Zdravniki medicine dela in predsedniki invalidskih komisij ter prestavnik iz pokojninskega zavarovanja pa so si tudi sami ogledali proizvodnjo v novem obratu. V preteklem letu smo imeli tudi en primer delovnega spora na delovnem sodišču v Slovenj Gradcu. Zadeva se rešuje na II. stopnji. En primer pritožbe na delovno inšpekcijo zaradi nepravilne razporeditve oziroma neustreznega dela po odločbi invalidske komisije je rešen, ker je invalidska komisija potrdila opravičenost našega sklepa o razporeditvi.

V letu 1999 bo potrebno več angažiranja za uspešno poslovanje na enoti TIS, ob upoštevanju njihovih kadrovske in prostorske možnosti. Na tem obratu je najbolj ogrožena socialna varnost zaposlenih, posebej invalidov. Poleg pridobivanja dodatnih del za strojno in tudi mehanično delavnico, bi kljub zastoji pri izvedbi programa "Parkirišče za tovorna vozila" poskušali finančno rešiti ta problem in zaposliti invalide na tej dejavnosti za službo varovanja in recepcije. Obstajajo težave zaradi odlaganja izvajanja odloka RS Slovenije o obveznih parkiriščih, poleg tega pa tudi financiranje tega projekta.

GG Inpa je v preteklem letu redno sodeloval z vsemi organizacijami oziroma institucijami, ki so vezane na njegovo poslovanje, tako z CRI Celje in z njenimi strokovnimi službami. Redno smo se udeleževali posvetovanj in seminarjev, prav tako z Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in Zavodom za zaposlovanje.

V programu strokovnega izpopolnjevanja za vodenje invalidskih podjetij sva se dva (direktor in organizator del) usposobila za mentorja za delo z invalidnimi osebami. Sam(direktor) pa sem v lanskem letu na GEA Collage tudi uspešno opravil usposabljanje z zaključno nalogo Management v invalidskih podjetjih.▲

GOZDARSKO TEKMOVANJE LASTNIKOV GOZDOV

FRANC HUDRAP, inž. gozdarstva

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec, KE Ravne Prevalje

Ekipa pred tekmo.

Foto: Franc Hudrap ▲ ▼

Na sejmu kmetijstva, gozdarstva in prehrane v Kranju je bilo prvo tekmovanje lastnikov gozdov v gozdarskih veščinah. Tekmovanje je organiziral Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju z upravo sejma, 27. marca letos.

Tekmovalci so se pomerili v izdelavi zaseka in podžagovanju ter kleščenju z motorno žago, v podiranju droga na balon ter kombiniranem prežagovanju hloda. Vsak je tekmoval samo v eni disciplini.

Iz Območne enote Slovenj Gradec se je tekmovanja udeležila ekipa: Adi Rošar, Mirko Štern, Mirko Golob, Jože Štern so bili tekmovalci ter Maks Potočnik - sodnik in Franc Hudrap - vodja ekipe. Po prihodu na sejmišče smo si ogledali poligon in demonstracijo posameznih tekmovalnih disciplin. Nato smo dolgo čakali, da sta minister Ciril Smrkolj in župan mestne občine Kranj s pozdravnim govorom otvorila tekmovanje.

Vodilo tekmovanja je bilo: "Varno delo!" Tudi na tak način se mladi

Ekipa s sodnikom Potočnikom po tekmi

kmetje učijo pravilne tehnike dela. Kljub pomanjkanju treninga, saj so "naši" fantje odšli na tekmovanje praktično nepripravljeni in malo smole med samo tekmo, so se odlično odrezali. Približno uro po pričetku tekmovanja je "ustreglo" tudi vreme z močnimi padavinami, tako da so imeli tekmovalci zelo težke pogoje za tekmovanje.

Med petnajstimi sodelujočimi ekipami se je naša uvrstila na odlično šesto mesto. Udeležbo na tekmovanju sta omogočila: Gozdarska zadruga Slovenj Gradec in Trgovina LES. Za pomoč pri pripravi ekipe se zahvaljujem revirnim gozdarjem iz krajevne enote Črna Maku Potočniku in Janezu Kodeli.▲

VEGETACIJSKO OBDOBJE IN FENOLOŠKA OPAZOVANJA

JERNEJA ČODERL, dipl.inž. gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Radlje

S pomladjo se prebujajo rastlinski svet in privlačni naše poglede in budi zanimanja.

V naravi človeka je vgrajena lastnost, da opazuje, se z opazovanjem uči in dela zaključke. Svojo energijo usmerjamo v različne smeri. Življenske modrosti, izražene v obliki pregovorov, so rezultat opazovanj. Ljudi je od nekdaj zanimalo vreme, ker sta bila poljedelec in živinorejec v veliki meri odvisna od vremenskih razmer. Sočasno so opazovali spremembe na rastju.

Spremembe na rastlinah (na vegetaciji) so močno izražene v topli polovici leta, v vegetacijskem obdobju. Vegetacijsko obdobje se prične, ko srednja dnevna temperatura zraka presega 10 stopinj C in se zaključuje, ko srednja dnevna temperatura te vrednosti ne dosega več. V vegetacijskem obdobju potekajo v rastlinah intenzivno življenjski procesi, ki se odražajo s pojavljanjem posameznih fenoloških faz. Fenofaze si sledijo po vrsti od začetka brstenja preko razgrnitve listja, cvetenja, dozorevanja plodov, obarvanja listja in do njihovega odpadanja.

ln kdaj nastopi pri rastlinah posamezna fenološka oziroma razvojna stopnja? Schnelle je že leta 1955 z raziskavami dognal, da nastopi veg-

Mladi poganjki rdečega bora.

etacijska faza tedaj, ko je dosežena določena temperaturna vsota. Nastop fenofaze je časovno različen za različne rastlinske vrste. Pri rastlinah ene vrste nastajajo razlike zaradi razlik okolja. Na pojav fenofaze vplivajo ekspozicija, nadmorska višina, nagib, relief, tla temperatura, svetlobne in vlažnostne razmere. Periodičen nastop življenjskega pojava pri določeni rastlinski vrsti je pogojen tudi s starostjo rastline. Določena fenofaza se sploh

Ivanjščica

Foto: Matej Modic

ne pojavi, če rastlina ne dosega ustrezne starosti - npr. rastlina ne cveti, če ni dovolj stara.

Že naši predniki so bili dobri opazovalci vegetacije. To dokazujejo pregovori kot:

"Sv. Valentin ima ključke od korenin!" "Pšenica petkrat barvo spremeni, preden dozori!"

Da so opazovanja rastlin preko vegetacijske dobe lahko zelo zanimiva, lahko potrdim z rezultati lastnega opazovanja. V letu 1992 sem na

kmetiji Franca in Jožefe Kanop, po domače Čavk na Sv. Antonu na Pohorju, spremljala obarvanost bukovega listja od razgrnitve do odpada. Rezultati opazovanj so bili podrobno predstavljeni v Gozdarskem vestniku št. 10, leto 1993. V osemindvajsetih tednih sem na opazovanem bukovem listu zabeležila 18 barvnih odtenkov. Vegetacijsko obdobje se je pričelo 24. aprila, zaključilo pa se je 9. oktobra. Cvetenje in razvoj plodov se na opazovani buki v letu 1992 nista pojavila.

Zaključek opazovanja lahko podam s stavkom: bukov list 18 - krat barvo spremeni, preden dozori. Ugotovitev ima zaradi enega samega opazovanja seveda omejeno vrednost.

Spremembe v naravnem okolju bolj ali manj zaznavamo. Če se vanje pogledimo, lahko ugotovimo, da je narava presenetljivo pestra in bogata. Fenološke opazovalnice delujejo na različnih lokacijah razpršeno po slovenskem prostoru in tako imamo na razpolago podatke o časovnih nastopih fenoloških faz za različno rastje. Lastna zanimanja pa je mogoče potešiti na preprost način - z opazovanjem, le malo časa si moramo vzeti.▲

Bil je poznozimski, a zelo tople februarjski dan. Severna pobočja Pohorja so bila še pokrita z debelo snežno odejo, prisojna pobočja Kozjaka ob državni meji pa so s kopnicami že naznanjala bližajočo se pomlad. Toplo sonce je razgibalo naše ude, ljudje smo postajali vse bolj živahni. Pred mano je iz Radelj proti Dravogradu živahno vozil svojega "jugota" starejši možakar. Sama vožnja belega avtomobila me ni prepričala, da je pred mano živahen šofer. O starosti priletnega šoferja sem se prepričal ob pogledu na krivo palico, katero je lastnik avtomobila pozabil na strehi vozila. Palica mu je služila, da je bil bolj pokreten. Ob misli, da bo z avtomobilom še hitrejši, je pozabil na svojo palico. Od Radelj do križišča na Muto je starčeva opora ostala na avtomobilski strehi. S svetlobnimi in zvočnimi znaki sem opozarjal lastnika okrivljene palice, da je njegovo glavno gibalno orodje v nevarnosti, da se izgubi. Verjetno si je možakar pred mano mislil, zakaj ga preganjanja ta "smotani" šofer, pusti ga naj pri miru, saj upošteva omejitve hitrosti. Toda, bilo je prepozno. Centrifugalna sila je vrgla palico z avtomobilske strehe na sredo ceste. V želji, da rešim krivo palico pred kolesi težkih vozil, sem se ustavil na najbližjem izogibalšču in peš pohitel po palico. Toda bil sem prepočasen.

KRIVA PALICA

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva

Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Štirikolesne avtomobilske pošasti so zdobile starčeva pomagalo za lažjo hojo. Od palice je ostal samo zakrivljen ročaj, narejen iz masivnega domačega lesa, ostali del palice je bil votel. Mislim, da je bil iz bambusa. Razcefrani del palice je lep dokaz, da izdelki iz tujega rastočega materiala ne prenesajo naših krutih razmer! Vzdržljiv zakrivljen ročaj pa me je vzpodbudil k razmišljanju, le kaj bi bilo, če bi bila ta palica narejena iz našega kompaktnega lesa. Verjetno palica ne bi bila razcefrana.

Moje noge so še pri močeh, zato še nisem razmišljal, zakaj uporabljajo starejši ljudje pri hoji palico z zakrivljenim ročajem. Zakrivljen ročaj razbremenjuje pritisk telesne teže uporabnika palice na tla. Svoje zakrivljeno pomagalo si je človek poiskal v naravi, pa tudi fizikalne zakonitosti se je naučil iz nje. Da je res tako, sem vse bolj prepričan ob svojih gozdarskih pohodih proti vrhu Uršlje gore, Pece, Olševe, Raduhe in Pohorja. Vsako zimo zapade na teh vrhovih veliko snega, ki bi na strmih pobočjih brez dreva v obliki snežnih plazov hitro zdrsnil v dolino. Za njimi

ostajajo marsikje zaradi človekovega vsiljivega vsemogočnega poseganja v labilna strma pobočja velika razdejanja. O tem smo se lahko prepričali ob poslušanju žalostnih radijskih in televizijskih poročil o snežnih nesrečah v zahodnoavstrijskih, švicarskih in bavarskih Alpah. Snežnih težav pa ni, kjer je neokrnjen ali malo prizadet zgornji gozdni rob. Pozabljamo, da je narava izoblikovala na vremensko in reliefno najbolj krutem območju zaščitno zaveso pred snegom, vetrom in erozijo v obliki posameznih dreves, šopov ali drevesnih skupin. Ta drevesa ščitijo posamezne hiše, naselja ali celo mesta. Počasna in vztrajna rast je pripomogla k samoohranitvi drevesnih viharikov. Vsakoletni pritiski ogromnih snežnih gnot po pobočju navzdol oblikujejo ta drevesa. Zaokrivljene drevesne "fajfe" razbijajo moč teže po pobočju drsečega snega. Marsikatero ravno hitrorastoče drevo ne zdrži tega snežnega pritiska. Pri koreninah kriva drevesa v obliki krivih palic varujejo nižje rastoča drevesa in gozd. So velika

opora pri razvoju pod njimi rastočega gozda. Zato moramo skrbeti tudi za ta kriva drevesa, če ne, bomo ostali brez opore kot možakar, ki je izgubil krivo palico!▲

"Drevesna fajfa" nad cestnim robom. Foto: Gorazd Mlinšek

SAJ NI RES, PA JE! ZGODBA Z NASLOVNE STRANI

PETER CESAR, inž.gozdarstva

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec,
KE Slovenj Gradec

V ozadju je Ravnjakova domačija.

Foto: Peter Cesar

V ponedeljek, 12. aprila, je domačijo Šuler na Selah obiskal divji petelin.

Za opazovanje si je izbral kar sleme stanovanjske hiše, kjer je dober pre-

Divji petelin na Šulerjevi strehi.

gled na dvorišče in dovozno cesto. Ker se petelinu ni nikamor mudilo, je počakal, da sem s sedeža KE Slovenj Gradec, na kraj dogodka prišel tudi avtor članka ter naredil nekaj posnetkov. Na desni nogi je imel dobro viden aluminijast obroček s podatki. Ob petelinovi potrpežljivosti in moji vztrajnosti, mi je s pomočjo daljnogleda uspelo prebrati podatke na obročku - LD PECA 1999. Po dobre pol ure opazovanja in preletavanja s strehe na drevo in nazaj na streho, se je petelin le

odločil in odletel na bližnje macesne pod kmetijo Zageršnik (Bazovica, LD Kotlje).

Naslednji dan sem poklical lovca, člana LD Peca, ki mi je povedal, da je bil petelin pred desetimi dnevi izpuščen na Jesenikovem vrhu pod Peco (LD Peca). Ta petelin je bil od 1. novembra lanskega leta, ko se je sprehajal po pokopališču v Mežici, zaradi poškodovane perutnice, na zdravljenju pri tamkajšnjih lovcih. V času rasti so ga lovci LD Peca izpustili nazaj v naravo.

V dneh po izpustitvi se je sprehajal po precejšnjem delu Koroške, saj je z Jesenikovega vrha pod Peco do Šulerja na Selah kar 13600 m zračne razdalje.

Kaj ga je gnalo, da se je lani sprehajal na pokopališču in da je zapustil petelinova rastišča pod Peco ter priletel na Sele, na domačijo lovca Naca, ostaja skrivnost narave. Morda pa je želel prvi voščiti Šulerjevemu Nacu, dolgoletnemu in zagrizenemu lovcu, članu LD Slovenj Gradec, za bližajočih se 70 let. ▲

BELGIJA, NIZOZEMSKA

TOMAŽ SEREC

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec, KE Radlje

Reklo: "Kolikor znaš, toliko veljaš!" je bilo glavni razlog za večdnevno gozdarsko potepanje gozdarjev KE Radlje po gozdovih severne Evrope (Belgija, Nizozemska).

Željo po spoznavanju novega, nekoliko drugačnega gospodarjenja z gozdovi, nas je povezala z gozdarji v Belgiji. Obiskali smo njihove, pretežno bukovo hrastove gozdove Flamske regije v okolici Bruslja. Posebej nas je presenetil njihov pozitiven odnos do gozda ter skrb za ohranitev gozdne krajine, ne samo med gozdarskimi vrstami. Poseben posluš za kvalitetno delo gozdarjev ima država. Svoje delo usmerjajo predvsem v ohranjanje gozdov, ki imajo velik ekološki pomen (gozd kot

filter za vodo, zrak in hrup). Posebej je pomembna vloga gozda kot prostora za rekreacijo, sprostitve, turizem, saj je gostota poseljenosti krajine večja kot pri nas. Proizvodne funkcije so nekoliko v ozadju.

V nadaljevanju nas je pot vodila na Nizozemsko, ki je dežela vodnih kanalov, mlinov na veter in tulipanov. Gozdno krajino predstavljajo pretežno nižinski hrastovi gozdovi. Dotaknili smo se tudi severnega morja, ki je zares mrzlo in se tako preko znamenitega Amsterdama vrnili proti domu. ▲

1. Bukov sestoj v okolici Bruslja
2. Kolektiv gozdarjev KE Radlje
3. Tulipani

Foto: Matej Modic

Ves njih trud in
menjave so zaman,
zaman za boje so
življenja vse priprave
kadar zadnjič zvon zapoje
Alojz Gradnik

IN MEMORIAM MARIČKA MODREJ 1956 - 1999

Slabo leto upanja, boja z boleznijo, bolečinami, to je zadnje leto življenja Modrejeve Maričke. Skupno z njo, domačimi, smo tudi gozdarji iz Črne z upanjem, tolažbo, bili ta neenakovreden Maričkin boj s kruto, zaradi nerazpoznavnosti ob pravem času, težko boleznijo. Pesnik žalosti, temnih slutenj, Alojz Gradnik je zapisal:

*In videl sem, kje so življenja prodi
in da je kratka pot in da vse mine
in kratka slast in dolge bolečine
in da nikdo ne ubeži usodi.*

Kajti, če bi bilo drugače, od kod kriteriji za tako krivično izbiro; od kod izbira mlade, premlade in skoraj prevečkrat za vse okoli sebe nesebične, dobre, skrbne, skromne in takšne, da zmanjka besednih superlativov za označitev njenih vrlin.

Res pa je, da je v svojem kratkem življenju storila toliko dobrega, kot jih večina ljudi ne stori v dvakrat daljši dobi življenja. Slabih dvajset let je minilo, ko je Marička pričela z delom pri Gozdarskem obratu v Črni. S samo njej svojstveno delovno vnemo, delovnim žarom, znanjem in predvsem s svojo človečnostjo je kar takoj postala nekakšen simbol dobrote, pridnosti, dobre volje pri sicer trdih, včasih tudi z besedami robotnih gozdarjih.

Ne le tajniško delo na obratu, tudi vsi zapisniki, vabila in še mnogo stvari za družbeno aktivne gozdarje, pa prošnje in dopisi so vsa leta polnili Maričkine delovnike, ki so trajali še dostikrat dlje kot obvezna služba. Vsak, ne glede na izobrazbo, statusni simbol, premožnost, vsak je bil pri Marički deležen lepe, tople besede, vsakemu je napisala še tako težko prošnjo ali dopis, nihče iz njene pisarne ni odšel razočaran, kajti storila je vse, kar se je dalo. Pri obeh direktorjih gozdarskega obrata je bila njuna desna roka, tudi ko ju ni bilo v službi je znala nekako nevsiljivo voditi delo z izrednim spominom in čutom za red.

Nek gozdni delavec mi je rekel: "Če boš ti pisal nekrolog za Modrejevo Maričko, ne izbiraj besed, kajti za njo so vse besede skoraj premalo, ne odražajo tega, za kar smo ji iskreno hvaležni."

Zadnji teden, ta nevsakdanji teden, je na gozdarskem obratu mineval v nenehnem spraševanju o njenem zdravju, o le kančku upanja za morebitnim izboljšanjem. Pa ne; vesti so prihajale, bile vedno slabše in na

koncu se je uresničila črna slutnja, da je ves njen boj zaman.

Ni fraza, še dolgo se je bomo spominjali, še dolgo se bomo o njej pogovarjali, predvsem pa jo bomo pogrešali.

Za njeno delo se bo našla zamenjava, ne bo pa zamenjave za njen topli, človeški odnos, dobro srce in za njeno pomoč ljudem.

Hvala ji za vse. Res nam je težko. Težko je družini, ki je izgubila čudovito mamo, ženo, sestro, teto in snaho; težko je sodelavcem, težko je sosedom in težko je vsem, ki smo jo poznali..

Janez Švab

Op. Fraza Gozdarski obrat je uporabljena za vse organizacijske oblike gozdarstva v Črni na Koroškem v zadnjih dvajsetih letih.

MARIČKI !

Za vse, ki smo te poznali, si bila vedno le Marička in ne tajnica na "Gozdni", kot domačini pravijo gozdarskemu obratu v Črni. Kot da bi se kakšno drugo ime tvoji skromnosti ne podalo, čeprav ni tako lepega imena, ki ga ne bi bila vredna. V skupnem podjetju GG Slovenj Gradec sva sicer sodelovala že od tvojega prihoda na obrat v Črno, sodelavca v isti hiši pa sva bila zadnjih sedem let pred mojo upokojitvijo. To sicer ni dolga doba, vendar dovolj dolga, da sem spoznal vso veličino tvoje osebnosti. Kakor si bila čudovit sogovornik, nas s svojimi težavami nisi obremenjevala, prav tako tuje ti je bilo opravljanje. Znala pa si vsakomur ustreči in obljube tudi izpolniti. K vsem lepim besedam, izrečenim v tvoj spomin, ob tvoji zadnji poti, naj dodam le stavek, ki sem ga nekoč slišal na pisarniškem hodniku: "Marička je pol Gozdne, če nje ni, ne opraviš ničesar!"

Ko si nasledila tiho in marljivo Šipekovo Micko, si morala zaradi spremenjenih časov v gozdarstvu prevzeti del delovnih bremen tudi ostalih sodelavk, ko so odhajale. Nisi pa pozabila prevzeti tudi njihovega humora, prijaznosti in družabnosti, po čemer so slovele po vseh gozdnih gospodarstvih v Sloveniji. Kakor si znala pokazati sočutje in nuditi pomoč ljudem v stiski ob izgubi svojcev, tako si se materinsko obnašala tudi do

novorojenih članov gozdarskih družin, ko si jim izpisovala prve zdravniške knjižice. Pestovala in razvajala si jih, kot svojo malo Danielo, kadar te je prišla pozdravit, ko se je mudila pri svoji teti v zgornjem nadstropju. Ko si z ljubečim pogledom ugotovila, da je varno prečkala cesto, si se pa zopet vsa predala delu. Koliko moči v navidez krhkem telesu? Izgledalo je, da nikoli ne storiš koraka zaman, ali odložiš kakšen spis na nepravno mesto. Ko si odhajala po pošto, nisi pozabila na ostarelega hišnika in njegovo bolno ženo. Prinašanje zdravi ali vsakdanjih drobnarij je bila tvoja skrb. Namesto malice si najraje odbrzela s kolesom pogledat na svojo mamo, dokler je še živela, pozneje pa med vikendi k očetu v Dom starostnikov v Črneče. In tako iz dneva v dan, vedno v gibanju in hitenju, kot da ne bo jutrišnjega dne. Zate ga res ni bilo, saj se je življenje ustavilo daleč pod srednjo mejo. Davek za vse tvoje prizadevanje je bil prevelik. Tudi tega si plačala sama.

Veličastna množica ob tvoji zadnji poti je dokazala, da ni pomembno visokozveneče ime pokojnika, ampak le njegovo življenje in delo do tega trenutka. Ko bi ti lahko podarili nekaj let svojega življenja, potem solze ob slovesu še dolgo ne bi bile potrebne, tako pa ostajajo edina uteha tistim, ki tvoje usode še ne delijo.

Kako resna je tvoja bolezen, mi je povedala globoka skrb v očeh tvoje tašče, ki je pa s tem imenom nikoli nisi imenovala, saj tudi ti zanj nisi bila le snaha. Vajin odnos je bil globlji, bili sta prijateljici!

In medtem ko bo čas, ta veliki ranocelnik, pomagal celiti rane tvoji mladi družini, ne bo zaveznik Modrejevi mami. Čeprav ji ljubezni in skrbi zanj s strani domačih ne bo manjkalo, pa tistih rok, ki so negovale njenega moža, dedija tvojih otrok, ob času njegove bolezn, nikoli ne bo pozabila. Vedno ti bo hvaležna za vse dneve, ki sta jih preživeli skupaj.

Marička, naj kraj, kjer se nahajaš, ne bo preveč oddaljen, ostani bližje svojih. Na nas, ki smo te spoštovali in imeli radi, pa naj sije tvoja plemenitost, kot sije večerno sonce na marmorno ploščo, na kateri je z zlatimi črkami vklesano ime "MARIJA MODREJ - 1956 - 1999!"

Marjan Čuješ

UTRINKI IZ REVIRJA

TEČAJ ZA VARNO DELO Z MOTORNO ŽAGO

MATEJ MODIC, inž. gozdarstva

Zavod za gozdarstvo Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec, KE Radlje

Foto: Matej Modic

Izobraževanje lastnikov gozdov je ena izmed nalog delavcev Zavoda za gozdove. V mojem revirju smo za lastnike iz K.O. Sveti trije kralji, Sveti Primož nad Muto in Sveti Jernej spomladi 1998 že izvedli delavnico o negi in varstvu gozdov, sredi novembra pa je za te lastnike potekalo izobraževanje za varno delo z motorno žago. V tem letu sledita še tečaja za varno delo s traktorjem in za krojenje lesa.

Tečaja za varno delo z motorno žago se je kljub lepemu vremenu - primernemu še za zadnja opravila na travnikih in poljih - in kljub kratkemu roku za prijavo na tečaj, udeležilo 14 lastnikov gozdov.

Delavci Zavoda za gozdove Slovenije, KE Radlje, smo bili organizatorji, izvajalci so bili profesorji in inštruktorji iz Gozdarskega srednješolskega centra iz Postojne, stroške za izvajalce je pokrila Zavod za gozdove Slovenije, stroške za udeležence pa sta pokrili občini Radlje in Muta.

Tečaj se je začel 12. novembra 1998 na kmetiji GLAVAR na Sv.

Primožu nad Muto. V prvem delu so se udeleženci se nanili z delovanjem in vzdrževanjem motorne žage. Popoldan je bil namenjen praktičnemu delu vzdrževanja motorne žage: čiščenje, regulacija motorja, brušenje verige.

Naslednji dan je bil v gozdu pri Sv. Jerneju teoretični in praktični prikaz podiranja in klesčenja dreves. Najprej so inštruktorji ob teoretični razlagi podrli sive reko, označeno za posek. Nato so se razdelili v tri skupine in vsak udeleženec tečaja je sam podrli o lestil smreko.

Na koncu tečaja je dobil vsak udeleženec po rdlilo o opravljenem tečaju, zaščitni čelado in rokavice. Delavci Zavoda za gozdove, KE Radlje smo več tečajev tudi posneli z video kamero. Nisi zainteresirani si lahko na KE Radlje izposodite videokaseto tečaja.

Vsem udeležencem se zahvaljujemo za prisotnost, kmetijam GLAVAR in PRIMOŽ za gostoljubje, inštruktorjem za trud in župnoma občine Muta in Radlje za sodelovanje pri kritju stroškov. ▲

▲ ▼ Foto: Pavel Jeriček

TEČAJ NEGE GOZDA V VUZENICI

PAVEL JERIČEK, inž. gozdarstva

Zavod za gozdarstvo Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec,
KE Radlje

V začetku marca smo gozdarji Zavoda za gozdove iz Radlje v revirju Dravče, organizirali dvodnevno izobraževanje lastnikov gozdov iz področja nege gozda.

Presenetljiva in navdušujoča je bila udeležba, saj se je tečaja udeležilo 27 lastnikov, kar kaže, da je zanimanje za to področje zelo veliko. Teoretični del je potekal v gasilskem domu v Vuzenici pod strokovnim vodstvom vodje krajevnega gospe Tonke Modic, praktični del pa v revirju Dravče.

posvetili negi v posameznih razvojnih fazah. Poudarek je bil na redčenjih, ki jim lastniki gozdov v zadnjih letih posvečajo premalo pozornosti. V revirju je kar precej smrekovih nasadov in dragovrnjakov listavcev, ki niso negovani oz. niso preredčeni.

Vzroki so različni. Glavni vzrok je pomankanje časa in delovne sile ter nepoznavanje koristnih oziroma pozitivnih lastnosti tega ukrepa.

Nadaljevali smo z odkazilom v prebiralnem gozdu in prišli do zaključka, da je debela drevje tisto, ki nam daje vrednostni prirastek in stabilnost sestaja.

Ob zaključku so udeleženci izrazili željo, da bi se tovrstna srečanja v obliki izobraževanja nadaljevala tudi v prihodnje.

Prvi dan je razgovor potekal v obliki delavnice na splošno o gozdu, njegovih funkcijah in zgradbi, drevesnih vrstah, ki so prisotne na Pohorju ter razvojnih fazah gozda. Udeleženci so se živahno vključevali v razpravo in pokazali veliko znanja ter zanimanja o gozdu.

Bili so enotnega mnenja, da so v gozdu poleg proizvodne pomembne tudi ostale splošno koristne funkcije in, da je prebiralna zgradba sestojev, ki je doma prav tukaj na Pohorju, tista, ki je najstabilnejša in ki zagotavlja trajnost za prihodnje rodove. Drugi dan smo se

Gozdarji pa apeliramo na to, da znanje, pridobljeno na tečajih, ne bi bilo pozabljeno naslednji dan, ampak naj bi ga vsak posameznik prenesel v svoj gozd, v obliki intenzivnejše in vestnejše vzgoje mladega gozda. ▲

POSLOVNA ENOTA GRADNJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC DELO IN PRIČAKOVANJA V LETU 1999

ALEKSANDER CELAN

Kot vsako urejeno podjetje, tudi na naši poslovni enoti ocenjujemo dosežke lanskega leta, izvajamo analize ter planiramo aktivnosti za novo prihajajočo sezono. Pravega počitka preko zime pa, vsaj na področju visoke gradnje, tako ni bilo, saj pravzaprav sploh nismo prekinili delovnih aktivnosti (razen od 23. 12. 1998 do 4. 1. 1999). Gradimo poslovno stanovanjski objekt v Slovenj Gradcu in stanovanjsko hišo Grah v Slovenskih Konjicah. Aktivni pa so bili tudi "žičničarji" na Kopah, slikopleskarska skupina ter seveda smo pluzili ceste.

Rezultat intenzivnega dela je skorajšnja dograditev objekta v Slovenj Gradcu in hiše v Slovenskih Konjicah do III. gradbene faze.

V februarju smo pričeli z izgradnjo stanovanjskega bloka v Mislinji. Najpomembnejše pa je to, da so bili čez zimsko obdobje zaposleni skoraj vsi delavci poslovne enote Gradnje.

Kaj pričakujemo v prihajajoči sezoni?

Predvsem polno zaposlitev delavcev in povečanje prometa. Kazalci v tem obdobju kažejo na to, da bo dela dovolj, vendar skušamo preko doseženih rezultatov priti v višji cenovni razred in višji kvalitetni razred. Vse to pa zahteva boljše delo, tekoče spremljanje stroškov po objektih ter optimizacijo delovnih procesov. Za uspešen rezultat pa je pomembno tudi zniževanje stroškov dela. Za vse navedene aktivnosti pa se bomo morali kadrovske, strokovne ter kapitalne okrepiti. ▲

1. Dobra volja ob zaključku del na osnovni šoli Sele. Z leve stojijo: Jure Tasič, Matjaž Pečoler, Miran Černjak, Martin Krenker.

2. Most "Šolarček" v Slovenj Gradcu
3. Izdelava spodnjega ustroja ceste.

APRILSKA SEJA SINDIKATA GOZDNEGA GOSPODARSTVA

JOŽICA RADOŠEVIČ

Sindikalisti Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec so na seji v mesecu aprilu razpravljali o možnosti letovanja v letošnjem letu.

V prikolicah v Catežu boste lahko letovali od začetka junija do konca septembra. Prijavite se na osnovi razpisa na vaši poslovni enoti.

S prikolicami v Novem Gradu razpolaga poslovna enota Črna, proste, nezasedene termine pa lahko koristijo tudi delavci ostalih enot. Tudi prijave za letovanje v Banovcih zbirajo na poslovni enoti Črna.

Vodstvo podjetja si prizadeva, da bo možno tudi letos letovali v Portorožu v Hotelih Bernardin, po enakih pogojih kot prejšnja leta.

Počitniški dom v Filip Jakovu pa tudi letos ne bo usposobljen za letovanje.

V času seje sindikata še ni bila objavljena višina regresa za letni dopust za leto 1999, sindikat pa je sprejel sklep, da bo regres za letni dopust izplačan v dveh delih in sicer: prvi del v juniju, drugi del pa v septembru.

Pod točko razno je vodstvo podjetja seznanilo sindikaliste o aktualnih zadevah:

- Višina osebnih dohodkov je v skladu s panožno kolektivno pogodbo in dosega v letošnjem letu 100%.

- Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec ima koncesijo za delo v državnih gozdovih do leta 2001.

- Poslovna enota Gradnje se izloči iz Gozdnega gospodarstva in se organizira v novo podjetje z omejeno odgovornostjo z 49% ustanovitvenim deležem Gozdnega gospodarstva in 51% deležem IGM Dravograd.

- GG Slovenj Gradec bo odprodal poslovne prostore in zemljišče TIS Pameče in s kupnino saniral poslovanje podjetja. Razpis o prodaji bo objavljen v uradnem listu in dnevnikih.

- Zaradi spremenjenih pogojev poslovanja Gozdnega gospodarstva in zmanjšane obsega dela, bo potrebno ponovno ugotovljati tehnološke viške.

- Skupščina delničarjev Gozdnega gospodarstva bo po opravljeni reviziji poslovanja GG za leto 1998, t.j. 7. ali 27. junija.

- En mesec pred skupščino delničarjev je potrebno pripraviti vse za izvolitev sveta delavcev in izmed članov sveta dveh kandidatov za člana nadzornega sveta.

- 31. 12. 1998 je bila vrednost delnice Gozdnega gospodarstva 2.600 SIT in boste delničarji lahko z njo pričeli trgovati 31. 12. 1999.

- Sindikata je bil seznanjen tudi s poslovnimi rezultati za leto 1998. ▲

VINKO GOLOB, inž.agronomije

Silažna kultura je nepogrešljiva, tako v zimskem kot tudi v poletnem prehranjevanju goveje živine. Vsebnost prebavljivih beljakovin v koruzni silaži je nizka, zato se lepo kombinira s travno silažo ali travo v poletnem obroku. Njena vrednost je predvsem v bogati vsebnosti škroba, kar pa predstavlja velik delež potrebne energije za pisanje goveje živine ali prireje mleka. Koliko škroba pridelamo s koruzno silažo, pa je predvsem odvisno od časa spravila silaže in načina siliranja. Sami hibridi v večji meri na vsebnost hranilnih snovi ne vplivajo. Važna pa je pravilna izbira zrelostnega razreda (FAO). Predvsem v višjih predelih, kjer so poletja hladnejša, obstajajo možnosti pogostih jesenskih slani in ostalih vremenskih nepravilnosti, je za kvalitetno koruzno silažo še posebej potrebna pravilna izbira zrelostnega razreda. Prav na teh gorskih kmetijah se kmetje velikokrat odločajo za setev poznejšega zrelostnega razreda. Takšna kultura je na oko sicer zelo bujna, kot tudi pridelek same mase. Da izvemo, koliko se v resnici pridelava hranilnih snovi na hektar, pa je potrebno seveda opraviti analizo silaže.

V ta namen smo na gorskih kmetijah Mežiške doline (KSS Ravne) v letu 1997, 1998 s pomočjo specialiste za poljedelstvo na Zavodu za živilnoredje in veterinarstvo Celje Eno Pavlič, dipl.inž.agronomije, zastavili poskus različnih zrelostnih razredov koruze.

Iz rezultatov dvoletnih poskusov smo namreč ugotovili, da kmetje v Mežiški dolini uporabljajo za setev silažne koruze hibride previsokega zrelostnega razreda. Zato se dogaja, da se kultura silira s pre nizkim % SS (suha snov). Optimalen odstotek SS je okrog 32%. Pod 30% SS je kultura še premalo zrela za siliranje. Iz silaže pa s silažnim sokom odteče veliko hranilnih snovi. Poleg tega pa nizka vsebnost SS v silaži negativno vpliva na konzumacijo krme in na vsebnost SE (škrobnih enot). Z naraščanjem odstotka SS v vzorcu narašča tudi vsebnost SE. Silaže pod 25% SS vsebujejo pod 150 g/kg SE. Pri dobrih silažah, kjer je SS nad 30%, pa vsebujejo tudi do 210 g SE na kg vzorca.

V primeru siliranja koruze na 40% SS pa je kultura že prezrela za siliranje. Presuha silažna masa se slabo tlači, zato pogosto prihaja do plesnjenja silaže. Plesnjenje silaže, kot tudi gretje silaže pri odvzemu, je pogosto prisotno v silosih, katerih dnevni odvzem je majhen. Poleg tega pa bi morali za siliranje zelo zrele silaže uporabljati sodobne silokombajne, ki vsaj delno zrnje zdrobijo in s tem omogočijo boljše prebavljivost.

Pri travah in deteljah se vsebnost surove vlaknine (SVI) s staranjem rastline povečuje, pri tem pa se prebavljivost in vrednost krme zmanjšuje. Značilno za koruzno silažo pa je, da se s staranjem rastline surova vlaknina zmanjšuje, s tem pa se povečuje hranilna vrednost koruzne silaže.

Enake ugotovitve veljajo tudi za vsebnost surovih beljakovin (SB) in prebavljivih surovih beljakovin (PSB). Pri travah in deteljah s staranjem rastline beljakovinska vrednost pada v nasprotju s tem pa pri koruzni silaži rahlo narašča. Z večletnim spremljanjem podatkov Weendske analize sem ugotovil, da silaže v Mežiški dolini dosegajo zelo nizko vrednost prebavljivih beljakovin v vzorcu (okrog 7 - 9 g/kg vzorca). Vse te silaže so imele zelo nizko vsebnost SS. Pri optimalni vsebnosti SS pa so silaže vsebovale tudi do 13 g prebavljivih beljakovin na kg vzorca, kar pa je že zadovoljivo. Vendar pa vsebnost PSB v koruzni silaži ni kriterij za kakovost.

Kako določiti optimalen čas siliranja?

Za določitev optimalnega časa siliranja si lahko pomagamo z položajem mlečne črte v zrnu, ki naj bi bila pod 2/3 zrna. V zrnu samemu ni več mleka, odtisek z nohtom pa je še možen. Lahko pa si pomagamo tudi z opazovanjem celotne rastline. Kultura z 18% SS snovi je še povsem zelena, če se prelomi stebel, pa iz njega še teče listni sok. Pri 24% SS v rastlini je v stebelju še komaj zaznaven sok, listi pa postajajo rjavi. Ko pa je 1/3 rastline od tal proti vrhu že popolnoma rjava, je čas za siliranje.

V tem razvojnem stadiju, oziroma zrelosti, pa pridelamo največ SS, s tem pa tudi največ SE.

Poskus v letu 1997

Lokacija: Franc Pačnik, Leše 75, Prevalje

Nadmorska višina: 750 m

Datum setve: 5.5. 1997, setev BC 222: 12. 5. 1997

Predposevek: silažna kultura

Gnojenje: - v jeseni 20.000 l gnojke /ha

- spomladi zaorano 25 t hlevskega gnoja / ha

- 450 kg NPK 15:15:15/ha

Dognojeno: 26.6. z ureo 200 kg/ha

Varstvo: 4,6 l STOMP + 0,81 REISER/ha

Datum spravila: 27. september

Poskus v letu 1998

Lokacija: Zdravko Pačnik, Jamnica 2, Prevalje

Nadmorska višina: 650 m

Predposevek: rž

Gnojenje: 20.000 l gnojke/ha, NPK 15:15:15 450 kg/ha

Dognojeno: KAN 250 kg/ha

Zaščita: Tarot 50 g, Banvel 0,5 l/ha

Setev: 9. 5. (Raissa 16.5)

Datum spravila: 23. september

Prikaz pridelka silažne mase na hektar

V tabeli 1 in 2 je viden pridelek silažne mase na hektar. Hibridi v višjem zrelostnem razredu so dali precej višje pridelke silirne mase in prav zaradi tega se veliko kmetov odloča za setev poznejših zrelostnih razredov koruzne silaže. Viden pa je že tudi padec silirne mase v razredu nad FAO 320.

Tabela 1. rezultati poskusa v letu 1997

FAO	Hibrid	Sklop ob spravilu	Teža celotne mase t/ha	% storžev v silirani masi
FAO 190	AURA	92.000	46,1	33
FAO 250	BC 175	84.500	47,2	28
FAO 290	BC 270	92.000	62,4	23
FAO 320	BC 222	100.000	78,6	28
FAO 350	RAISSA	88.500	67,1	31

Tabela 2. Rezultati poskusa v letu 1998

FAO	Hibrid	Sklop ob spravilu	Teža celotne mase t/ha	% storžev v silirani masi
FAO 180	LJ 180	74.000	48,1	32
FAO 230	BC 191	97.000	53,8	34
FAO 290	BC 278	91.500	75,0	29
FAO 290	GALICE	81.000	74,0	26
FAO 350	RAISSA	73.500	68,4	25

Na pridelek silažne mase močno vpliva sklop rastlin na hektar. V poskusu se je pokazalo, da so hibridi z največjim sklopom dali tudi največji pridelek silažne mase na hektar; hibridi z najnižjim sklopom pa so dali nižje hektarske pridelke silažne mase in energije.

Zanimiv pa je tudi podatek o procentu storžev v silirni masi. Ker se največ energije pridelata s storži, je želja pridelati silažno maso s 50% storžev. Delež storžev v silažni masi je v veliki povezavi z energetsko vrednostjo (SE/kg SS) silaže.

Prikaz pridelka (SS) suhe snovi in (SE) škrobnih enot na hektar

V tabeli 3 in 4 se vidi, da so pridelki naraščali do razreda FAO 290, v višjem zrelostnem razredu pa pridelki že padajo.

Tabela 3. Rezultati poskusa v letu 1997

Zap.štev.	hibrid	% SS v silaži	SS v kg/ha	SE/kg SS	Energije kg SE/ha
1. FAO 190	AURA	41	18.717	652	12.200
2. FAO 250	BC 175	26	12.461	597	7.436
3. FAO 290	BC 278	26	16.172	595	9.626
4. FAO 320	BC 222	25	18.875	592	11.176
5. FAO 350	RAISSA	25	16.574	590	9.782

Tabela 4. Rezultati poskusa v letu 1998

Zap.štev.	hibrid	% SS v silaži	SS v kg/ha	SE/kg SS	Energije kg SE/ha
1. FAO 180	LJ 180	26,9	12.900	506	6.527
2. FAO 230	BC 191	26,2	14.100	505	7.120
3. FAO 290	BC 278	25,5	19.100	504	9.626
4. FAO 290	GALICE	22,9	16.900	503	8.500
5. FAO 350	RAISSA	22,4	15.300	502	7.680

Iz rezultatov poskusa je razvidno, da so bili vsi hibridi pospravljeni prehitro, kar izkazujejo rezultati z nizko vsebnostjo SS. Z vsebnostjo SS je zelo povezana energijska vrednost silažne mase (SE/kg SS). Prav tako se je v poskusu pokazalo, da energijska vrednost pada z naraščanjem zrelostnega razreda.

Da bi povečali % SS v silirni masi, bi morali s pravilom pridelka še počakati. Za povečanje 1 % SS v silirni masi je potrebno počakati s pravilom še 3 dni. Hibridi v zrelostnem razredu nad FAO 290 so imeli % SS od 22 - 25. Da bi prišli do optimalne zrelosti, pa bi morali s pravilom počakati še 20 - 30 dni. To pa bi bilo za naše pogoje že zelo pozno. Kajti v tem času je možnost slane kot tudi snega že zelo velika. Zato za območje Mežiške doline priporočamo pridelovanje silažne kornice v zrelostnem razredu FAO 250 - 300. V nižjih predelih, kot tudi na zelo osončenih terenih pa morda še do FAO 330. Višji zrelostni razredi ne pridejo več v poštev. Pozabiti tudi ne smemo na samo značilnost vremena in dnevnih temperatur. Za leto 1997 je bila značilna zelo topla

Posevki na kmetiji Štriker v Mežici.
Foto: Vinko Golob

jesen. Leto 1998 pa je tako veljalo za najtoplejše leto v zadnjih desetletjih. Prav to pa je vplivalo, da so tudi poznejši zrelostni razredi dali dokaj solidne rezultate.

Na kaj ne smemo pozabiti pri uspešnem pridelovanju silažne kornice?

- Pravi izbor hibrida in zrelostnega razreda,
- ustrezno obdelano setvišče,
- optimalno gnojenje,
- pravi čas setve in pravilna gostota setve,
- pravilno zatiranje plevelov,
- optimalen čas in pravilna tehnologija siliranja.

Kdaj se odločimo za setev silažne kornice?

Čeprav je silažna kornica zelo pomembna v sestavi osnovnega obroka za govedo, pa povsod ne opraviči svoje prisotnosti. Priporočamo jo do nadmorske višine 750 m, vendar le na kvalitetnih kmetijskih zemljiščih. Kjer pa so tla zelo plitva, kamnita kot tudi zelo nagnjeni tereni, je setev silažne kornice neupravičena. Na takšnih zemljiščih je smotrnejše pridelovati osnovno krmo na travinju.▲

KMETICE MEŽIŠKE DOLINE "NE SPIMO"

MILKA PODRIČNIK

Zmagovalke sankoških tekem kmetic Mežiške doline.

Foto: Milka Podričnik

Ob letošnji obilni snežni odeji smo tudi kmetice Mežiške doline pripravile sankoške tekme. V soboto, 30. januarja smo se zbrale ob prelepem sončnem vremenu na Mrdavzovi kmetiji na Holmcu. Bilo nas je 42, nekatere so s seboj pripeljale moža in otroke. Proga je bila precej težka, tako da je bilo veliko smeha ob padcih, pa tudi sanke smo zlomili. Po tekmah smo imeli kosilo v gostišču Edlva, potem pa razglasitev rezultatov in podelitev pokalov. Zmagala je Vika Hermonko, druga je bila Nada

Oderlap, tretja pa Sonja Kranjc. Tekmovali so tudi moški in otroci. Kar prehitro je bilo konec veselega dne in morale smo domov, kajti čakala nas je živina v hlevih. Upam, da nas bo prihodnje leto še več!

V mesecu februarju smo imele še dva tečaja priprave narezkov in solat pod vodstvom gospoda Janeza Komarja. Skupno se je tečajev udeležilo 33 članic.

V Crni pa so gospodinjke pekle več vrst okusnega in zdravega polnozrnatega kruha pod vodstvom gospe Marije Prajner.

Na željo članic smo si v soboto, 27. februarja ogledale rudnik Mežica. Zbralo se nas je kar 47, tako da so za prevoz v rudnik dodali še več vagonov. Obklele smo vetrovke, za na glave pa smo dobile čelade z lučko, nato pa so nas odpeljali z vlakom v podzemlje Pece. Ogled je bil zelo zanimiv, saj sta dve uri hitro minili.

Na željo tistih, ki so bile bolne, ali se kako drugače niso mogle udeležiti, bomo ogled jame še ponovili!▲

OCENJEVANJE MOŠTA

FRANC JURAČ

Na velikonočni ponedeljek so na kmetiji Glavar, na Svetem Primožu nad Muto, letos že četrto ocenjevali jabolčni mošt in jabolčni sok.

Na ocenjevanje so prinesli kar 35 vzorcev mošta, deset vzorcev kisa in dva vzorca jabolčnega soka.

Na ocenjevanje je prinesel najboljši mošt domačin Jože Uršnik, najboljši kis so ocenili Simonu Strucu z Mute, najboljši jabolčni sok pa je pridelal Vinko Draučbaher z Gortine.

Po končanem ocenjevanju pa so sekali velikonočne pisanke. Na razdalji enega metra so metali v pisanko 50 tolraski kovanec in tisti, ki je jajce zadel, je dobil pisanko.▲

OBREZOVALI SO SADNO DREVJE

FRANC JURAČ

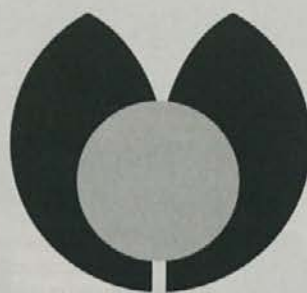

Obrezovanje sadnega drevja na Mikelnovi kmetiji na Jamnici.

Foto: Franc Jurač

Kmetijska svetovalna služba Mežiške doline je na kmetiji Mikl v Jamnici nad Sentanelom nad Prevaljami organizirala obrezovanje mladih in starih sort sadnega drevja.

Obrezovanje sadnega drevja je vodil inž. Mitja Dimec, sodelavec Zavoda za živinorejo in veterinarstvo Celje. Ob obrezovanju sadnega drevja pa so sadjarji spoznali vrsto koristnih nasvetov pri delu v sadovnjaku. ▲

K Z H K S

**KOROŠKA
ZADRUŽNA
HRANILNO
KREITNA
SLUŽBA p.o.**

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA C. 7
TELEFON: (0602) 42-341, 42-344,
43-193
TELEFAX: (0602) 43-301

TOLAR NA TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRESTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. MAJA 1999 DALJE

Vloge	na mesec (31 dni)	na leto
Vloge na vpogled, tekoči in ŽR občanov (1%)	,08	1,00
Žiro računi društev (1%)	,08	1,00
Depoziti nad 31 do 90 dni (T+1%)	0,48	5,86
Depoziti nad 91 dni (T+2%) (D+2%)	0,57	6,91
Depoziti nad 181 dni (T+2,5%) (D+2,5%)	0,61	7,43
Depoziti nad 1 leto (T+3%) (D+3%)	0,65	7,96
Kratkoročna posojila za kmete člane zadrug (T+8)	1,06	13,20
Kratkor. posojila za kmete nečlane zadrug (T+10)	1,88	15,29
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+ 14,4)		19,21

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnjih 12 mesecev od 1. 1. 1998 dalje.

D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

SPOŠTOVANI KMETOVALCI!

Ste med tistimi, ki potrebujejo dodatna finančna sredstva?

V KOROŠKI BANKI lahko od 1. maja dalje vsi kmetovalci dobite ugodno posojilo za nakup traktorja ali za druge namene že po TOM + 4% letno.

Odločite se za posojilo pri Koroški banki d.d. Slovenj Gradec in se oglasite v vam najbližji enoti, kjer boste prejeli vse potrebne informacije.

Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

Mednarodno leto starejših SVETOVNI DAN ZDRAVJA 1999 BODIMO DEJAVNI V TRETJEM ŽIVLJENSKEM OBDOBJU

Generalna direktorica Gro Hariem Brundtlang, MD, MPH Svetovna zdravstvena organizacija

Staranje svetovnega prebivalstva je eden največjih izzivov, s katerim se sooča svet v naslednjem stoletju. Lahko pa je tudi velika priložnost. Stari ljudje lahko namreč še veliko prispevajo.

Na starejše ljudi pogosto gledamo kot na homogeno skupino ljudi, predvsem iz industrializiranih dežel, ki ne more več pomagati svojim družinam ali sodelovati v družbi in ki lahko za oba predstavlja celo breme. Resnica je daleč od tega. Večina starejših vsak dan znova dokazuje, da so te predstave napačne in to dejstvo je navdihnilo SZO, da se je osredotočila na staranje.

Tema svetovnega dneva zdravja 1999 v mednarodnem letu starejših oseb "Bodimo dejavni v tretjem življenjskem obdobju" jasno ugotavlja, da je za starejše ljudi ključnega pomena, da ohranjajo svojo vlogo v družbi. Aktivna starost zajema

vsakršno razsežnost našega življenja na telesni, duševni, socialni in duhovni ravni.

Posameznik lahko mnogo stori za to, da v kasnejši dobi ostane zdrav in aktiven. Pravi življenjski slog, vključenost v družino in družbo ter okolje, ki podpira starostnike, pripomorejo k dobremu počutju starejših. Politika, ki zmanjšuje neenakopravnosti in revščino, je bistvenega pomena za dopolnjevanje individualnih naporov v smeri aktivne starosti.

Ohranjanje zdravja in kakovosti življenja vse življenje bo veliko pripomoglo k večjemu številu izpolnjenih življenj, k harmonični medgeneracijski skupnosti in dinamični ekonomiji. Svetovna zdravstvena organizacija se zavzema za uveljavljanje aktivnega življenja v starosti kot nujno potrebne sestavine vseh razvojnih programov. ▲

Foto: Šnajder

AKCIJA ZA ZDRAVO STARANJE

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem

DEJAVNIKI

DELOVANJE POSAMEZNIKA

POLITIČNA AKCIJA

- Plodovo okolje**
 - ♥ zagotoviti uravnoteženo prehrano za mlade deklice, nosečnice in doječe ženske,
 - ♥ med nosečnostjo ne kaditi,
- Otrokovo okolje**
 - ♥ dojenje otroka vsaj do 4. meseca,
 - ♥ otrokom zagotoviti uravnoteženo prehrano in ustrezno telesno razgibavanje,
 - ♥ otroka cepiti in paziti na dobro higieno rok in nog za preprečitev okužb.
- Kajenje**
 - ♥ prenehati s kajenjem - prekinitev kajenja je koristna v vsaki starosti;
 - ♥ poučiti otroke o slabih učinkih kajenja.
- Alkohol**
 - ♥ obdržati pitje v zmernih mejah,
 - ♥ poiskati strokovno pomoč, če mislite, da pijete preveč.
- Telesna dejavnost**
 - ♥ redno razgibavanje od najmlajših let do pozne starosti: hoja, vzpenjanje po stopnicah in domače delo so učinkovite oblike razgibavanja!
- Prehrana**
 - ♥ uživati prehrano, ki je bogata z vlakni in ima malo živalskih maščob in soli,
 - ♥ če ste pretežki, shujšajte in ohranjajte normalno telesno težo.
- Bolezni odrasle dobe**
 - ♥ prilagodite se prej navedenemu načinu življenja,
 - ♥ uporabite dosegljive preventivne programe (zdravniške preglede in cepljenja),
 - ♥ v rednih presledkih popijte na zdravniški pregled.
- Vključenost v družbo**
 - ♥ bodite vključeni v zadeve svoje družine, skupnosti, kluba ali verske organizacije,
 - ♥ bodite pozorni in odkrito nastopite proti starostni diskriminaciji,
 - ♥ nadaljujete z izobraževanjem sebe in vseh svojih otrok.
- Spol**
 - ♥ bodite pozorni in odkrito nastopite proti spolni diskriminaciji in predsodkom,
 - ♥ poučite dečke in deklice, da se bodo izogibali spolnim stereotipom.

- ♥ osredotočiti dejavnosti zdravstvene promocije na deklice in ženske,
- ♥ povečati zavedanje o pomembnosti uravnotežene prehrane za deklice in ženske.
- ♥ dojenje otroka vsaj do 4. meseca,
- ♥ pospeševati dojenje, zakonsko ukrepati proti oglaševanju mleka v prahu in okrepiti oskrbo s hrano in vodo na področjih slabe prehranjenosti,
- ♥ zagotoviti dostop imunizacijskim programom
- ♥ izboljšati higieno in bivalne pogoje ter zmanjšati prenaseljenost v domu.
- ♥ prepovedati oglaševanje tobakovih izdelkov,
- ♥ prepovedati prodajo tobaka otrokom,
- ♥ preskrbeti zdravstveno vzgojo v šolah in na delovnih mestih.
- ♥ prepovedati prodajo alkohola otrokom.

- ♥ vključiti telesno razgibavanje v šolske urnike,
- ♥ ustvariti delovna mesta, ki predvidevajo priložnost za telesno razgibavanje,
- ♥ spodbujati športno udejstvovanje za starejše.
- ♥ potrošnike osvestiti glede neposredne povezave med pravilno prehrano in zdravjem.

- ♥ izvajati ovrednotene preventivne programe,
- ♥ zagotoviti dostop do zdravstvene službe za matere,
- ♥ preskrbeti dostopno in preskrbljivo zdravstveno varstvo za vse in zmanjšati dejavnike tveganja iz okolja.
- ♥ podpirajte dejavnosti, ki pospešujejo socialne stike,
- ♥ preskrba dostopa do doživljenjskega učenja,
- ♥ pospeševanje solidarnosti med generacijami.

- ♥ izvajanje zakonodaje proti spolni diskriminaciji v izobraževanju, na delovnem mestu, v zdravstvenem varstvu, na področju lastninskih pravic in zakona o dednih pravicah,
- ♥ pospeševanje zdravstvene vzgoje o nevarnostih tveganih načinov življenja s ciljanjem na skupine prebivalstva s posebej velikim tveganjem.

ZOONOZE, KI JIH POVZROČAJO ZAJEDALCI EHINOKOKOZA

IVAN GAMS, dr. vet. med.

UVOD

Ehinokokoza je zoonoza, ki jo povzroča mala pasja trakulja (*Echinococcus granulosus*). Pes je končni gostitelj te male, komaj 2 - 6 mm velike trakulje, človek (še pogosteje pa prašič, ovca in govedo) pa je vmesni gostitelj tega parazita. Pri vmesnih gostiteljih povzroča bolezen larvalna oblika, ki je v bistvu s tekočino napolnjena cista ali mehurnjak, ki lahko doseže velikost pesti ali celo otroške glave.

RAZVOJNI KROG ZAJEDALCA, VIR INVAZIJE IN NAČIN PRENAŠANJA

Pes, končni gostitelj, se invadira s klavničnimi odpadki. Najpogostejše so to surova jetra in pljuča prašičev in drugih živali z razvitimi mehurnjaki, ki jih neosveščeni lastniki ob zakolih na domu odvržejo psom za hrano. V njegovem tankem črevesu se po šestih tednih razvijejo spolno zrele trakulje, praviloma v velikem številu. Le - te nato izločajo jajčeca, ki nato s pasjimi iztrebki kontaminirajo okolje. Kot vemo, psi najraje blatijo na zelenih površinah, vrtovih, parkih in peskovnikih. Človek se okuži skozi usta z jajčeci pasje trakulje, ki jih ima na nečistih rokah po dotiku s psi in njihovimi iztrebki ali s hrano, ki je kontaminirana s pasjimi iztrebki, npr. solata z vrtov, dostopnih psom. Še posebej so izpostavljeni otroci, ki se igrajo v, s pasjimi iztrebki onesnaženih, peskovnikih in ljudje, ki imajo pse v stanovanjih. V črevesju vmesnega gostitelja (v našem primeru človeka) se iz zaužitih jajčec razvijejo oblike, ki s krvnim

obtokom pridejo v jetra, pljuča in druge organe, kjer počasi rastejo kot mehurnjaki in lahko dosežejo tudi velikost otroške glave.

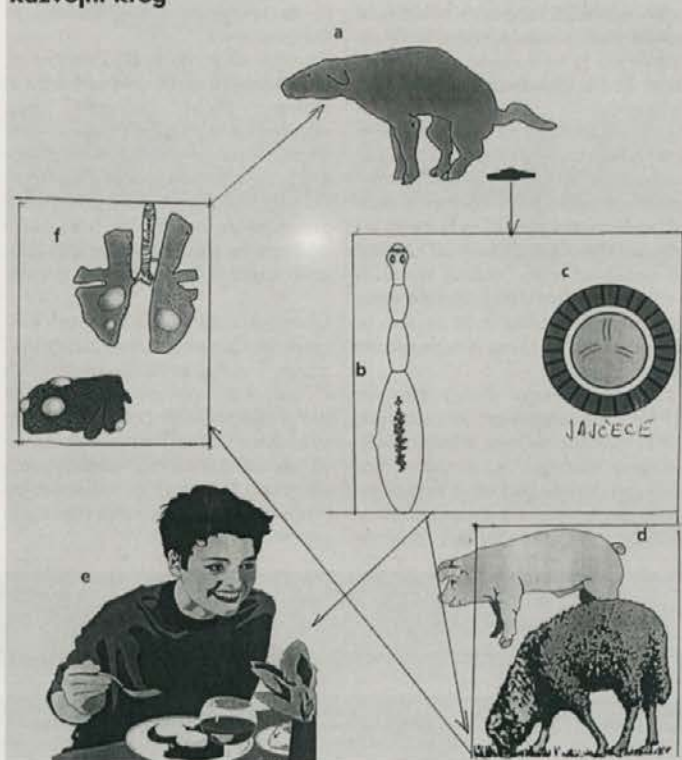
PATOGENO DELOVANJE

Črevesna ehinokokoza pri psih praviloma ne povzroča večjih bolezenskih znamenj, klinična slika larvalne oblike ehinokokoze pri ljudeh pa je odvisna od velikosti in števila mehurnjakov in organa, ki je prizadet. Lahko povzroča resne zdravstvene težave, ki zahtevajo komplicirane kirurške posege zaradi odstranjevanja mehurnjakov.

ZATIRANJE IN PREPREČEVANJE

Za uničenje trakulj v tankem črevesju psa poznamo več zdravil, ki jih lastniki psov dobijo ob vsakoletnem cepljenju proti steklini. Larvalna oblika ehinokokoze se pri živalih ne zdravi, v humani medicini pa mehurnjake odstranijo na kirurški način. Preprečevanje bolezni temelji na doslednem pregledu zaklanih živali in neškodljivem uničevanju invadiranih organov (najbolje jih je prekuhati ali globoko zakopati). Zelo pomembno je tudi zdravstveno osveščanje ljudi, zlasti še živinorejcev, kakor tudi stroga evidenca psov in njihovo občasno (ne samo ob cepljenju) dehelmentiziranje (razglitjenje). Čimvečkrat, vsaj na vsake 3 do 4 mesece, bi morali razglistiti pse v družinah z malimi otroki, pse, ki živijo v stanovanjih ali blatijo v peskovnikih, zelenicah, kjer se igrajo otroci, pa tudi kmečke pse.▲

Razvojni krog

ZM d.d.
**ZAVAROVALNICA
MARIBOR**

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.

Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: 41-591, 41-881, 41-882, fax: 41-814

UGODNO

- KASKO ZAVAROVANJA AVTOMOBILOV
BREZ
DOPLAČILA ZA KRAJO
- PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA
VSEH VRST
- NAJUGODNEJŠA ŽIVLJENSKA
ZAVAROVANJA
ZLATA NALOŽBA

F. JURAČ

ČLOVEK

Človek, tako majhen si
na tem prostranem stvarstvu,
kot drobno zrno na veliki njivi.
A tvoj pomen in
poslanstvo sta velika,
kakor zrno žita...

Berta RUPČIČ

"Dolgo sem ža na svetu in vsega je že preveč" nam je v šali dejala Franciška Hanjže, Kiperčeva bica iz Svetega Danijela nad Trbonjami, ki je 3. marca praznovala stoti rojstni dan. Ob njenem stotem življenjskem jubileju so jo obiskali predstavniki občine Dravograd župan Rado Krpač in predstavniki krajevne skupnosti Trbonje, njen predsednik Miran Žvikart, ki je jubilariki izročil veliko torto, katere je bila Kiperčeva bica nadvse vesela.

V prejšnjem stoletju 3. marca 1899 se je materi samohranilki Heleni Rejak, ki je služila kot dekla na Obramovi kmetiji na Pernicah nad Muto, rodila Franciško. Težko življenje matere kot kmečke dekline ji je narekovalo, da je morala dati komaj štiri leta staro hčerko v rejništvo. Prišla je na Kučejevo kmetijo pri Svetem Danijelu nad Trbonjami, kjer so malo Franciško vzeli v rejništvo. Težka otroška leta in pozneje tudi mladostna so Franciško izšolala v pridno in skrbno dekle. Šestnajst let je bila za "rejenko" na Kučejevi kmetiji, medtem pa je navezala poznanstvo s sosedovim, Kiperčevim Pongrancem in leta 1919 se je z njim poročila. Prišla je za gospodinjno na Kiperčevo kmetijo, na kateri jo je čakalo le delo in trpljenje. Ker pa je bila vajena trdega dela in življenja ji ni bilo nikoli prehudo, da je garala in delala. "Vse skozi so bili hudi in težki časi. Strma Kiperčeva kmetija, na katero sem se poročila, je potrebovala pridne roke, da si lahko na njej kaj pridela. Ob trdem in težkem kmečkem življenju sem rodila štirinajst otrok. Lahko si mislite, da mi ni bilo lahko, toliko otrok spraviti do kruha. Burni in težki so bili časi, vzgoja otrok brez kakršnekoli pomoči pa težka in huda. Da je bilo za tako številno družino, kot je bila naša dovolj kruha pri hiši, je bilo treba pošteno delati. Zato smo na kmetiji garali in delali, da nismo čutili pomanjkanja. Seveda pa je bilo boljše z leti, ko so otroci doraščali in pomagali pri delu," pravi Kiperčeva bica Franciška Hanjže.

Za štirinajst otrok, za štirinajst lačnih ust je bilo treba na kmeti-

Snaha Ana Hanjže že 40 let skrbi za Kiperčevo bico.

Predsednik krajevne skupnosti Trbonje (levo) Miran Žvikart in župan Občine Dravograd Rado Krpač (desno) v sredini stoletna Kiperčeva bica.

Foto: Franc Jurač

ji trdo delati. Težko v breg priloženo zemljo na Kiperčevi kmetiji je bilo treba obdelati na roke. Tam, kjer so jo lahko orali z volovsko vprego, so jo obdelali z živino, pleli, želi in kosili pa so ročno. "Lepo je bilo nekdanj. Mogoče mi je prav težko in trdo življenje pomagalo, da sem dočakala sto let. Ob delu, ki sem ga opravljala nikoli nisem pomislila, da bi me strla bolezen in tudi zdravnika nisem poznala. Če je bil kdaj kakšen prehlad, sem se zdravila kar z domačimi čaji in

nikoli nisem legla v posteljo. Ko sem rojevala otroke, sem jih kar doma v "štiblcu", le tu in tam me je obiskovala babica. Nikdar in nikoli nisem znala "pojamrati", ko sem prala na roke, šivala otrokom obleke in jih krpala. Tudi otroci so bili skromno oblečeni, obleko pa so nosili drug za drugim. Niso poznali nobene prevzetnosti. Ja, veste, vseskozi mi je trda predla, pa ob težkem in trdem življenju nisem nikoli omagala. Če bi bila še danes pri močeh, ali veste kako rada bi še

odšla na njivo. Rada sem plela, pa žela in delala na travniku. Vse življenje sem zgodaj vstajala, ker sem se vedno zavedala tistega reka, ki pravi: Rana ura zlata ura. Lepo je bilo, ko sem v domači peči pekla kruh. Vsakemu otroku sem naredila štručko, da se niso stekli. Posebej veselo pa je bilo ob kolinah, ko je vsak otrok dobil klobaso. Pravo veselje pa je bilo ob velikonočnih praznikih, ko sem pekla potice. Tudi otroci so dobili vsak svoj "šartel" in pisanko v zahvalo za pridnost skozi celo leto. Dobro se spominjam, kako so bili otroci vsega tega veseli. Danes pa tega veselja ni več. Tudi tistega življenja ne, kot smo ga nekoč imeli na kmetih. Škoda je, da gre vse v pozabo," pravi Kiperčeva bica Franciška Hanjže. Hudo in težko pa je bilo za njo leta 1959 ko ji je umrl mož. Sama z otroci je ostala na kmetiji, kjer je morala nadaljevati z gospodarjenjem in prevzeti vsakodnevne skrbi. Potem so prihajala leta, ko so tudi otroci odhajali z doma in si ustvarjali svoje družine. Doma je ostal sin Štefan, ki je nasledil kmetijo. Le dobrih 21 let sta gospodarila z ženo Anico, leta 1976 pa je umrl še sin Štefan in na kmetiji sta ostali sami Kiperčeva bica ter snaha Ana, ki še danes lepo skrbi zanj in ji tako nudi in vrača materinsko ljubezen. "Srečna in ponosna sem, da so bica dočakali tako visoko starost, ko pa vem, da so vse življenje trpeli in garali. Tudi sama sem na Kiperčevi kmetiji že preko štirideset let in vem, kako je treba trdo delati na tej hribovski kmetiji. Bog daj, da bi z bico bile še dolgo skupaj, saj zdaj na stara leta nama gre dobro, vsega imava dovolj, želiva si le zdravja," pravi snaha Ana Hanjže.

Ob visokem življenjskem jubileju, ki ga je Kiperčeva bica dočakala, je vesela, ko ju obišče še osem otrok. Nadvse vesela pa je, ko jo obkroža 41 vnukov, 91 pravnukov in 5 prapravnukov. Številnim čestitkam, ki jih je ob visokem življenjskem jubileju prejela Kiperčeva bica, se pridružuje tudi VIHARNIK, katerega Kiperčeva bica rada prelista. ▲

MARIJA KAVNIK - 90 LET

ŠTEFKA MELANŠEK

Spomladi je narava še posebno lepa, ko se prebuja iz zimskega spanja. Tako je tudi naše življenje: rodimo se, zastavimo si visoke cilje, po katerih hrepenimo, potem pa ostarimo.

Tudi Mariji Kavnik je čas neusmiljeno tekkel in od njenega rojstva je minilo že 90 let.

Rodila se je 1909 leta na lepi kmetiji pri Ledineku v Razboru. Tam je mirno preživljala svojo mladost do druge svetovne vojne. Med vojno je družino prizadela tragedija, ko je bil Marijin brat Francij po krivem obsojen na smrt. Takrat

se je domačija ogrnila v črnino. Marija je spoznala sosedovega sina Ferdinanda, po domače Kavnika, s katerim se je kmalu poročila. Rodili so se jima trije otroci, dva fanta in ena deklica. Danes so vsi srečno poročeni. Sin Franci je pozneje, po očetovi smrti, prevzel kmetijo in na dom pripeljal pridno ženo Marijo, ki lepo skrbita za mamo.

Marijin mož Ferdinand se je boril za severno mejo pod povlejštvom generala Rudolfa Maistra. Med drugo svetovno vojno pa je sodeloval že njen sin Franci kot mladinec in tudi vsa ostala družina je pomagala za partizane in jim prenašala razna obvestila. Zato smo se ob njeni obletnici spomnili nanjo tudi borci in sva jo z Marijo Sovinc obiskali ter ji izročili naše skromno darilo. Bila je vesela obiska. Nasmejana je dejala, da ji nič ne manjka, hvaležna pa je vsakemu, ki jo obišče.

Prijatelji in nekdanji soborci želimo Mariji še veliko zdravih in srečnih let, da bi v krogu svojih najdražjih doživela 100 let.▲

URŠULA PAČNIK - 90 LET

ŠTEFKA MELANŠEK

V naši vasi Razbor letos praznuje svoj devetdeseti jubilej Uršula Pačnik, Mivčeva mama.

Uršula se je rodila leta 1909 v Javorju pri Črni. Njena mama je bila Mrakova Urška, poročena Jelen. Živela je v Javorju v Pikovi hišici. Tam sta se rodila tudi Uršula in njen brat Pavel. Družina se je večala in se preselila v Razbor k

Žuželu, na Druškovičevo posestvo. Po nekaj letih so se morali zopet preseliti in oditi v Zavodnje k Radmanu. Tam je Urškin oče toliko prislužil, da je lahko kupil lepo Ronetovo kmetijo v Razboru. Tu je Urška odrasla in spoznala sosedovega fanta Jožefa Pačnika. Preselila se je k njemu. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok, 4 deklice in 3 dečki. Žal danes živijo samo še trije. Smrti otrok so bile težki udarci za tako dobro mater, kot je Uršula Pačnik. V veliko veselje pa so, ki jih je bilo treba nahraniti.

V imenu Zveze borcev Razbor sva Uršulo obiskali z Marijo Sovinc in ji predali skromno darilo ob njeni obletnici. Zaželeli sva ji še veliko sreče v življenju ji vnuki, ki jo obiskujejo.

Mivčevi pa so predano sodelovali v narodno osvobodilni vojni. Pri hiši se je reklo kar "pri Urški". Tu so se pogosto zadrževale partizanske brigade in, da bi dočakala 100 let.▲

EKOLOŠKO KMETOVANJE

O ekološkem kmetovanju veliko govorimo, program reforme kmetijstva in živilstva (1999 - 2002) pa bo naredil najkorenitejši zasuk v kmetijski politiki. Steber dva ali slovenski okoljevarstveni program za kmetijstvo SPELLA - (Slovene Program for Environmental and Landscape Assistancy for Agriculture) predvideva neposredna plačila na hektar. Plačila imajo oznako "eko", ki poudarja njihovo tržno nevtralnost in preusmeritev kmetijske politike k podporam okolju prijaznega kmetovanja. Tako se kmetje vse bolj odločajo za ekološko kmetovanje, za integrirano pridelavo ali druge programe za katere bodo lahko uveljavili posebne podpore.

Za enkrat ne moremo še govoriti o kmetijah, ki bi bile usmerjene v ekološko pridelavo, in tudi vspodbude za leto 1999 ne bodo mogli uveljaviti, ker niso bile vključene v kontrolo. Vendar glede na program reforme kmetijske politike lahko kmetje pričaujejo nadomestila za ekološko pridelavo, saj se bo v prihodnje določen odstotek kmetij preusmerilo v ekološko

pridelavo, oziroma v ekološko kmetovanje.

Da pa bi se kmetje поблиže seznanili z ekološkim kmetovanjem in z ekološko pridelavo, je Zavod za živinorejo in veterinarstvo Celje skupaj s kmetijsko svetovalno službo Slovenj Gradec pripravil začetni teoretični seminar o ekološkem kmetovanju, od 25. do 27. marca letos. Kar preko 70 mladih kmetov in kmetic se je udeležilo seminarja, prišli pa so iz občin: Ravne na Koroškem, Prevalj, Dravograd, Radelj ob Dravi, Slovenj Gradca, Mislinje, Vitanja, Slovenskih Konjic, Zreč in Soštanja. V treh dneh trajajočem seminarju so slušatelji spoznavali prednosti ekološkega kmetovanja, v mesecu maju pa bodo udeleženci odšli na strokovno ekskurzijo, kjer si bodo ogledali ekološke kmetije v Avstriji, ob tem pa prejeli potrdila o opravljenem seminarju. Potrdilo pa bo pogoj za vključitev v ekološko kmetovanje. Po končanem seminarju smo nekatere udeležence seminarja povprašali kaj menijo o ekološkem kmetovanju.▲

MILAN HROVAT, Hudinja nad Vitanjem: "Za seminar sem se dločil zato, ker me je zanimalo, kaj sploh je ekološko kmetovanje, o katerem je zadnje čase toliko razprav. Naša kmetija leži visoko na Pohorju, na vodovarstvenem območju in kot vem, v bodoče ne bomo smeli več intenzivno gospodariti in bomo morali počasi preiti na ekološko kmetovanje. Preden pa bomo prešli na ekološko kmetovanje bomo morali še veliko kaj spremeniti na kmetiji, tu pa zlasti mislim na preureditev hleva, da bo ustrezal ekološkim razmeram."

ANICA TRETJAK, Golavabuka: "Živim v Golavabuki, na hriboviti kmetiji, na nadmorski višini okoli 920 metrov. Kmetija je hribovita in je skoraj vsa obdelava na kmetiji ročna. Glavni dohodek kmetije je živinoreja, prireja bikov. Na seminar sem odšla s tem namenom, da bi se seznanila s pogoji in zahtevami, ki jih ekološko kmetovanje zahteva. Za ekološko kmetovanje se bomo sicer odločili, vendar bomo morali najprej še marsikaj postoriti, da bomo zadoščili zahtevam ekološkega kmetovanja. Najprej bomo morali preurediti hlev in izpust za živali, zato pa bodo potrebna precejšnja finančna sredstva."

EKOLOŠKO KMETOVANJE

FRANC JURAČ

Slušatelji prvega seminarja o ekološkem kmetovanju.

Foto: Franc Jurač ▲▼

IVAN KRENKER, Plešivec: "Tudi jaz sem se odločil za ta seminar in ni mi žal. Na seminarju sem slišal marsikaj zanimivega česar okoli ekološkega kmetovanja sploh nisem vedel. Jaz mislim, da bo usmeritev hribovskih kmetij v ekološko pridelavo hrane v bodoče nujna in tudi jaz, na naši kmetiji, o tej preusmeritvi že zdaj veliko razmišljam. Če se bomo na kmetiji za to odločili, se bomo odločili za krave dojilje in rejo telet. Pred tem pa bo seveda treba še marsikaj preurediti, da bomo sploh lahko začeli z ekološkim kmetovanjem."

ANICA KOPRIVNIKAR, Šmartno pri Slovenj Gradcu: "Ja, kar se tiče tega ekološkega kmetovanja, kar sem slišala v teh dneh na seminarju, lahko povem, da veliko tega dejansko na naši kmetiji že uresničujemo. Je pa tu tudi veliko novosti, ki sem jih slišala na seminarju. Poskušali bomo v tej smeri nadaljevati, potem pa bomo videli. Na naši kmetiji je že sedaj živinorejska proizvodnja in manj poljedeljska, ker je pač kmetija bolj hribovita. Na naši kmetiji vidimo prihodnost in bomo šli na tak ekološki način kmetovanja. Od strani države pa tudi pozneje od Evropske unije pričakujemo podpore, če se bomo odločili in ekološko kmetovali."

JANKO MATIJEČ, Hudinja nad Vitanjem: "Mladi in bodoči kmetje smo pred veliko odločitvijo kako gospodariti na kmetiji, da bo kmet plačan za svoje delo in trud, ki ga vlaga. Ker bom kmalu prevzel veliko pohorsko kmetijo, sem se tudi jaz odločil in obiskal ta seminar, na katerem sem spoznal veliko zanimivosti o ekološkem kmetovanju. Ker tudi naša kmetija leži na vodno-varstvenem območju, je nujno, da se bomo morali preusmeriti v ekološko kmetovanje. Da pa bodo vsi načrti do ekološkega kmetovanja uresničeni, pa bo treba še marsikaj posporiti, da bo zadovoljivo ekološkim zahtevam kmetovanja."

ANTON URŠEJ, Kozjak pri Mislinji: "Tega seminarja sem se udeležil prvič zato, ker sem velik zagovornik ekološkega kmetovanja, drugič pa zato, ker že več let kmetujem na ekološki način. Ne uporabljam umetnih gnojil, ne škropim in ne uporabljam močnih krmil. Pri ekološkem kmetovanju vidim tudi dobro obdelano kmetijo, ki ne škoduje naravi. Moja kmetija leži od 750 do 800 metrov nadmorske višine in na kmetiji pride v poštev le živinoreja. Na samem seminarju sem spoznal zelo veliko novosti, ki mi bodo pri nadaljnjem delu zelo koristile. Želim pa si, da bi nam pri vsem tem s subvencijami pomagala država." ▲

Klub upokojenih koroških gozdarjev posveča veliko pozornost medsebojnim odnosom in stikom bivših sodelavcev. Tako so dravograjski poverjeniki obiskali starejše upokence, jih obdarili in z njimi obujali spomine na leta, ko so bili še aktivni.

Apolonija Ošlovnik z upokojencem Vilijem Vravnikom

APOLONIJA OŠLOVNIK

FERDO KNEZ

Apolonija Ošlovnik je najstarejša upokojenka Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, ki bo 21. aprila dopolnila 99 let in bo stopila stoti obletnici naproti.

Za novo leto smo jo obiskali predstavniki kluba upokojenih koroških gozdarjev, enote Dravograd in ne da bi se prej dogovorili, tudi predstavniki Rdečega križa občine Dravograd in občine Ravne na Koroškem.

Kljub letom je Antonija še dokaj zdrava, bistrega duha, dobre volje. Rada se spominja svojih 27 let, ki jih je preživela pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec kot drevesničarka v lokalni drevesnici v Dravogradu. Tu je vzgojila več stotisoč sadik smreke, bora, macesna, ki danes krasijo gozdove Koroške krajine. Sama pravi, da ji je bilo takrat najlepše, vedno je bila v naravi in na svežem zraku. Hudo ji je bilo leta 1962, ko je Gozdno gospodarstvo ukinilo lokalne drevesnice. V Dravogradu sta skupaj s sodelavko Ido dvignili 72.000 kom. dvoletne smreke, jih povezali v punte po 50 kom. in jih poslali v

drevesnico v Mislinjo. Ker v tej drevesnici ni bilo več dela, je do upokojitve leta 1963 delala na gojitvenih delih. Ta čas je bil za njo najtežji. Morala je vstajati zgodaj, tudi ob 3. uri zjutraj in se odpraviti na delo v Potočnikovo v Kozjem vrhu. Pešala je tudi po tri ure na eno stran. To je trajalo v času pogozdovanja. Tudi na druga gojitvena dela je bilo treba kar daleč pešati. Velikokrat so bili mokri, pozimi pa jih je zeblo, vendar jim je bilo kljub vsemu lepo.

Danes Apolonija živi pri hčerki Mariji Pušnik na Ravnah, ki lepo skrbi zanjo. Delati ne more več, saj ji moči močno pešajo. Vesela je obiskov druge hčerke in vnukov. Hčerka pravi, da dokler bo še zasil hodila, se pogovarjala, bo z mamo vse v redu.

Lonka, kakor jo kličemo, želimo ti, da bi dočkala in slavila 100 letnico rojstva. Ostani še naprej taka, kakršna si bila do sedaj. To ti želimo vsi tvoji prijatelji in znanci, vsi, ki te poznamo in te imamo radi. ▲

FRANC GERHOLD

FERDO KNEZ

Franc Gerhold ali Hainžijev Franc, kakor ga znanci kličejo, se je upokojil leta 1964. Od te generacije gozdarjev je poleg njega v Dravogradu samo še Gregor Glazer. Dva iz generacije gozdarjev, ki so v povojnih letih orali ledino o enotnem in strokovnem gospodarjenju z gozdovi. Vse do 1. julija 1963, ko so pričeli enotno gospodariti z gozdovi v okviru gozdnih gospodarstev, je Franc služboval pri Okrajni upravi za gozdarstvo Slovenj Gradec (pozneje je bila to okrajna uprava Maribor). Odkazoval je in izvajal gojitvena dela, največ na območju Sentjanž - Otiški vrh, v Trobljah, na

Ojstrici, v Vuhredu, Hudem Kotu, povsod, kjer so ga potrebovali. Tudi on pravi, da so bila začetna povojna leta 1947, 1948 zelo težka in neprijetna, ko so bili gozdni posestniki prepričani, da bodo vse gozdove poddržavili in bodo do gozda izgubili vse pravice. Tako stanje je trajalo kar nekaj let, da so kmetje le spoznali, da smo jim gozdarji samo v strokovno pomoč. Je pa danes prijetno slišati, da je večina gozdov dobro ohranjena in, da naše delo ni bilo zaman. Škoda le, da ne more več v naravo, da bi se o tem prepričal na lastne oči.

Na njegovo zdravje so v veliki meri vplivali dogodki iz vojnega časa. 6. marca 1945 ga je skupaj z bratom Ivanom gestapo aretirali in zaprl v mučilnico v Dravogradu. V teh zaporih sta prebila 8 dni, nato nekaj dni v zaporih v Celovcu, od tu pa so ga poslali v zloglasno taborišče Dachau. Tu je preživel strahotne traueme jetnika. Nalezal se je pegastega tifusa in mu je skoraj podlegel. Po čudnem naključju je le ostal živ in se je 12. avgusta 1945 vrnil domov.

Franc je star 89 let. Upokojen je že več kot dve desetletji. Zadovoljen je, da ima tako pridno in skrbno ženo, ki ga neguje in oskrbuje ter z njim deli vse težave, ki ga pestijo. ▲

GREGOR GLAZER

FERDO KNEZ

Na obisku pri Gregorju Glazarju smo se kar nekaj časa zadržali v prijetnem klepetu. Obujali smo spomine na preteklost, na leta zaposlitve, ki jih je kot gozdar preživel v koroških gozdovih. Od leta 1948 je bil zaposlen pri takratni Okrajni upravi za gozdarstvo Slovenj Gradec. Ob združitvi državnega in privatnega sektorja je 1. 7. 1963 pristal na gozdarskem obratu v Dravogradu. Pred tem je služboval kot gozdar na Ojstrici, na Muti, občasno tudi v Radljah.

Začetki v letih 1947, 1948 in še pozneje, so bili za gozdarje zelo

težki in nič kaj prijetni. Na eni strani so bili za dobro in pošteno delo odgovorni nadrejenim, na drugi strani pa so bili izpostavljeni gozdnim posestnikom, ki niso nič kaj prijazno sprejemali novo politiko gospodarjenja z gozdovi.

Gregor pravi: "Danes je prijeten občutek, da naše delo ni bilo zaman in je večina gozdov lepo ohranjenih. So pa tudi izjeme, ko so si po osamosvojitvi nekateri gospodarjenja razlagali po svoje. Sekali so brez vsake odgovornosti, sečni red je marsikje do skrajnosti zanemarjen, kar se bo poznalo še dolgo let. Moram poudariti še enkrat, da je bil red v gozdovih bolj upoštevan, kakor je danes marsikje."

Danes 88 - letni Gregor pravi, da bi se o tem dalo še govoriti, toda čas, ki smo ga preživeli z njim, je hitro tekkel in morali smo se posloviti.

Gregor, naj bodo spomini na leta gozdarjenja prijetni, da tvoje delo pri oranju ledine gospodarjenja z gozdovi ni bilo zaman, da se danes lahko s ponosom ozreš nazaj na prehojeno pot, da je večina gozdov dobro ohranjenih in negovanih.

Še na mnoga leta! ▲

ROMAN ŠULER

FERDO KNEZ

Obiskali smo tudi Romana Šulera, upokojenega voznika kamionov. Pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec je bil na obratu Transport in servisi zaposlen kot šofer 15 let. Leta 1972 pa se je invalidsko upokojil. V spominih na svoja delovna leta pravi, da je bilo "vsega", težkih

trenutkov, vmes pa tudi prijetnih. Pred zaposlitvijo na Transportu in servisi je bil kot šofer zaposlen pri privatniku Rutarju, pri Avtoprevozu Dravograd, nekaj let pa je vozil gradbeni material na Gradbenem podjetju Dravograd.

V spominu so mu najbolj ostali prevozi lesa. Vozil ga je na celotnem območju Gopzdnega gospodarstva, največ pa na gozdarskem obratu Dravograd. Spominja se prevozov hlodovine po novozgrajeni kamionski cesti Dravograd - Ojstrica, ko še ni bila utrjena in so med prevozi težkih tovarnjakov nastajale na cesti nevarne ugreznine. Šofer ni nikoli vedel, kako se bo vožnja končala, vendar so se zanj vse srečno iztekle.

Roman je sedaj star 87 let in živi pri sinu in snahi, ki lepo skrbita zanj. Pravi, da mu je sedaj najlepše. Vsi, ki Romana poznamo, mu kličemo še na mnoga leta, da bi jih čil in zdrav preživel v krogu svojih domačih. ▲

MARIJA KNEZ

FERDO KNEZ

Ob novem letu smo obiskali tudi Marijo Knez, vdovo po Emilu Knezu, ki je bil zaposlen na žagi v Dravogradu kot žagar gaterist.

Marija je zadnjih 10 let delala v drevesnici na Mutji. Pravi, da je hvaležna Simonu Štrucu, da jo je

zaposlil v drevesnici. Pred tem je delala na gradbenem podjetju v Radljah. Za ženske so dela v gradbeništvu zelo težka. Najtežje ji je bilo, ko so gradili mejni prehod Radlje in iz Vuzenice hodila peš na delovišče.

Marija je stara 84 let in stanuje v enem izmed blokov na Robindvoru v Dravogradu. Pravi, da ima bolj slabo pokojnino, a za silo gre, ker je od nekdaj navajena skromnega življenja.

Pravi: "Dokler si lahko še sama skuham in nabavim življenske potrebščine, sem kar zadovoljna. Ne upam si pa pomisliti naprej, kako bo. Verjetno bom šla v dom za ostarele v Črneče, kaj drugega mi ne kaže."

Tudi mi ji želimo, da bi ji zdravje služilo vsaj tako, kot doslej. ▲

PRI ZAJSNIKU NA OJSTRICI

LUDVIK MORI

Na lepem razglednem kraju, nekako sredi ojstriške fare, leži kar precej obsežna, srednje strma, Zajsnikova kmetija. Od tod se vidi velik del Dravske doline, zeleno Pohorje, Uršlja in Peca, pa tudi precejšen del domače fare.

Na tej kmetiji kar pridno kmetujejo in se bavijo z živinorejo ter oddajajo precejšnje količine mleka. Pri njih je tudi druga zbiralnica mleka.

Trenutno živijo na tej domačiji kar štiri generacije. Najstarejša, dedek Oskar in babica Cencka, se že bližata osemdesetim letom. Oskar še vedno čebelari z obsežno čebeljo družino. Čebelariti je začel že v zgodnjih otroških letih, kakor tudi z raztegovanjem harmonike. Na slednjo je še posebej ponosen, saj nosi letnico izdelave 1874. Verjetno je k hiši prinesla precej pevskega navdušenja tudi babica Cencka, saj so doma v številni družini veliko peli.

Glasbeni tradiciji se je posvetil tudi sin Oto, ki že dalj časa uspešno vodi ojstriški ljudski pevski zbor in poje še pri oktetu Košenjak. Mnoge stare, že skoraj pozabljene pesmi je ohranil s pomočjo gospoda Jožeta Leskovarja, ki jim je vdahnil note, pa tudi precej novih je oglasbil. Tako je lani v času adventa izdal pesmarico z naslovom "Gurši je pesem, gurši je dan", v kateri je notno opremljenih več kot štirideset pesmi

raznih zvrsti. Med njimi je tudi precej starih cerkvenih pesmi.

Naj še povem, da Oto ni obiskoval nobenih glasbenih šol in se je "pesništvu" posvetil kot samouk. Upajmo, da bodo tudi Otovi potomci in drugi mladi ljudje sledili glasbeni tradiciji ojstriške fare in prenesli to narodno blago v novo stoletje, v radost in veselje vseh, ki radi prisluhnemo lepemu petju in glasbi. ▲

1. Oto Čeru s svojim instrumentom.
2. Oskar Čeru rad raztegne svojo 125 let staro harmoniko, žena Cencka pa zraven zapoje.
3. Oto Čeru z ženo Majdo in sinom Matejem.
Fotografiral je Ludvik Mori.

IVAN SKARLOVNIK – VANČ

JANEZ ŠVAB, inž.gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Črna

V januarjski številki Viharnika sem objavil nekaj znanih in nezanih stvari o riži v Bistri. V sestavku je tudi del, ki govori o načinu odvoza lesa od riže. To so delali konji in njihovi spremljevalci – furmani in v organizacijo gozdnega obrata so spadali tja do sedemdesetih let. Razmišljal sem o tem, da bi morda nekateri bralci o tem radi kaj izvedeli, drugi pa bi se na furmanske čase spomnili. Za takšno predstavitev sem poprosil Skarlovnikovega Ivana – Vanča, iz znanega gozdarskega naselja Mlinarsko v Bistri pri Črni na Koroškem. Vanč je več kot četrto stoletja delal s konji, bil nanje zelo navezan in tudi po dvajsetih letih invalidske upokojitve o tem življenjskem obdobju govori z največjo spoštljivostjo.

Z Vančem sva že dolgo kolega, zato se tudi tikava. Pri samem intervjuju je delno sodelovala tudi njegova sedanjica gospa Pepca, s katero se prav dobro razume (tudi Pepca je vdova – njen bivši mož je bil prav tako furman). Pogovor je stekel v prijetnem vzdušju, bil pa sem opozorjen, naj vse napišem, kot sva se pogovarjala, kajti njegovi (bratje, sinovi, ...) bodo zelo resni kritiki, če slučajno vse ne bo absolutno res.

Kaj je sploh vplivalo, da si postal furman in kako te je pot privedla v Črno?

Rojen sem bil v Rakovcu blizu Vitanja in ker je dela v gozdu tam zmanjkovalo (op. tam je delal 12 let), smo morali mlajši delavci drugam za kruhom. V teh letih je nas iz tega predela v Črno prišlo kar osem, ki smo si našli delo v gozdu ali v rudniku. Furman sem postal povsem slučajno. Ob priselitvi sem moral za sebe zvoziti pohištvo in ker mož, odgovoren za konje, ni imel časa, mi je dal konje, češ, zvozi si sam. Voziti sem namreč že znal, kajti doma smo imeli vole. Ko je videl šef gozdne uprave Tone Černač videl moje ravnanje s konji, mi je po nekem sindikalnem sestanku ponudil to delo. Zaradi veselja sem delo takoj sprejel.

V Črni si že skoraj "sto let" in še vedno zelo slabo govoriš "po koroško" (op. Vanč še vedno zelo izvirno govori v pristnem "vajtanjškem" narečju). Kako to?

Rodil sem se 4. 12. 1927 v Paki pri Rakovcu v grofovski koči. V tisti koči je živel že tretji rod Skarlovnikovih. Vsi so delali v gozdovih grofa Thurna, ki so imeli upravo v Vitanju. Ko sem začel delati, je bil upravitelj Vincenc Primožič.

A veš, mi Skarlovniki smo zelo domoljubni in navezani na svoj kraj. Bilo nas je dvanajst otrok. Živeli smo zelo težko in, morebiti zaradi tega, smo se imeli radi. Eden izmed bra-

Vanč s konji leta 1961 v Črni.

tov je šel v Južno Ameriko in še njegovi potomci se zelo pogosto vračajo v domovino.

Kot vem, imaš zelo rad živali in delo s konji ti je veliko pomenilo. Ali bi lahko kaj povedal o dnevnem in tedenskem delovnem ritmu furmana?

Ja, vstal si okrog pol štirih zjutraj, kajti konj je moral biti pripravljen do šestih. Da se je konj najedel, je potreboval dve uri. Delo (siht) je trajalo do šestnajste ure, konja si moral potem še umiriti, očistiti in nakrmiti. Skupno delo ni trajalo osem ur, pač pa dvanajst do štirinajst, v sezoni pa včasih še dlje. Prostega časa res ni bilo (pravzaprav do danes o tem nisem niti razmišljal). Ob sobotah je bilo potrebno konje peljati h kovaču na pregled in pripeljati krmo. Vsakih šest tednov je bil bolj detajlni pregled, konja je bilo potrebno prekovati, očistiti kopita in na novo urediti verige.

Moral si praktično vsakodnevno živeti s konjem. Takšnega dela ni mogel opravljati človek, ki živali ni imel rad od malega. Seveda je morala s konji živeti tudi žena (op. Furman, čeprav lep, mlad, družaben, je lahko "strapal" le mlado dekle). Sam sem imel to srečo, da sem prvo ženo srečal, ko je bila še zelo mlada, druga pa je vdova po furmanu.

Ja, tudi delovni učinki niso bili tako majhni, kot bi mislili o tem nepoučeni. S kolegom sva z dvema paroma konj in s pomočjo "holcarjev" pri nakladanju v dvanajstih dneh zvozila od Božičevega mлина do Mušenika (cca 4 km) 1260 m³ lesa.

Sodeloval si pri gradnji številnih lovskih naprav, oba sinova sta lovca, pretežno se

družiš z lovci, nikdar pa to nisi postal. Kako to?

Čisto iz enega malega razloga: lov in furmanovo delo (jutranja in večerna opravila pri konjih) sta potekala istočasno. Če bi hotel postati lovec, bi moral zanemariti konje. Me pa lov res že od nekdaj zelo veseli.

Kako to, da praktično vsa leta stanuješ na Mlinarskem?

Življenje v mestu ni zame, tudi za gradnjo ni bilo prave volje, tako da sem še vedno tu. Sem pa veliko pomagal pri gradnjah hiš. V Bistri praktično ni hiše, kjer ne bi pomagal z direktnim delom ali s prevozi. Tudi oba moja sinova sta si zgradila svoje hiše in tudi tam je nekaj mojega dela.

Kako pa kaj zdravje?

Trebuh, ki je nekoč pomenil strah in trepet za otroke v Bistri, staršem pa kot pomožno vzgojno sredstvo (v njem so se baje skrivali poredni otroci, ki jih je sicer prijazen Vanč požrl), je sedaj bolj ovira za zdravje in v zadnjem letu se je moral kar nekoliko zmanjšati. Zdravje mi je do leta 1977 še kar služilo. Takrat so se začele težave s hrbtenico in leta 1978 so me invalidsko upokojili. Veš, drugače pa ne govorim rad o bolezni (op. Pepca, ki je ravnokar nekaj brkljala po predalnih je kar mimogrede pripomnila: "Veš Janez, vse drugo mu bo počasi odpovedlo, le jezik je zmeraj hitrejši in ostrejši").

Konji so zelo pametne živali. Znani so primeri, ko so vinjenega furmana v slabih vremenskih ali drugače slabih razmerah pripeljali do doma. Ali se je tudi tebi zgodilo kaj podobnega?

Konji so točno poznali tudi moje postojanke. Če sem zaspal, so vedeli, da morajo ustaviti pri Napotniku, kjer

smo furmani ponavadi spili "šnops" in tik pred domom še pri cestarju Franjotu, ki je na črno točil vino.

S konji sem se tudi pogovarjal. Moj Soko mi je stalno pritril ali odkimal, če bi šla na pijačo h Geršaku.

Ko smo enkrat (Gozdarski obrat) kupili seno v Otiškem vrhu, sem zaradi preutrujenosti zaspal v Podklancu, konji pa so me srečno pripeljali domov. Ni bilo pogosto, zgodilo pa se je tudi, da so mi ušli. Takrat so bili obvezno doma pred menoj.

Prosim, če poveš še kakšno anekdoto.

Dostikrat so se z menoj peljali tudi otroci. Pogoji, da se je otrok lahko peljal z menoj je bil, da je eno zapel in da so med potjo peli. Enkrat so me miličniki zaradi te "otročje fure" ustavili in moral sem plačati kazen. Takoj, ko so miličniki odšli, so otroci zavzeli svoje položaje in udarno zapeli.

Posebno z večjimi otroki, ki že niso več verjeli, da imam v trebuhu otroke, sem se dobro razumel. Pri nakladanju drv so mi pomagali in iz žepa sem po enem takšnih nalaganj potegnil kar nekaj drobiža. Preštel sem otroke in denar enakomerno razdelil med njih. A glej ga zlomka, najmanjši je stal nekoliko zadaj in nisem ga opazil. Postalo mi je nerodno in rekel sem mu, da bo on pač dobil drugič, kajti: "... saj vidiš, da mi je zmanjkalo". Ves majhen, solzen in predvsem globoko razočaran pa je le s težavo izdaval: "Ssaj te p-poznam!"

Veš, za konec, moje življensko načelo je bilo: "Koso sklepat, babo otepsti in konjem jesti dati, te ne sme zgroziti". Eno od teh načel je pa kar hitro preklical, ko se je oglasila njegova Pepca. ▲

STAROSTA RODOVINE JUG, STRIC JOŽE JUG - 90 LETNIK

RUDI REBERNIK

Ravno ob tem pomladanskem času, pred 90 leti, sta v Belih vodah nad Šoštanjem na domačiji pri Studensku oče Franc Jug in mati Urša pričakovala svojega četrtega otroka. Ob tem dogodku nista pričakovala obiskov, čestitk in daril, kot mora to biti danes. Skrbelo ju je, kako bosta v tistih težkih časih preživljala in vzgojila v poštenega človeka še enega družinskega člana. Če bi bila lahko videla v naprej življensko pot njenega sina Jožeta, ki se jima je takrat rodil, bi bila gotovo srečna in ponosna nanj. Kljub težkim časom med prvo in drugo svetovno vojno in vsem življenjskim udarcem, ki mu jih je usoda metala na pot, nikoli ni klonil. Ostal je pošten in priden človek, ki so ga ljubili njegovi otroci in sorodniki ter spoštovali sosede in znanci. Zato mu je bilo dano, da je lahko pred kratkim praznoval svoj 90. rojstni dan, še pri dobrem zdravju, v krogu svojih otrok, vnukov, pravnukov in drugih sorodnikov ter prijateljev. Zdi se mi prav, da se ga kot zvestega naročnika in bralca Viharnika spomnimo in mu s kratkim opisom njegovega življenja čestitamo k jubileju.

Družinsko deblo rodovine Jug je pognalo svoje korenine pred dobrimi sto leti na sončni, a vendar malo rodovitni, pol bajtarski domačiji pri Studensku v Belih vodah. Naš stric Jože je bil četrti in predzadnji izmed petih otrok, ki se je rodil očetu Francu in materi Urši, ki sta se poročila in pričela živeti na Studneškovi domačiji proti koncu prejšnjega stoletja. Prvo in drugo rojeni sta bili hčerki Marija in Katarina, rojeni leta 1895 in 1897, poročeni Linasi in Gros, nato pa sinovi: Franc leta 1899, Jože leta 1909 ter Ferdo leta 1912. Takrat so bili slabi časi za kmečke najemnike in kočarje brez lastne zemlje. Gospodarjem so morali biti na razpolago ob vsakem času in za vsako delo, da so odslužili skromno stanovanje in skopo zemljo, ki so jo obdelovali. Zato ni čudno, da so se takrat pogosto selili in iskali večje domove in boljše življenske pogoje zase in za svoje družine.

Tudi Jugova starša Franc in Urša sta si kmalu po prvi svetovni vojni

Jože Jug iz Breznice s svojimi otroki, tremi sinovi: Jožetom, Francem in Alojzom in tremi hčerkami: Lenčko, Vido in Angelo, ob praznovanju njegovega 90. rojstnega dne. Foto: Rudi Rebernik

našla novo, boljše domovanje pri Karničniku pod Uršljo Goro. Tu so bili življenjski pogoji nekoliko boljši, ker so jim grofovski gozdovi in bližnji rudnik nudili skromen, a vendar stalen zaslužek, Karniške njive in pašniki pa so jim dajale skromen pridelek za preživetje. Od tu so se potem Jugovi sinovi in hčere razšli po svetu in si ustvarili lastne domove. Najprej sta se poročili hčerki Marija in Katarina, potem pa sinovi: Franc, Jože in Ferdo. Vsi trije sinovi pa so bili celo življenje nekako povezani z gozdom. Najstarejši, Franc, je bil od svoje mladosti pa do upokojitve priden in spreten gozdni delavec in vnet lovec. Gozd mu je bil drugi dom celo življenje. Tudi Jože je v svojem življenju prehodil velik del koroških gozdov. Delal je v gozdovih od Plešivca, do Koprivne, Strojne in Breznice, da je služil kruh za sebe in za svojo družino. Najmlajši brat Ferdo pa se je posvetil bolj obdelovanju lesa, postavljanju ostrešij ter izdelovanju kmečkih mlinov in žag. Zaradi njegove spretnosti so ga poznali po celi Mežiški in Dravski dolini. Žal, sta oba brata

že pokojna, vendar pa je spomin nanju in na njuna dela še vedno živ.

Stric Jože si je izbral za ženo Močivsko hčerko Lenčko izpod Uršlje gore. Kmalu sta vzela v najem Rožičevo domačijo v Breznici nad Prevaljami, ki je bila last lesnega trgovca Lahovnika, za katerega je tudi delal v njegovih gozdovih in na njegovi žagi na Prevaljah. Tu sta si Jože in Lenčka v tistih težkih kriznih časih ustvarjala dom in družino. Tu se jima je rodilo 6 otrok, trije sinovi in tri hčerke, ki sta jih vzgojila v pridne in poštene ljudi. Po agrarni reformi v petdesetih letih je tudi on dobil v last Rožičevo posestvo, vendar pa to ni spremenilo ali izboljšalo njihovega življenja. Jože je moral še vedno hoditi na delo, da je lahko preživljal družino in vzdrževal domačijo. Hribovsko posestvo brez gozda v tistih povojnih letih pač ni dalo zadosti za preživetje številne družine. Smrt žene Lenčke ga je zelo prizadela, vendar ni obupal in klonil. Še trdneje se je oprijel svoje sončne, Rožičeve domačije,

jo negoval in obdeloval in v nji naše tolažbo in mir. Otroci pa so, kot so odrasčali, tudi odhajali, kot Prežihovi samorastniki po Koroški krajini za svojimi življenjskimi cilji. Ko je ostal sam in se je upokojil, je poskusil še enkrat zakonsko srečo. Njegova druga žena Marta je bila dobra žena in gospodinja, ki je prinesla spet srečo in zadovoljstvo na Rožičevo domačijo. Toda, tudi ta sreča ni dolgo trajala. Po nekaj letih srečnega zakona mu je umrla tudi druga žena Marta in ga pustila samega na samotni domačiji.

Danes živi pri svojem sinu Francu v Breznici, nego in skrb zanj pa sta prevzela njegova vnukinja Mojca in njen mož Miran. Pravi, da je srecen in si želi še samo zdravja in obiskov svojih sorodnikov in prijateljev.

Taka je bila življenska pot strica Jožeta, težka in trda, pa vendar tudi lepa, saj si je vzgojil otroke, ki ga spoštujejo in ga imajo radi z vsemi svojimi potomci. Želimo mu še veliko zdravih in srečnih let preživeti med njimi. ▲

FRANC POBERŽNIK - BUKOVNIK IN NJEGOVH 80 LET

FERDO KNEZ

Franc je zaplesal s svojo ženo Liziko.

Franc v sredini, levo žena Lizika, desno pa sorodniki.

Čas hiti, ne ustavi se niti za trenutek, kaj šele, da bi se ustavljal in tekel po naših željah in zahtevah. Tako sem razmišljal, ko sem v soboto, 23. januarja 1999 šel na Vič k Vrajenku, kjer je Franc Poberžnik praznoval v krogu svojih domačih, ožjih sorodnikov in prijateljev, lep življenjski jubilej, 80 let življenja. Na ta dan pred osemdesetimi leti je Francu stekla zibelka življenja na majhni kmetiji pri Smrečniku v Otiškem vrhu. Rojenice so mu napovedale: fejš fant bo, pošten, priden in delaven mož bo. Mnogo dobrega bo naredil v svojem življenju. Vendar so takratne življenjske razmere narekivale tako življenjsko pot. Rad je jedel krompir, zrasel v krepkega fanta, prijel je za vsako delo, zato mu ni bilo težko živeti. Imel je pridne roke in bister duh. Ko je zrasel v moža, se je kot drugi fantje, začel ozirati za "dekleti" in se odločil, da se bo oženil. Znanci in prijatelji so mu govorili, da onkraj

hriba še ena rožica cveti. Šel je na "ogled" in Liziko takoj zasnil. Tudi ona je bila za to in začela se je porajati družina. Ker je bil Franc priden, je Lizika postala obilneša in kar kmalu so se rodili štirje otroci. Še močnejše je poprijel za delo, da je lahko preživljal številno družino. Zaposlil se je v gozdu in drvaril po gozdovih Koroške. Delo mu ni bilo nikoli pretežno, zato je bil priljubljen med sodelavci. Otroci so hitro rasli in kar naenkrat se mu je omožila hčerka. Tudi sinovi so odrasli in si uredili svoja gnezda. Eden je ostal doma, da bo Franc lahko pestoval svoje vnuke. Vnuki pa so se kar vrstili, sedaj jih ima že osem. Rad je pomagal svojim otrokom pri delu in jim tako omogočil lažje življenje. Sedaj radi prihajajo domov po nasvete, ki jih tudi vedno dobijo. Francu želimo vsi, ki smo se zbrali na njegovi slovesnosti, še na mnoga zdrava leta v krogu svojih najdražjih. ▲

JANKO GROBELNIK 60 LET

ROK GORENŠEK

1. aprila 1999 je imel rojstni dan, 3. aprila 1999 pa je praznoval svojih 60 let življenja doma, v krogu svoje ožje družine in prijateljev.

Slavljenec je naš hotuljski mizar Janko Grobelnik, ki ga ljudje kličejo

kar naš hotuljski Janko. Pozna ga veliko ljudi. Kako tudi ne, ko pa je prava dekla za vse. Opravlja nešteta popravila po hotuljskih domovih in okoliških kmetijah, od oken, vrat, ključavnic, tečajev itd., brez slabe volje, z njemu lastnim humorjem in dobro voljo. Njegova dela pa poznajo tudi žez mejo v sosednjih krajih.

Našemu slavljenecu Janku želimo Hotuljci in vsi, ki ga poznajo, vse najboljše za njegov življenjski jubilej. Želimo mu veliko zdravja, sreče in osebnega zadovoljstva v nadaljnjem življenju, predvsem pa, da bi bil zmeraj tako dobre volje, priazen in ustrežljiv, kot je bil doslej. Naj se mu izpolni želja iz tiste narodne: "Kolikor kapljic, tol'ko let, bog nam daj na svet živeti." ▲

ERNEST SREBOT 70 LET

V.Z.

Na začetku letošnjega koledarskega leta je v krogu družine, sorodnikov in prijateljev, praznoval 70 - letnico svojega življenja Ernest SREBOT starejši, p.d. Nadolžnik s Preškega vrha pri Kotljah. Rodil se je 6. januarja 1929 pri Nadolžniku. Po mamini smrti 1959 je zagospodaril na kmetiji in na njej uspešno kmetuje že okroglih 40 let. Njegova domačija je zavoljo pridonosti in delavnosti vseh družinskih članov vedno lepo urejena, gotovo pa je ena najgostoljubnejših hiš v hotuljski soseski. Ernest, ki je že več kot 40 let poročen z Gampretovo Ančko, je oče dveh otrok in ponosni dedek dveh vnukov in vnukinje. Med sorodniki in sosedi je znan po svoji dobrosrčnosti, med prijatelji in znanci pa po veselju do petja in po smislu za humor. O njegovih dogodivščinah in šaljivih domislicah bi človek lahko napisal knjigo, saj je Ernest vse svoje življenje skrbel za dobro voljo med ljudmi, kot pravi humorist pa je humor tudi razumel. Več kot 40 let je že član lovske družine Prežihovo iz

Kotelj in je velik ljubitelj narave ter skrben gojitelj divjadi. Danes se aktivno udeležuje le še lovov, na katere so povabljeni lovci, ki so stari 60 in več let. Pravi, da je v njihovi družbi lepo, saj po lovu ob dobri kapljici prepevajo in obujajo spomine na mladost. Lovskih trofej nima veliko, so pa tiste, ki so v njegovi zbirki, nekaj posebnega. Naj obudim spomin na domačo kozo, ki jo je prebargvano v gamsa ustrelil v zavetju Črnega vrha. Ob tem dogodku so se takrat zabavale cele Kotlje, saj je bilo po svoje prevaranih kar več Hotuljcev: Ernest kot uplenitelj, kmetijski tehnik, ki je ugotovil, da bo uplenjeni gams evropski prvak, upliven krajčan, ki je hotel gamsovo kožo odkupiti za ravenški muzej, mesar Franc, ki je bil ob izkoževanju gamsa ves rjav od barve in je mislil, da se živali na prehodu iz jeseni v zimo barvajo s pravo barvo in veliko hotuljskih gospodinj, ki so meso stare domače kože kupile in ga nato kuhale od jutra do večera, a se ni zmeščalo. K nadolžniku ljudje zaradi obeh, Ančke in Ernesta, še vedno zelo radi prihajajo, kajti tu niso le lepo sprejeti in postreženi, ampak je pri hiši navadno veselo in zabavno, saj se Ernest rad pošali in kaj smešnega naredi. Ob koncu, dragi Ernest, prejmi naše čestitke za svoj življenjski jubilej z željo, da bi bil še dolga leta zdrav in srečen v krogu svojih najdražjih, v krogu svojih sosedov, znancev in prijateljev. Želim tudi, da bi znal še naprej skrbeti za dobro voljo in smeh, ki nam ju vsem skupaj še kako manjka. ▲

Poročilo s skupščine ZVEZE GOBARSkih DRUŽIN SLOVENIJE

MILENA CIGLER GREGORIN

V soboto, dne 24. aprila 1999 je Zveza gobarskih družin Slovenije sklicala 23. redno skupščino v prostorih hotela Rimski vrelec v Kotljah.

Na dnevnem redu, je bilo veliko zanimivega. O sestanku bom poročala, kot sem ga doživljala kot pred kratkim pridružena članica gobarske družine "Samorastniki" Ravne na Koroškem, kot laična poznavalka gob, ki se šele "učim" in proučujem "nove" gobe bolj na razstavah, delno pa tudi v "kuhinjskem loncu". Veliko znanja pa sem pridobila o sožitju človeka z naravo v odnosu do gliv, o ekološki zavesti v odnosu človek - gliva. Pa lepo po vrsti: Skupščino je "odprl" podžupan občine Ravne na Koroškem gospod Jože Logar in pozdravil vse navzoče z željo, da bi ustvarjalno in uspešno pripeljali do konca sejo, kot tudi gobarsko sezono na sploh. Zaželel je tudi veliko strokovnosti pri nadaljnjem delu.

Predsednik gobarskega društva "Samorastniki" gospod Rajko Stropnik, ki že dolga leta uspešno predseduje našemu domačemu društvu, se je najprej kot delovni predsednik seje skupščine ZGDS zahvalil sponzorjem (občini Ravne na Koroškem, občini Prevalje, občini Mežica, aktivu kmetič Mežiške doline in predsednici aktiva gospe Milki Podričnik), ki so pomagali, da je lahko bila 23. seja na tako lepem kraju v hotelu Rimski vrelec.

Po uvodni gobarski himni (avtorjev Rajka Stropnika in Stefana Erjavca), je v krajšem kulturnem programu zapel nekaj ubranih pesmi deklški pevski zbor "Karantanija" iz Prevalj, nakar je gospod Mitja Šipek prebral humoresko o dedu, ki je šel po gobe.

V nadaljevanju je navzoče pozdravil predsednik Zveze gobarskih družin Slovenije gospod Križaj. Gobarje je seznanil s problemi in uspehi v pretekli gobarski sezoni. Dotaknil se je Uredbe o

varstvu samoniklih gliv, naporov zveze za spremembo uredbe pri pristojnih ministrstvih (za kmetijstvo in za okolje in prostor), pohvalil organizacijo in strokovno delo pri pripravi seznama gliv (gospoda Dušana Verščaja in gospoda Antona Polerja ter sodelavce).

Menil je tudi, da bi se v strokovno delo z glivami nujno morali vključiti Ministrstvo za znanost in tehnologijo in Ministrstvo za šolstvo in šport (interesni krožki na šolah).

V bodoče si bodo gobarji prizadevali za strokovno izpopolnjevanje kadrov v gobarskih društvih (tečaji za determinatorje, naravoslovne dneve s poudarkom na proučevanje gliv in sožitja gliv z drugimi osebki v naravi, kot so drevesa in drugi), za izdelavo pravil za opravljanje preizkusa znanja za determinatorje - poznavalce gob, za pripravo enotnih lističev za označitev gob na razstavah, za slovar z imeni gob.

Ob zaključku se je g. Križaj zahvalil vsem gobarjem in strokovnjakom za 40 let vestnega dela z mladino, kar se že odraža pri splošnem odnosu do narave pri mlajših generacijah. O blagajni je poročala gospa Ivica Kobler in poudarila, da gobarji razpolagajo z zelo skromnimi sredstvi. Meni, da bi bilo potrebno več sredstev pridobiti od ministrstev, tudi od Ministrstva za znanost in tehnologijo ter Ministrstva za šolstvo in šport.

Skupščino smo zaključili z razpravo, ki je bila zelo konstruktivna, nakar smo se zbrali okoli čudovitega pogrinjaka dobrot iz shramb in kuhinjskega kmetič Mežiške doline, nakar sem jaz pripravila tudi pogovor s predsednico Milko Podričnik, ki bo objavljen v naslednji številki Viharnika. Pozneje smo bili deležni še okusnega kosila, ki so ga pripravili v hotelu Rimski vrelec Kotlje.

Hvala vsem za krasen in podučen dopoldan!▲

KOROŠKO GOZDARSKO DRUŠTVO NA SNEGU

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva

Koroško gozdarsko društvo pripravlja poleg strokovnih aktivnosti tudi letna in zimska srečanja svojih članov iz gozdnogospodarskega območja Slovenije Gradec. Predsednik društva Ernest Ruter je ob pomoči sodelavcev po daljšem obdobju lepega zimskega vremena skrbno pripravil tekmovanje v smučanju in sankanju.

5. marca so vremenarji po vsej naši deželi napovedali zelo slabo vreme, v višjih legah pa moker sneg. Toda, gozdarji se ne bojimo slabega vremena, zato je bila udeležba tekmovalcev in ostalih na tekmah zadovoljiva. Pa tudi vreme se nas je usmililo, slabe tri ure ni deževalo!

Na Hlipovcu so se med koli pomerile smučarke in smučarji v dveh starostnih razredih - do 40 in nad 40 let.

Med najmlajšimi smučarji se je v dveh spustih najbolje odrezal Matej ŽAGORC (Zavod za goz-

dove Slovenije), med mladimi nad 40 let pa je dosegel prvo mesto Franc PLESEC (upokojenec GG Crna), ki je bil tudi absolutni prvak. Med ženskami sta bili najbolj hitri Metka TAJZL ("Ajda") in Marta KUKOVIC (GG Slovenj Gradec).

Vabila na sankanje sta se, na srečo, udeležila le dva sankarja: Franjo STERN (Zavod za gozdove Slovenije) in Branko ŠIRNIK (GG Slovenj Gradec) sta izvedla sankarski spust po že deloma kopni sankarski progi, kombiniran s tekom. Oba sta bila zelo prizadevna in sta si delila najboljša časa.

Za rezultate smo izvedeli v prijetni kmečki sobi pri Plazniku v Bistri, pa tudi nagrade so bile tu podeljene. Letos je dobil klobaso za vztrajno in najbolj počasno vožnjo Zoran MLAKAR (Zavod za gozdove).

Naše zimsko druženje se je zavleklo ob pesmi in plesu v pozno popoldne!▲

POHOD OKOLI URŠLJE GORE

GORAŽD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

1

2

3

Tudi pozimi je potrebno spremljati dogajanja v gozdu. Zato se gozdarji spodnje Mežiške doline vsako leto podamo na zimski pohod okoli Uršlje gore. Če je dovolj snega, nam zelo prav pridejo smuči, drugače pa težki gojzerji.

Namen našega pohoda je, da pregledamo kakšno je stanje gozdov okoli uršljinega vrha, da se srečamo tudi s starejšima revirnima gozdarjema v pokoju, ki sta bila pred 10 leti tudi pobudnika za to srečanje. Petričevemu Tonu je bolezen preprečila letošnji pohod, močno delovno zadržan pa je bil tudi Škerlovnikov Lojz.

1. Oprtani z nahrbtniki smo od turistične kmetije Ošven krenili po smučišču mimo lovske kočice proti že propadajoči grofovski lovski koči pod Crnim vrhom.

2. Prišli smo v območje divjega petelina, toda za zaslišanje te gozdne ptice smo bili še nekoliko prehitri. Med nami sta bila lovca, ki sta vedela povedati, da s petjem še ni nič.

3. Letošnja s snegom obilna zima je napolnila tudi snežne "žlihe". Prehod čez snežna plazišča je bil že varen, saj se je sneg izpod vrha Uršlje gore že sprožil. S Plan smo se spustili s smučmi

proti Šisernikovi kapeli. Občutili smo temperaturno razliko med senčno in sončno stranjo Uršlje. Južna stran gore je imela manj snega kot severna na isti nadmorski višini.

4. Počitek pri Šisernikovi kapeli nam je prijal, saj nas je na poti proti Naravniku in Ledinah čakalo veliko presenečenje. Noč je bila tako topla, da je večji del poti postal kopen.

5. Najbolj vztrajni med nami bi si najraje namontirali na smuči kolesa, drugi pa smo si jih oprtali na rame. Da je v tem času pod goro še mir, nas je prepričal divji petelin, ki je na cesti pustil velik kupček iztrebkov.

Pohodniško klobaso smo zašpilali pri Ošvenu. V nogah smo občutili tudi rekreacijsko vlogo gozda, zato nam je domača malica prijala. Stekel pa je tudi pogovor o podobnem pohodu v naslednjem letu. Upam, da se nam bosta pridružila tudi Tone in Lojz. ▲

Foto: Gorazd Mlinšek

4

5

SANKAŠKE TEKME TOPLANOV

MILAN GOLOB, dipl.inž.gozdarstva Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Črna

V začetku letošnjega januarja so se v prelepem mrzlem in malo vetrovnem vremenu zbrali Toplani na tradicionalnih sankaskih tekmah v Topli. Da je tekma pomemben dogodek za krajanje Tople, dokazuje vsakoletna številna udeležba mladih in starih. Letos se je nabralo več kot 30 tekmovalcev.

Pri organizaciji tekme se kmetje izpod Pece izmenjujejo. Letošnjo organizacijo so imeli na grbi Fajmutovi. To pa je za organizatorja vedno težka naloga. Velik problem že predstavlja priprava sankaske proge, ki so jo zaradi rednega posipanja glavne ceste pripravili nad Kočnikom. Še največ dela pa imajo gospodinje, ki morajo nasiti in odžejati veliko družino. To pa ni mačji kašelj. Vse skupaj se je začelo v jutranjih urah, ko so se pri Fajmutu pričeli zbirati sankasči in merilca časa. Merjenje doseženih časov že vrsto let vodi revirni gozdar Maks Potočnik, ki pa za nemoten potek vedno rabi še kakšnega pomočnika, da tekmovanje teče brezhibno.

Po žrebu startnih števil pri Fajmutu, so se udeleženci odpravili proti startu. Letos je bil start na vrhu nekdanjega smučišča pri Kočniku. Dobro pripravljena proga je potekala po cesti do vrha Kočnikovega travnika in potem po njem do hleva pri karavli. Najprej so se na pot proti cilju odpeljali najmlajši. Na veliko veselje je pri

▲ ▼ Foto: Milan Golob

skoraj vseh domačijah v Topli veliko otroškega vrveža okrog hiš in v njih.

Tekmovanje se je hitro razpletalo. Eden za drugim so sankasči drveli proti cilju. Eni hitreje, drugi počasneje, eni z bolj, drugi z manj zanimivim stilom.

Vsi pa so bili dobre volje. Ko je prišel do cilja zadnji, so se nekateri odpravili na progo še enkrat. Vsi pa so se za razglasitev rezultatov zbrali ob polni mizi dobrot pri Fajmutu. Družabno srečanje se je tako podaljšalo v večer.

Za zaključek bi še dodal, da takšni dnevi samo krepijo vezi med sosedi in so vredni posnemanja tudi v drugih krajih. ▲

ZANIMA GA OPAZOVANJE VREMENA

SILVO JAŠ

Silvo GOLOB že več kot tri leta pomaga svojemu "atliju" pri spremljanju in opazovanju vremenskih pojavov, pa razmer in vsega tistega, kar sodi zraven. V poseben dnevnik potem vnašata in vpisujeta vrsto in količino padavin za posamezni dan v mesecu, če so te seveda bile, pa kako dolgo so trajale, obdobja meglenih dni, količino snega ipd. Silvo se je navdušil za takšnega, nenavadnega konjička ob opazovanju gospe Pavle Kolander pri podobnem delu. Ta živahna in zgovorna ženička je kar pol stoletja, do svojega 87 leta, opravljala to dinamično delo.

Tudi v Mislinji je ena izmed številnih opazovalnic Hidrometeorološkega zavoda Slovenije za spremljanje vremena. Silvo sedaj vsako jutro ob sedmi uri stopi do opazovalnice in s posebno stekleno posodo ali menzuro izmeri padavine, če so te bile

v zadnjih 24 urah. Seveda je to delo nekoliko težje pozimi, ko so do opazovalnice zameti in ko pošteno ščiplje. Takrat je potrebno dnevno spremljati tudi količino snežnih padavin, kako dolgo in v kakšni obliki je snežilo. Zaradi tega je bila letošnja zima kar pestra. Podobno je delo tudi v poletnih mesecih, kadar dežuje. Takrat zabeleži še čas nevihte, pa bliskanje in grmenje, točo, če je bila in kako močna je bila, jutranjo roso ali slano v jesenskih dneh. Vse te podatke potem mesečno pošilja na osrednji zavod v Ljubljano, kjer opravljajo analizo padavin za celo Slovenijo.

Kakor koli že, takšno opazovanje je zanimivo in hkrati tudi poučno. Zato čisto nehoti pritegne človeka, še posebej mladega. Takšni osmošolci, kot je Silvo, pa znajo biti zelo radovedni in delo, kot je opazovanje vremena jim je lahko v veliko veselje. ▲

NEPOZABNI DNEVI ZIMSKIH POČITNIC UČENCEV OSNOVNE ŠOLE ŠMARTNO

STARŠI IN KRAJANI ŠMARTNA

Kar nekako težko so učenci osnovne šole Šmartno pričakovali letošnje zimske počitnice. Ne, da bi bili tako utrujeni od šolskega dela ali prostovoljnih dejavnosti! Pričakujoči sprostivni dnevi - morda tudi letos v kakem zdraviliškem bazenu - so jim srčni motorček pognali v hitrejši tek. In "česar je polno srce, rado iz ust gre!"

Ne le usta, tudi očke so postavljala vprašanja. Seveda jim je gospa Mira Strmčnik v odgovor namignila z "morda"... In ta "morda" se je uresničil in podaril otrokom tri

nepozabne dneve čofotanja po "zdraviliških mlakah". Oprostite izrazu, kajti zdraviliški bazeni so vzorno urejeni z naravno ogreto zdravilno vodo in najvišje kakovosti.

Res so imeli tudi ti učenci priliko, da bi se lahko brezplačno (prevoz in vstopnina) namakali v Termah Zreče, toda plavati res ne bi mogli. Par avtobusov otrok izključuje to možnost in vsaka preglednost odpade, le korak je še do...

Zato pa naj v našem priljubljenem Viharniku, v imenu vseh hvaležnih otrok in staršev, izrazimo vso priznanje in prisrčno zah-

valo Mestni občini Slovenj Gradec in v njenem imenu predvsem gospodu IVANU PLEVNIKU, ki je letos že drugič omogočila našim otrokom brezplačne zimske počitnice v spremstvu skrbnih in odgovornih učiteljev: gospe Mire Strmčnik, gospe Anice Črep, gospe Nuše Poberžnik, gospe Irme Javornik, gospe Irene Sešelj, gospe Pavle Kovač - Myint in gospe Marice Gostečnik. In kako smo se imeli?

Prvi in drugi dan, to je v četrtek in petek smo spoznavali znamenitosti Slovenskih goric, Pomurja in Prekmurja, se dodobra nakopali in

ogreli v Moravskih Toplicah, tretji dan, to je v soboto, pa nas je pot pripeljala v staro mesto Ptuj, kjer smo prav tako imeli na voljo veliko prostora za rekreacijo v lepo urejenem bazenu in čistem okolju.

Vsakokrat smo si lahko po kopanju privoščili topel obrok za res minimalno ceno. In če so žleodčki polni, je zadovoljstvo še enkrat večje. Razigranosti - prosim, ne divjaš! - zato na avtobusu ni manjkalo.

Vsega po malem je bilo na pretek: ugank, zank, kvizov, pesmi in poslušanja kaset, ki so jih s seboj prinesli otroci, pa nagrade za rešitve... Ja, po Sloveniki so se nekateri tudi prvič peljali! Zato hvala tudi šoferju gospodu PILOTU za varno vožnjo in potrpežljivost, ki jo izkazuje našim otrokom!

Ker smo bili povabljeni tudi starši, naj povem, da smo slišali, kako so otroci ponosno pripovedovali, da je plačnik vseh teh dobrin Mestna občina Slovenj Gradec, ki jim lepe zimske počitnice podarja za pridno delo. Takega doživetja preprosto ne moreš pozabiti.

Mislimo, da otroci globoko v sebi čutijo, da jih ima nekdo drug tudi zelo rad - le malo manj kot očka in mamica.

Zato iskrena hvala organizatorki gospe Miri Strmčnik, vsem učiteljem, ki so z budnimi očmi varovali naše otroke ter MESTNI OBČINI SLOVENJ GRADEC, njenemu županu gospodu Janezu Komljanču in gospodu Ivanu Plevniku, ki je razumevajoče uslišala prošnjo in otrokom omogočila prijetne sprostivne dneve.▲

MOJ KRAJ OJSTRICA

SABINA MATIJA

Rada imam svoj domači kraj, zato sem se odločila, da ga vam predstavim.

Ojstrica, to je vas, ki leži nad Dravogradom. Prvič se že omenja v 13. stoletju. Obsega več zaselkov: sam kraj Ojstrico, Goriški vrh, Kozji vrh, Velko in Sv. Duh. Ob besedi Ojstrica večkrat kdo pomisli na tisto dolgo, vijugasto cesto. Najprej je strm klanec, ko pa prispeš do prvega kmeta, je čudovit razgled na Dravograd. Naprej je cesta bolj položna; vije se skozi gozd. Ko pa pokukaš iz gozda, zagledaš kmetije, razkropljene po

hribovju. Nato pa še košček poti in že zagledaš cerkev s pokopališčem, pa šolo in Morijevo domačijo, kjer je tudi gostilna. Tu je središče Ojstrice. Znana turistična točka je planinska kočna na Košenjaku. Preuredili so jo iz prejšnje karavle. Na vrhu Košenjaka stoji mejni kamen s sosednjo državo Avstrijo.

Krajani se v glavnem preživljajo s kmetijstvom, nekateri pa odhajajo na delo v dolino. Večina kmetij je moderniziranih, zgrajeni so novi hlevi, nove hiše, do vsake kmetije vodi cesta. Pred leti so v vsaki hiši zazvonili telefoni. Kljub vsemu temu se število prebivalcev manjša, veliko kmetij je brez naslednikov, kajti s kmečkim delom se je v teh strminah težko preživljati. Velika pridobitev za sam kraj je bila dokončana asfaltna cesta do samega centra Ojstrice.

Naj vam še nekaj povem o osnovni šoli Ojstrica, kjer sem v osmih letih doživela veliko lepih trenutkov. Čudovit je bil pogled skozi okno učilnice. Vrhovi dreves so se ponosno vzdigovali v jasno dneva, dolina pa je ležala v megli.

Mi učenci, ki nas je bilo komaj nekaj čez dvajset in tri učiteljice, smo bili ena sama velika družina. Prva šola na Ojstrici je bila zgrajena leta 1894, imenovana stara šola in so bili takrat šoloobvezni 103 učenci. Leta 1969 je bila zgrajena nova osnovna šola. Pred petimi leti smo praznovali 100 obletnico šole na Ojstrici. Če kdaj ne veste, ne kod ne kam, se podajte na Ojstrico. Ojstričani smo prijazni ljudje, Ojstrica pa je lepa v vseh letnih časih.

Prisrčno vabljeni na Ojstrico.▲

ŽIVI VITEL

LUDVIK MORI

Že več kot dve desetletji uporabljamo traktorske vitle v planinskih predelih. Še prej pa so si nekateri pomagali z vitli na dizelski ali električni pogon. In kakšen je živi vitel? Nekateri izmed starejših smo ga še videvali in občutili, čeprav bolj poredko. Opisal ga bom, da stvar ne bo šla v pozabo, ker o tem v našem glasilu še nisem nič zasledil, čeprav je precej povezan z gozdom in drugimi, na primer gradbenimi deli.

Živi vitel so uporabljali v strmih, hribovitih in težko dostopnih krajih, pa tudi na strmih pobočjih v bližini mest in trgov. Še več kot pred tridesetimi leti so bile po naših gozdovih bolj ali manj na redko speljane ozke in strme kolovozne poti in kar precej lesnih ostankov in drvi je bilo globoko pod cestami. To odpadno lesno maso so lastniki radi poklanjali bodisi brezplačno ali za majhen "odsluž" revnim ljudem in offerjem, pa naj jo spravijo ven kakor vedo in znajo. Iznajdljivi ljudje so brž naprosili svoje prijatelje in vključili tudi svoje otroke ter se vsi postavili v bolj ali manj dolgo rizo ter si drug drugemu podajali drva. To je bil živi vitel. Tako so v doglednem času spravili drva do vozne poti. Ako bi to delo moral opravljati en sam človek, bi bilo veliko bolj zamudno in naporno, ker bi vsako drvo, ki bi ga vrgli navzgor v breg, zdrsnilo vsaj za en meter nazaj navzdol.

Kar precej revnejših ljudi in offerjev si je v preteklosti pridobivalo drva na

opisan način, iz težko dostopnih bregov in grabnov, s pomočjo živega vitla. Drva in krmo za koze so nemalokrat nosili domov po ozkih in strmih stezah in se s trdim delom borili za golo preživetje. In v tistih časih je bil rek: "delo krepi človeka in duha," še kako čistan, pa tudi tisti: "Brez dela ni jela!" Danes pa je bolj v veljavi rek: "Šport krepi človeka!"

Prva desetletja po vojni so si mnogi preprosti ljudje gradili svoje domove tam, kjer so podedovali ali kupili kosček zemlje, tudi na težje dostopnih krajih, do kamor ni bilo možno speljati ceste ali dovozne poti zaradi drugih okoliščin. Tudi ti ljudje so si s pomočjo prijateljev in dobrih ljudi omislili živi vitel ter si podajali opeko iz rok v roke do gradbišča in tja znosili ves potrebni gradbeni material. Tako so z veliko volje in truda zgradili svoj lasten domek.

Še se spominjam dveh zakoncev, ki sta kupila opuščeno kaščo, jo razdrlo in znosila posamezne stene in trame na ramenih kilometer daleč, po strmih stezah do gradbišča, kjer sta si na podedovanem zemljišču zgradila lasten domek. Življenje je bilo tukaj zelo skromno.

Poznal sem še drug zakonski par, ki sta od ceste znosila več sto metrov daleč, v težko dostopni kraj, vso opeko ter ves gradbeni material za novo hišo. Med gradnjo je tam večkrat odmevala pesem ob spremljavi harmonike. Žal, to veselje ni trajalo dolgo, ker je mati zbolela za neozdravljivo boleznijo.

Živa veriga ali vitel so bili tudi mnogi ljudje, ki so si v medsebojni pomoči obnavljali svoje porušene domove po drugi vojni in prenekatere še sedaj veže veriga medsebojnega prijateljstva. Kako različni so od tistih ljudi, ki so jim streho nad glavo zgradile tuje roke in se v velikih blokih med seboj niti poznajo ne.▲

LEP KULTURNI DOGODEK OB DNEVU ŽENA

FRANC JURAČ

V dvorani gasilskega doma Golavabuka v Tomaški vasi pa so lepo kulturno prireditev materam, ženam in dekletom ob dnevu žena pripravili solarji in mladi igralci iz Tomaške vasi.

Potem, ko so nastopili recitatorji in harmonikar z diatonično harmoniko, so igralci predstavili dva skeča in zaigrali enodejanko ZDRAVNIK PO SILI. Prireditev je pripravila in režirala Heda Lužnik, na posnetku pa je odlomek iz skeča ČASOPISNI OGLASI.▲

Fotografija: F. Jurač

STANKO NAJRAJE PLETE, KADAR JE SAM

SILVO JAŠ

Stanko GREGOR je prišel iz Družmerja in sedaj že vrsto let živi z družino v Sentilju pod Turjakom. Sedaj, ko je v pokoju, ne pozna počitka. Venomer nekaj rezlja in izdeluje iz lesa. Veliko njegovih izdelkov, resnično lepih umetnin, smo lahko videli na številnih razstavah, pa po sejmi v bližnji in daljni okolici. Zanimivo je, da je povpraševanje po takih izdelkih kar precejšnje. Poklepetala sva o tem, kako plete in kako nastajajo košarice. Kar precej dolga je pot do takšne košarice ali koša, da dobi pravo obliko in podobo.

Pletenje je Stankov konjiček. Ponekod tovrstna dejavnost že izumira, on pa, kot bi ga želel ohraniti za poznejše rodove. Začel je v daljnih petdesetih letih, ko se je s to dejavnostjo srečal kot kratkohladeček. Osnove pletenja mu je pokazal oče in zato mu je Stanko še danes hvaležen. Pravi: "Sploh pa moraš biti pri tem delu natančen in imeti zamisel, kako bo potem izgledal končni izdelek. Pripraviš si podlogo, ki je navadno iz lesa, jo oblikuješ in dobro zglediš ter navrtiš enakomerno število lukenj vanjo. V luknje vstaviš "kolače" ali vodila, ki dajejo obliko izdelku. Iz lesa ali vrbe pa narežeš vitre, ki jih moraš pri pletenju namakati v vodi, da so bolj prožne, potem pa spet sušiti. Vztrajno in počasi vendarle gre. Takega izdelka ne narediš v osmih urah." Za konec še vsak kosček ali košaro prevleče z lakom.

Stanko večine svojih izdelkov ne prodaja, temveč jih podarja svojim prijateljem in znancem in tudi zato imajo posebno vrednost.

V dneh, ko smo ga obiskali, je ravno pripravljaval izdelke za rastavo društva upokojujencev v Mislinji. Spet so bili njegovi izdelki med kopico drugih še kako razpoznavni, tako kot je znan njihov izdelovalec Stanko Gregor, pletarski samorastnik iz Sentilja.▲

Foto: Silvo Jaš

LIBELIŠKI PRESL

FRANC JURAČ

Fantje iz Libeliške gore že štiri leta za veliko noč nosijo velikočni snop ali presl, kot ga imenujejo, k žegnju v libeliško cerkev. Vsako leto pa je presl daljši in letos je bil visok 29,23 metrov. Dobre štiri metre nižje pa so ga spletili tudi libeliški fantje. Tudi žene in dekleta v Libeličah se niso pustile kar tako; velikonočni presl so prinesle k žegnju in se z njim pohvalile. Velikonočni presl iz Libeliške gore je segel skoraj čez zvonik libeliške cerkve.▲

Foto: F.Jurač

V CERKVI SV. RADEGUNDE SO ŽEGNALI 50 METERSKI SNOP

TONE JEŠOVNIK

Franci Dobnik, Branko Jerlah in Jure Ješovnik so tretjič zapovrstjo dokazali, da so pravi mojstri za izdelavo velikonočnih snopov. Pred tremi leti so petnajstletni fantje izdelali prvi snop, ki je meril 23 metrov, lani drugega, ki je meril že 32,5 metra, letošnji pa je bil dolg kar 50 metrov.

"Delo je bilo naporno", pravijo fantje, "saj je skoraj vsak dan deževalo. Veliko materiala za snop smo navozili kar z motorji, nekaj pa tudi s traktorjem. Ponosni smo, da nam je uspelo. Veseli pa smo tudi, da so mlajši fantje in dekleta z zanimanjem spremljali naše delo ter z veseljem priskočili na pomoč. To so: Mitja Kuperti, Miran Grobelnik, Damjan Popič, Blaž Lakovšek, Ivek Meh, Iztok Županek, Kristina Dobnik, Urška Ješovnik, Andreja Rutnik, Nina Meh in Eva Šuler."

Fantje se vsem krajanom zahvaljujejo za darovan material.▲

Od leve: Pavčič, Cug, Gorjak, Kuperti

NAŠE OKOLJE

Kako lepo naravo
Bog je ustvaril,
človek pa čisto
jo je pokvaril.

Mnogo na vejah
smoga se skriva,
koliko betona
že zemljo pokriva.

Tam, kjer je zlato žito zrelo
vozijo tanki in krogle letijo.
Nedolžni ljudje
pa vsak dan bolj trpijo.

Dragica TAMŠE

Snop je nosilo 23 faranov.

▲ ▼ Foto: Kristinka Dobnik

SVETI DUH NAD DRAVOGRADOM

MARIJA BOŽIČ

Oglašam se s Sv. Duha in želim opisati našo cerkev, ki je naš kulturni spomenik. Ponosni smo nanj.

Sv. Duh je podružnica ojstriške cerkve. Ta je leta 1958 pogorela, z njo vred pa vsi stari dokumenti. Ojstrica ima pet zaselkov: Goriški vrh, Ojstrico, Sv. Duh, Velko, Kozji vrh.

Cerkev sv. Duha je bila že precej dotrajana in potrebna temeljite obnove. Ojstriški farani, pa tudi drugi sosedje, so zbrali darove za obnovo cerkve. Najprej so usposobili majhno leseno mežnarijo poleg cerkve, da so v njej gospodinje lahko pripravljale hrano. Hrano so prinašale tudi gospodinje iz oddaljenih krajev, tudi do dve uri hoda. Domačini so prispevali veliko udarniški ur. V cerkev so napeljali elektriko in nanjo priključili tudi zvonove. V mežnariji pa je

sedaj tudi voda.

Poleg faranov je del sredstev za obnovo prispevala škofija, del občina in Zavod za spomeniško varstvo, od koder so prihajali tudi strokovnjaki ter svetovali pri obnovi.

Cerkev ima lesen strop, ki so ga v celoti obnovili in je sedaj prav

tako poslikan, kot je bil prej. Ostalo je še nekaj fresk in obljublajo, da jih bodo še obnovili. Na koru pa stojijo velike orgle, ki kličejo nekoga, ki bi jih hotel in znal obnoviti.

Cerkev sv. Duha je bila romarska. Verniki so sem prihajali iz vseh strani, celo iz Avstrije. Sedaj

je tukaj maša samo dvakrat na leto in sicer: na Binkošti in prvo nedeljo v septembru (na angelško nedeljo).

Farani pa pogrešamo tudi cesto, saj je sedaj mogoče priti do cerkve le s traktorji ali s teren-skimi vozili.▲

ZETOR 7341 TRAKTOR LETA 1999

FRANC JURAČ

V hotelu Rimski vrelec v Kotljah je bila 19. februarja prireditev, na kateri so izbirali traktor leta 1999.

Že četrtri so bralci strokovne revije Kmetovalec izbrali traktor leta 1999 češke tovarne Zetor. Letos

je traktor leta postal traktor Zetor 7341, ki je med našimi kmetovalci že dobro znan.

Drugo mesto pa je zasedel traktor Massey Ferguson 4255.▲

Foto: Franc Jurač

SMEH NI GREH

MAJDA PAJER

Janez je na srečolovu. Izklincevalec oznani glavni dobitke:

"številka 713: debela svinja!"
"To sem jaz!" veselo vzklikne Janez.

Starejši kmet zbada sosedovega študenta, češ da študentje samo bogu čas in staršem denar kradejo. Študent se upre:

"To ne bo držalo, saj že znamo delati zlato iz svinca."
"Kaj res?" se začudi kmet, "no, če

me tega naučiš, te pa ne bom več zafrkaval."

"Prav," reče študent in začne z razlagati:

"Vzemite toliko svinca, kolikor bi radi pridobili zlata, ga stopite in nato zmešajte vanj na vsako kilo po deset jajčnih rumenjakov. Vse to mešajte toliko časa, da nastane zlato. Pri tem lahko mislite na vse, samo na krokodila ne, sicer se poskus ponesreči."

Študent odide, kmet pa se ob prvi priložnosti loti poskusa. Zakuri ogenj, namesti lonec, zloži vanj ves

svinec, kar ga je našel, počaka, da se stopi, nato vanj zmeče predpisano količino rumenjakov in začne mešati smrdečo brozgo. Meša nekaj časa, meša, nato pa zabriše kuhalnico proč in zarenči: "Poštajna krokodilska! Vse življenje nisem pomislil nanj, zdaj mi pa kar naprej sili v glavo."

Študent biologije poučuje starejšega kmeta:

"Vaš način kmetovanja je zastarel.

Močno dvomim, da vam bo dalo to drevo pet kil jabolk."

Seveda ne", se posmeje kmet, "to je namreč hruška."

"Kako ti gre?"

"Se kar: prodajam jerebičje klobase, ki jih izdeluje moj brat."

"Kje pa dobi toliko jerebič?"

"Tebi zaupam: klobase so deloma iz konjskega mesa, vsakega pol."

"Kako?"

"Ena jerebica, en konj."

*1917
+1999

REBERNIKOV BICI V SLOVO

Pred petnajstimi leti sem kot mlad gozdar začel spoznavati zelena pobočja Raven - gozdove in ljudi na Navrškem vrhu. In prav posamezne, redke manjše kmetije dajejo svojstven pečat gozdnatemu hribu nad industrijskimi Ravnami na Koroškem. Na teh kmetijah žive kleni ljudje.

Tudi Helena ŠTRIGL - Rebernikova bica je bila med njimi. Ko sem se prvič oglasil na Rebernikovi domačiji, me je Rebernikova bica kljub temu, da nisem ta pravi Korošec, prav prijazno sprejela. Rebernikova Lenčka, kot so jo klicali domačini, se mi je zdela kot ta prava bica, polna življenske energije in dobre volje. Spoznal sem hitro, da je ta prava gozdarska in jagska bica, saj smo se pri Rebernikovih srečevali holcarji, ta šolani gozdarji in jagri. Kdaj pa kdaj smo se srečali pri bici tudi z veterinarji in električarji. Rebernikova bica nam je vedno namenila prijetno besedo in nas je ob vsakem času z veseljem sprejela. Koliko strokovnih mnenj in napotkov smo si izmenjali za njeno kuhinjsko mizo. Nevsiljivo nam je rada prislusnila in nam kdaj pa kdaj kaj pametnega svetovala ali pa nam tudi kakšno pikro zabrusila. Nismo je zastoni imenovali "gozdarska šefica".

Velikokrat sem z Rebernikovo bico kramljala sam. Pogostokrat si je odprla svojo nevidno debelo življensko knjigo in pričela obujati spomine iz časov svoje mladosti, vse do današnjih dni. Čeprav so bili takrat težki časi, so se ji zdela mlada leta v Jazbini najlepša. Večji del svoje mladosti je preživela pri Karpuhu pod Uršljo goro. Mnogi so jo poznali tudi kot Karpuhovo Lenčko. Ze zelo mlada je morala skrbeti za domače. Hitro je šla služiti k večjim pavrom pod Goro. Dobro je poznala tudi grofa Thurna, katerega podnajemniki so bili. Za grofa je sadila smreke, delala pa je tudi v drevesnici na Naravskih ledinah. Pohvalila se je rada, da jo je rad videl tudi grofov sin, ki je rad prihajal z očetom h Karpuhu. Služila je tudi pri Križanu, kjer so imeli včasih gostilno. Morda je prav tu spoznala Štriglovega Jožeta, s katerim je zaživela skupno življenje. Kljub svojim rosnim letom je bila med NOB prava partizanska aktivistka. Kar nekajkrat je bilo njeno življenje v nevarnosti.

Po končani drugi svetovni vojni se je Štriglova Lenčka prestavila z družino v dolino k Pušniku nad Kotlje, od tod pa na Navrški vrh. Zagospodarila je na Rebernikovi domačiji. Bila je dobra mati, h kruhu je spravila vse svoje štiri hčere. Tudi za svoje vnuke in vnukinje je vzorno skrbela.

Do zadnjih dni svojega življenja je bila podjetna ženska. Redkokdaj je bila žalostna. Prvič sem jo videl s solzami v očeh, ko ji je kruta bolezen vzela najstarejšo hčerko Alenko. Potarnala je, zakaj smrt namesto hčere ni vzela nje - stare bice. Toda bica in volja do življenja je bila velika, saj si dolgo časa ni hotela priznati, da jo je začela najedati zahrbtna bolezen. Se pred nekaj tedni sva se dogovarjala, da se bova spomladi podala na sončno stran Uršlje gore v rodno Jazbino.

Rebernikova bica nikdar ni imela časa, da bi za kakšno uro zapustila dedija Janeza in živino. Že ob njeni 80-letnici pred dvema letoma sem ji obljubil, da jo popeljem h Karpuhu. Bolezen ji je prekrizala, da bi obiskala svoji prijateljici, Kavnikovo in Komprejevo bico v Javorju.

Ostali bodo lepi spomini, saj mi je prav Rebernikova bica znala pričarati zanimivo življenje v preteklosti pod Uršljo goro. Pozabil ne bom njenega zadnjega nasmeha nekaj ur pred njeno smrtjo. Za ternutek je odprla oči in mi poskušala nekaj povedati. Morda je bilo to njeno slovo od vseh nas, ki jih je imela rada. Za večno je zaspala z rahlim nasmehom. Naj še dolgo vejejo njena dobra dejanja nad Rebernikovo domačijo, katere glavni steber je bila prav Rebernikova bica - Štriglova Lenčka.

Gorazd MLINŠEK

*1917
+1999

TEREZIJA HOVNIK BOBNARJEVA MAMA

Množica ljudi jo je pospremila na njeni zadnji poti in se ji poklonila v spomin, na starotrškem pokopališču pri Slovenj Gradcu. S svojo prisotnostjo na pogrebu Bobnarjeve mame Terezije Hovnik, doma z Vrh, so ljudje pokazali, kako so jo spoštovali, kako radi so jo imeli, dokler je živel.

Mama Terezija se je rodila 12. oktobra 1917, umrla pa je 28. februarja 1999, v svojem 82 letu življenja.

Kakor veliki večini ljudi starejših generacij, tudi njej v življenju ni bilo z rožicami postlano. Delati je bilo treba od otroštva naprej vse življenje, da je človek preživel.

Šolo je obiskovala na Selah. Poročila se je leta 1941, tik preden so vdrli k nam Nemci. Možu, ki je bil po rodu Pristovski, je rodila pet otrok, same sinove. Ker je pri Bobnarju bolj malo zemlje, je morala Terezija poleg dela doma hoditi na delo, na dnino tudi h okoliškim kmetom. Posebno naporno je bilo to zanj po moževi smrti leta 1958. Otroci še niso odrasli, zato je bila njena skrb za otroke na prvem mestu.

Pri Bobnarju so bili že od nekdaj tradicionalni poklici: dedi je bil kolar, Terezin mož in sinovi pa mizarji. Sama se je izučila za šiviljo. Veliko je šivala za otroke, pa tudi za druge, posebno za ženske, ki so rade prihajale k njej.

Daleč naokoli so jo poznali kot prijazno, prijetno žensko in gostoljubno gospodinjico. Na starost, ko ji je bilo dolg čas in je imela časa dovolj, je rada hodila v cerkev. Tako je teklo njeno življenje.

Sinovi, snaha in vnuki so jo veselili in jo radi imeli. Potem je prišla krajša bolezen, ki je ni prebolela in preživela.

Bobnarjevo mamo terezijo bomo vsi, ki smo jo poznali, ohranili v najlepšem spominu, dokler bomo živeli in pomnili.

Rok GORENŠEK

ZAHVALA

Ob smrti naše drage žene, mame, bice in prabice

HELENE ŠTRIGL

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo dne 23. 2. 1999 pospremili na njeni zadnji poti z Rebernikove domačije na Navrškem vrhu na pokopališče v Kotlje.

Hvala sosedu Navršnikovi Ančki za neizmerno pomoč in skrb pri negi v času bolezni naše bice.

Se posebno hvala vsem govornikom in pevcem lovske družine Prežihovo za zapete poslovilne pesmi ter ostalim, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih.

Mož Jože in ostalo sorodstvo

*1910
+1999

VIKTORIJA HORVAT

S svojim vedrim nasmehom vsakega osrečiti si znala, pred usodo neizprosno, sama nemočna si ostala. Prazna sta dom in dvorišče, naše oko zaman te išče. Spočij zdaj si žuljave dlani, za vse še enkrat hvala ti.

Zavest o smrti nas spremlja vse življenje. Misel nanjo zadržujemo skrivoma v sebi. Spremlja nas v vseh letnih časih, v dobrem in slabem, v vselih in žalostnih trenutkih. Ko pa enkrat poseže v naše družine, se spremeni življenje. V sebi imamo občutek, da se nam je zgodila krivica. Kljub tolažbi, za to ni pomoči... S takšnim mnenjem smo sprejeli žalostno novico, da nas je 20. aprila 1999 za vedno zapustila Viktorija Horvat, Robovnikova lka iz Smiklavža.

Viktorija se je rodila 6. 11. 1910 na kmetiji Škorjanc v Pamečah, kjer je preživela svoja otroška in mladostniška leta. Mladost ji ni bila posuta z rožicami. Kot večina mladih ljudi si je tudi Viktorija izbrala življenskega sopotnika, se leta 1940 poročila ter preselila v Smiklavž. Z možem sta si ustvarila toplo zakonsko ognjišče in skromen dom. Rodila je pet otrok, danes pa živijo še samo trije.

Še posebej težko je bilo njeno življenje med drugo svetovno vojno, ko je bil mož v partizanih. Tudi sama se je trudila in pomagala pri narodno-osvobodilnem boju. Kljub temu je še vedno vzorno skrbela za otroke in dom. Vzgojila jih je v poštene in prizadevne ljudi.

Hud udarec je doživela leta 1969, ko ji je umrl mož. Vendar se ni vdala v usodo. Nekaj let po tem je živela pri sinu Francu in njegovi družini v Smiklavžu. Zaradi želje po samostojnem življenju, bližini trgovskih storitev ter zdravstvene oskrbe, se je preselila v dom upokojencev v Slovenj Gradec. Tukaj je živela kar 16 let in zanj so bila to najlepša brezskrbna leta. Pred slabimi štirimi leti se ji je začelo zdravstveno stanje slabšati, zato se je oktobra, leta 1995, preselila v Koroški dom starostnikov v Črneče. Bila je zadovoljna z oskrbo, še bolj vesela pa je bila svoje lastne sobe, v kateri je še do smrti skrbela za red in čistočo.

Viktorija je imela izredno rada rože. Vsako leto jih je skrbno gojila na balkonu in v svojem stanovanju. Večkrat se je udeležila različnih kulturnih, zabavnih prireditev, družabnih srečanj ter izletov. Rada je imela naravo in živali. Cvetočja pomlad je bila zanj najlepši letni čas.

Posvečala se je tudi vzgoji svojih osmih vnukov ter dvanajstih pravnukov. Vedno se je izredno razveselila vsakega obiska. Kljub temu, da jo je pred tremi leti smrt sina Franca izredno prizadela, je s svojim vedrim razpoloženjem pokazala, da je potrebno živeti dalje. Vedno je bila dobre volje in v njeni družbi ni bil nikdar dolg čas.

Bila je v dobrih odnosih s sosedi. Vedno je rada pomagala drugim in drugi so pomagali njej. Vse njeno življenje je bil sam dolg delovni dan, poln številnih obveznosti. Kljub močni volji do življenja in vedrini pa lka ni bila kos hudi bolezni, ki ji je izpila življenske moči. Njeno slovo bo huda izguba za domače. Vsi, ki smo jo imeli radi in jo cenili, jo bomo ohranili v lepem spominu. Vsaka svečka na grobu pa je priča naše pozornosti in spominov na preteklost. Ti bodo ostali za vedno živi.

Naj mirno počiva v domači zemlji!

Lidija AJTNIK

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, prababice, sestre, tete in svakinje

VIKTORIJE HORVAT

iz Smiklavža

se najlepše in iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremljali na njeni zadnji poti, darovali vence, sveče, cvetje in za svete maše.

Najlepša hvala gospodu dekanu Tinetu Tajniku za opravljen pogrebni obred, pevcem za zapete žalostinke, gospodu Tinetu Smonu za odigrano Tišino, govorniku gospodu Avgustu Holcu za ganljivo izrečene besede slovesa ter osebju internega oddelka bolnišnice Slovenj Gradec za zdravljenje in lajšanje bolečin.

Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani in nam kakorkoli pomagali.

Žalujoci: sinova Janez in Tone ter hčerka Jožica z družinami, vnuki, pravnuki, bratje Ivan, Feliks in Lojze z družinami ter ostalo sorodstvo.

V SPOMIN

ANTON HRIBNIK

1932 - 1998

Minil je sveti Valentin, ki ima ključke od korenin. Jamnikova domačija na Gradišču pri Slovenj Gradcu pa se sprašuje, kako letos orati, kako letos sejati? Saj z nami ni več gospodarja Toneta Hribnika, ki je živel na tej kmetiji od 29. maja 1932 pa do 5. avgusta 1998.

"Ne vem, kam naj se obrnem, ne vem, kam naj pogledam, praznina je tu. Tebe, dragi mož Tone pa krije črna zemlja na starotrškem pokopališču." Toži žalostna in osamljena žena Pavlika. Zgubiti moža, kot je bil Tone, je zanj težka bolečina v srcu. Saj, ko človek poveže pogovor z njo, ji solza gorja, žalosti in bolečin zdrsi, zastane za nekaj časa dih.

Ni in ni več tiste poti, po kateri bi se dragi pokojni Tone lahko vrnil v njen objem, ji dajal nasvete, kakor je bila navajena v njunem skupnem življenju.

Pa vendar, takšna je naša skupna življenska pot, da vedno eden ostane sam. In tako je treba pač živeti naprej in si s spomladanskim delom krajšati ure žalosti.

V srcu žene Pavle pa je res hudo. Vztrajno in vdano se udaja božji usodi in pridaja: "Mora pa že tako biti!"

Ob enem se zahvaljuje prav vsem za vse, kar je kdo pomagal ob izgubi njenega dragega moža Toneta.

Žalujoca žena Pavla, hčerki Mira in Hedvika, sinova Janez in Tone ter zeta Zvonko in Stanko in snaha Irena ter vnuki: Bojan, Miran, Janko, Aleš in Dejan.

* 1939
+ 1999

ANTON PESJAK

Tiho in skromno, kot je živel, je mnogo prezgodaj umrl Anton Pesjak, gospodar Pesjakove kmetije na Kozjaku pri Mislinji.

Le dober mesec zatem, ko je praznoval Abrahama, mu je zahrbt na bolezen spodrezala korenine življenja in mnogo prezgodaj so se za vedno zaprla vrata gorice njegove lepo urejene kmetije na lepem sončnem Kozjaku, kjer mu je stekla tudi življenska zibel kot drugemu otroku na Pesjakovi domačiji.

Težko življenje v otroštvu ter delo in skrb za vsakdanji kruh, sta ga izšolala v pridnega, zato je že mlad prevzel kmetijo in na njej gospodaril vse do svoje prerane smrti.

Ni mu bilo dano, da bi si ustvaril družino, zato je na kmetiji gospodaril sam. Veliko dela in skrbi pa je vložil v posodobitev kmetije. Najprej je sodobno uredil gospodarsko poslopje zatem pa še stanovanjsko hišo. Bil je dober sosed, ki je cenil in spoštoval sosedske odnose, rad pa je pomagal vsakomur, ki je bil potreben pomoči.

Vse prezgodnja smrt Antona Pesjaka je vse težko prizadela, saj nihče ni slutil, da ga je načela zahrbtna bolezen.

Tudi sam ni vedel, da je bolan in, da se bo za njega tako hitro končalo življenje, saj je imel pred seboj še veliko neizpolnjenih želja in načrtov.

Takega, kot smo poznali, Antona Pesjaka, ga bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

F.J.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedka in pradedka

ALOJZA ABERŠEKA
iz Mislinjske Dobrave

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam izrekli sožalje in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Hvala vsem, ki ste darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala zdravnikom in osebju internega F oddelka slovenjegraške bolnišnice za skrbno nego v bolnišnici.

Zahvaljujemo se lovčemu lovski družini Golavabuka, pevcem in govornikom.

Hvala tudi gospodu župniku in pogrebni službi Jerneja Završnika.

Žalujemo vsi njegovi.

ZAHVALA

V naših srcih ti živiš,
zato pot nas vodi tja,
kjer v tišini mirno spiš.

Ob težki izgubi našega dragega brata in strica

ANTONA PESJAKA
iz Kozjaka pri Mislinji

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše najlepše zahvaljujemo.

Hvala sosedom in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih. Hvala govornikom Hinku Krejanu in F. Juraču za ganljivo izrečene besede slovesa na domu in pred odprtim grobom, šentflorijanskim pevcem za zapete žalostinke ter gospodu župniku Mirku Horvatu za pogrebni obred. Iskrena hvala tudi pogrebni službi Jerneja Završnika iz Sentilja pri Mislinji.

Žalujemo: brat Mihael z ženo Vido in sinom Vojkom.

V SPOMIN

Kako je prazen dom, dvorišče,
naše oko zaman te išče.
Ni več tvojega smehljaja,
le trud in delo tvojih pridnih rok,
za vedno nam ostaja.
Ni dneva ne noči,
povsod si z nami ti.

Petega aprila bodo minila štiri leta, odkar je kruta smrt iztrgala iz naše sredina dragega moža in ljubega očeta

JOŽETA PAČNIKA

iz Mislinjske Dobrave 77.

Hvala vsem, ki se ga spominjate in obiskujete njegov vse prerani grob in na njem prižigate sveče.

Tvoja ljubezen je ostala z nami, z nami ostajaš in živiš naprej v naših srcih.

Žalujemo: žena Verica in sinovi Peter, Srečko, Boris in Jože

V SPOMIN

Eno leto v grobu že ležiš,
a v naših srcih še živiš.
Ne mine ura, dan in noč
med nami vedno si navzoča.
Spočij si žuljave dlani,
za vse še enkrat hvala ti.
Dobrota tvojega srca,
nikoli ne bo pozabljena.

10. marca mineva leto dni, odkar nas je zapustila draga sestra, mama, babica in prababica

IVANKA RAMŠAK
iz Brd

Hvala vsem, ki se je spominjate, ji prižigate svečke in prinašate cvetje.

Žalujemo: vsi njeni.

* 1911
+ 1999

MARIJA BOŽANK

Skoraj na pragu nove pomladi je kot sveča ugasnilo življenje skrbni in plemeniti ženi, materi, babici in prababici Mariji Božank, po domače Krošljevi bici iz Brdinj, ki je zadnje desetletje preživela pri sinu Francu in snahi Betki v Dobji vasi.

Marija se je rodila 4. februarja 1911 na manjši Krošljevi domačiji v srednje veliki družini. Če ne bi čez tri leta izbruhnila prva svetovna vojna, bi lahko srečno odrasčala skupaj z dvema bratoma in tremi sestrami. Tako pa ji je vojna zagrenila življenje, ko je bila še majhna. Oče je moral na fronto, od koder se ni več vrnil in mati je morala Micko s težkim srcem prepustiti tujim ljudem, da si je kot varuška in pastirica sama služila kruh v trdih vojnih in povojnih časih. Morda sta ji prav trdo otroštvo in mladost pripomogla, da je zrastle v pridno dekle s plemenitim vrlinami. Izučila se je za šiviljo, a žal, v teh kriznih časih za ta poklic ni bilo dela. Zaposlila se je kot natakarica, najprej v Črni, čez nekaj let v Dravogradu in nazadnje na Prevaljah. S prisluženim denarjem je pomagala materi iz stiske, da je lahko ohranila domačijo. Tja se je Marija vlačila po službi in z ljubeznijo obdelovala zemljo in vzgajala svoje sina Francija in tri dekleta. Da je lažje preživela svoje otroke, je hodila še na dnine. Kmetje so jo radi najemali, ker je bila vestna in pridna delavka.

Čeprav je bilo njeno življenje en sam delavnik, v težkih vojnih in povojnih časih, je bila Micka skrbna mati svojim otrokom in dobra sovaščanka svojim bližnjim. Vsakomur je rada pomagala, kjer je le mogla. Od njene hiše ni odšel nihče, ne da bi bil postrežen in za vsakogar je našla prijazno in toplo besedo. Rada je bila v družbi veselih ljudi, kjer so veliko peli, da se je lahko pridružila petju. Kljub starosti bi še delala, če se ji ne bi pripetila nesreča, v kateri si je zlomila oba kolka in pristala v bolniški postelji. K sebi sta jo vzela sin Franci in snaha Betka z družino, kjer so ji z vso ljubeznijo stregli polnih devet let. Bila je zelo skromna in je voljno prenašala svoj križev pot.

Hvala vam Micka za vse, kar ste dobrega storili za svoje bližnje, za nas vse.

Domači se zahvaljujemo zdravnici dr. Praper Džordžević za nesebično pomoč in patronažni sestri za nego v času težke bolezni naše mame. Iskrena hvala vsem, ki ste naši dragi mami ob zadnjem slovesu poklonili cvetje in sveče ter jo prišli v tako velikem številu pospremit na njeni zadnji poti. Hvala pevcem za odpete žalostinke ter govornikom za poslovilne besede. Hvala godbenikom za odigrane skladbe in Janiju Plohu za poslovilno pesem. Iskrena hvala tudi gospodu župniku za lepo opravljen obred.

Še enkrat prav vsem iskrena hvala.

Vsi njeni!

Ludvik MORI

Zakaj si morala umreti,
ko s tabo je bilo lepo živeti.
Od kar utihnil je tvoj glas,
žalost, bolečina je pri nas.

V SPOMIN

FRANČIŠKI ŠMON

iz Razbora

Minilo bo že leto dni, od kar si nas za vedno zapustila, draga žena, mama in dobra kmetica in soseda Frančiška Šmon, po domače Morn. Hvala vsem, ki se je spominjate, ji prižigate sveče in prinašate cvetje ter stojite pred njenim preranim grobom. Ohranite jo v lepem spominu!

Žalujoči: mož Jožef, hčerke Darinka, Franja in Marta z družinami in sin Jože ter ostali sorodniki.

* 1945
+ 1999

ADOLF VRHOVNIK

Zaman je bil tvoj boj,
vsi dnevi upanja, trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja.

Niti zbogom nisi rekel,
niti roke stisnil nam,
smrt te vzela je prerano,
a v naših srcih vedno boš ostal.

Januarja, leta 1945 je pri Mežnarju v Sv. Danijelu zagledal luč sveta Adolf Vrhovnik, šesti otrok zakoncev Egidijsa in Ljudmile Vrhovnik.

Njegovo otroštvo s štirimi sestrami in petimi brati je bilo težko. Ni poznal otroškega veselja in radosti, kajti že pri sedmih letih so mu pri kmetu, kamor je moral oditi služiti, dali v roko pastirsko palico, s katero si je vse do prve zaposlitve, ki jo je dobil na Imontu v Otiškem vrhu, služil kruh.

Odslužil je vojaški rok in se ponovno zaposlil na Kolonialah Dravograd in nato na elektrarni v Dravogradu, kjer je svoje delo vestno opravljal do oktobra 1993, ko se je invalidsko upokojil.

Leta 1973 se je poročil s svojo izvoljenko Jožico Čurč in si pri Kržečniku ustvaril topel dom in družino.

Njegovo življenje je bilo prepleteno s trpljenjem. Bil je zelo skrben mož ženi Jožici, oče sinu Milanu, hčerkama Aniti in Mateji ter dedek vnukinjama Karmen in Sabini in pravičen prijatelj prijatelju. Njegove pridne roke ter pošteno in dobro srce so lahko v ponos in lep spomin vsem njegovim.

Vsi bomo enkrat zaspali,
v miru počivali vsi,
delo za vedno končali
in v hišo Očetovo šli.

Naj mu bližnji gozd šumi večno uspavanko in zemlja naredi miren počitek.

Darja NABERNIK

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, dedek in brat

PAVEL POGORELEC

iz Brd.

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, ki ste mu poklonili cvetje, sveče in darovali svete maše ter ga spremljali na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala sosedom Arbiterjem, Čečovníkovim, Aničevim in Turnerjevi Pepci za pomoč v teh težkih trenutkih.

Iskrena hvala tudi govorniku Ivanu Merzdovniku za ganljivo izrečene besede slovesa, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke ter gospodu kaplanu Franciju Pavliču za pogrebni obred.

Žalujoči: žena Marija, sinova Marijan in Pavel z družinama ter sestra Jožica in Marica z družinama.

* 1921
+ 1999

IVAN KARNIČNIK

Izteklo se je življenje Ivana Karničnika, ki se je začelo 5. maja 1921 na Grabelnikovi kmetiji na Goriškem vrhu. Mladost in šolska leta je preživel v krogu svojih bratov in sester. Ko mu je bilo štirinajst let, je izgubil očeta. Kot najstarejši sin je kaj kmalu spoznal vso trdoto kmečkega življenja. Tudi druga svetovna vojna mu ni prizanesla. Bil je prisilno mobiliziran v nemško vojsko in je na raznih bojiščih zahodne Evrope doživel grozote vojne. Ujeli so ga anglo-američani in po štirih letih je le uspel priti nazaj domov. Kot najstarejši je moral ob bolehnih materi prevzeti skrb za mlajše in nepreskrbljene brate in sestro. Kmetija ni nudila zadostnega dohodka, zato se je zaposlil v gozdarstvu, kjer so ga dolga leta poznali kot pridnega in vestnega "holcarja". Užival je zaupanje predpostavljenih. Delal je po koroških gozdovih, od Koprivne, Smrekovca, Uršlje gore in seveda največ v gozdovih Košenjaka. Ni naključje, da je bil leta 1952 izbran v skupino ostriških gozdarjev "holcarjev", ki so spravljali več tisoč m3 lesa na Olševi čez državno mejo v Železno Kaplo na avstrijsko stran.

Ko človek prestopi v zrelejša leta, si zaželi ustvariti svojo družino. Spoznal je Srebnikovo Micko in se z njo poročil 1957 leta. V zakonu sta se jima rodili hčerki Marina in Betka ter sin Janko. Pri Krajncarju sta si ustvarila skupen dom, ki je dal varnost porajajoči se družini, ki se je razvijala v prijetnem vzdušju, v slogi in spoštovanju drug drugega. Leta 1964 je zapustil gozdarstvo in se zaposlil v železarni Ravne, kjer je dočkal starostno upokožitev.

Težko je opisati kilometre prehojene poti med Ojstrico in Dravogradom, v vsakem vremenu, v vseh letnih časih, ponoči in podnevi. Delal je v izmenah in vremenske razmere niso smele biti ovira za prihod na delo. Pozenje se je vozil na delo z mopedom, vendar je moral pozimi vseeno peš na pot.

Ivan je bil skrben, ljubeč mož in oče. Med krajani je veljal za preprostega in marljivega človeka, ki so mu bili poštenost in iskrenost največja človeška vrednota. Bil je bogat, ker je bil zadovoljen z malimi stvarmi.

Za vedno je končal svoj boj z boleznijo, star 78 let. Od njega smo se poslovili na domačem pokopališču. Naj mu bo lahka domača gruda in večni mir, domačim pa močna volja za premagovanje bolečin v težkih trenutkih žalosti.

Ferdo KNEZ

ZAHVALA

Nikakor ne moremo dojeti krute resnice, da te ni več, dragi

IVAN KARNIČNIK

Hvala sorodnikom, prijateljem in sosedom, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti in mu darovali cvetje in sveče in izrekli sožalje.

Iskrena hvala zdravnikom in zdravstvenemu osebju internega "E" oddelka bolnišnice v Slovenj Gradcu in zdravstvenega doma Dravograd za zdravniško pomoč in lajšanje bolečin v zadnjih trenutkih življenja. Zahvala gospodu župniku za obisk na domu, za opravljen pogrebni obred in darovano pogrebno mašo. Hvala ostriškim pevcem za zapete žalostinke, gospodu Bojanu Habermanu za odigrano tišino in govorniku za poslovilne besede. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: žena Marija, hčerki Marina in Betka ter sin Janko, snaha, zet in vnuki.

V SPOMIN

Šestega maja bo minilo deset let, od kar nas je zapustil naš dragi sin, brat in stric

STOJAN LIKAR

iz Mislinje

Dolga in nepozabna so leta, ko smo bili skupaj, a še daljša so leta, ko te ni več. Pogrešamo te in dom je prazen, spomini pa težki in boleči. Hvala vsem, ki se ga spominjate in obstojite ob njegovem grobu, nanj položite cvetje in prižgete svečo.

Za njim žalujejo: Vsi njegovi

Zvonovi večerni zvonijo,
ti miren počitek želiš,
srce tvoje že dolgo spi,
naše pa zelo boli.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, prababice in sestre

ANGELE JAMNIKAR

iz Tolstega Vrha pri Mislinji

se vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in svete maše, najlepše zahvaljujemo. Hvala vsem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih. Iskrena hvala patronažni sestri Majdi Zajc za obiske na domu, govorniku za izrečene besede slovesa pred odprtim grobom, cerkvenim pevkam za zapete žalostinke med mašo v cerkvi, gospodu župniku Mirku Horvatu za pogrebni obred. Hvala pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pri Mislinji.

Žalujoči: hčerke Marija, Ivanka in Jožica z družinami, vnuki, pravnuki, bratje Ivan, Jože in Slavko ter sestre Marija, Lizika in Anica

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega moža, očeta in dedija

FRANCA HANJŽE

iz Danijela 67

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala vsem sosedom, znancem in prijateljem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Hvala govornikom Janku Pavliču in Matjažu Kukenbergerju za ganljivo izrečene besede slovesa pred domačo hišo in pred odprtim grobom, pevcem pevskega zbora Čaki iz Šentjanža pri Dravogradu za zapete žalostinke, g. župniku Tonetu Šerugi za pogrebni obred. Hvala tudi za zaigrano Tišino ter pogrebni službi Karner z Mute.

Žalujoči: žena Pavla, otroci Elica, Danilo in Anica z družinami ter Darja z Dragom in Beno s Katjo in vnuki.

Bilo lepo je - prelepo
skalilo srečo je slovo,
slovo, za nas najhujše zlo,
spoznali smo, da te nikoli več ne bo.

SPOMIN

Za hišo prazna klop je in dvorišče,
povsod oko te išče.
Ostala sama je praznina,
srce razjeda bolečina.
Še vedno čakam tvoj korak, nasvet, nasmeh,
a tebe ni nikjer.
Zaman, ne bo te več,
ostajajo le solze na očeh.

Prvega aprila 1998 je zvon naznanil žalostno novico, da ni več med nami

LUDVIKA BRITOVŠKA

iz Završ.

Rodil se je na Legnerjevi kmetiji kot prvi sin. Kot najstarejši je moral hitro prijeti za vsako delo. Rad je popazil na svoje sestre in pozneje še brata. Ko se je poročil, mu ni bilo tuje nobeno delo. Z ženo Pavlo sta si ustvarila družino in lep dom. Ko so mu umrli starši, je zapolnil praznino s ključarjenjem v domači cerkvi. Svojo požrtovalnost je pokazal pri nakupu zvonov in pri gradnji vodovoda in telefona.

Bil je priljubljen zaradi svoje odkritosti ter uspešen na vseh področjih svojega dela. Bolezni ni poznal, dokler ga ni zahrbtno napadla in še v najtežjih trenutkih je on tolažil svoje najdražje.

Ne moremo doumeti resnice, ki je prišla tako hitro in prizadela najbolj domače ter vse, ki so te imeli radi. S hvaležnostjo se te spominjamo. Veliko si naredil za dom, družino in za kraj. Vendar, žalosti ne more odvzeti nihče...

Naj ti bo lahka zemlja!

Vsi tvoji

V SPOMIN

MARIJA PODOJSTRŠEK

iz Razbora

Minilo bo že leto dni, od kar smo se v Razboru za vedno poslovili od mame, babice, dobre sosedke Marije Podojstršek. V njen dom so radi prihajali ljudje. Vsakega je sprejela nasmejana. Zato jo pogrešamo.

Marija, naj ti bo lahka zemlja, ki te krije.

Hvaležni smo vsem, ki se je spominjate, stojite ob njeni gomili, ji prižigate sveče in prinašate cvetje.

Žalijoči: hčerki Marija in Vida z družinama, hči Pavla in sin Alojz z družino in ostalo sorodstvo.

KO JE SNEG SKOPNEL

ŠTEFKA MELANŠEK

Tudi takrat, med vojno, je bila ljubezen. Med mnogimi je komaj vzplamtela, pa je ni bilo mogoče doživeti. Tako se je zgodilo tudi Kančevemu hlapcu in dekli, ki sta bila zaljubljena. Hlapec je odšel v partizane, sicer bi moral v nemško vojsko. Za njim je odšla tudi dekla. V borbi pri Petriču v Jazbini leta 1943 je za njima izginila vsaka sled. Nihče ni vedel, ali sta padla, ali so ju zajeli Nemci. Kmalu po tej borbi je zapadlo veliko snega. Večina ljudi je bila doma, le v skrajni sili smo odšli v Zerjav po hrano. Zima je bila dolga. Ko je sneg skopnel, je deklica mati začela iskati svojo hčerko. Po dogotrajnem iskanju so našli oba, hlapca in deklo, objeta v gostem mlademu smrekovem zatišju. Mati je hčerko prepoznala po rožnem vencu, ki ga je vzela s seboj, ko je odšla od doma. Pokopali so ju v skupnem grobišču v Kotljah. Tako sta mlada zaljubljenca darovala življenje za našo svobodo. Kadar koli grem v Jazbino mimo okoliških kmetov, se spomnim na preteklost in grozote druge svetovne vojne. Želim, da bi mladi upoštevali delo narodno osvobodilne vojske in trpljenje ljudi med vojno, da bi sedaj skupaj živeli v miru in spoštovali drug drugega.

Foto: F. Jurac

V SPOMIN

Minilo je že leto dni,
od kar vas, oče in dedek, več med nami ni.
A v srcih naših spomin na vas vedno živi
in živeli bo vse naše dni.

JOŽE OŠLOVNIK

Dne 30. maja bo minilo leto dni, od kar je prenehalo biti dobro srce našega ljubega atija, dedka in pradedka. Veliko dobrega so storili za nas potomce in svoje bližnje. Hvala vam za vse. Bog vam bodi dober plačnik.

Prisrčna hvala vsem, ki ste našega dedija spremljali v tako velikem številu na dravogradski božji vrt, ga obsuli s cvetjem, mu darovali sveče, se poklonili njegovemu spominu. Hvala ostriškim pevcem za odpete žalostinke in govorniku za poslovilne besede ob zadnjem slovesu. Hvala tudi gospodu dekanu za lepo opravljen obred ter tolažilne besede.

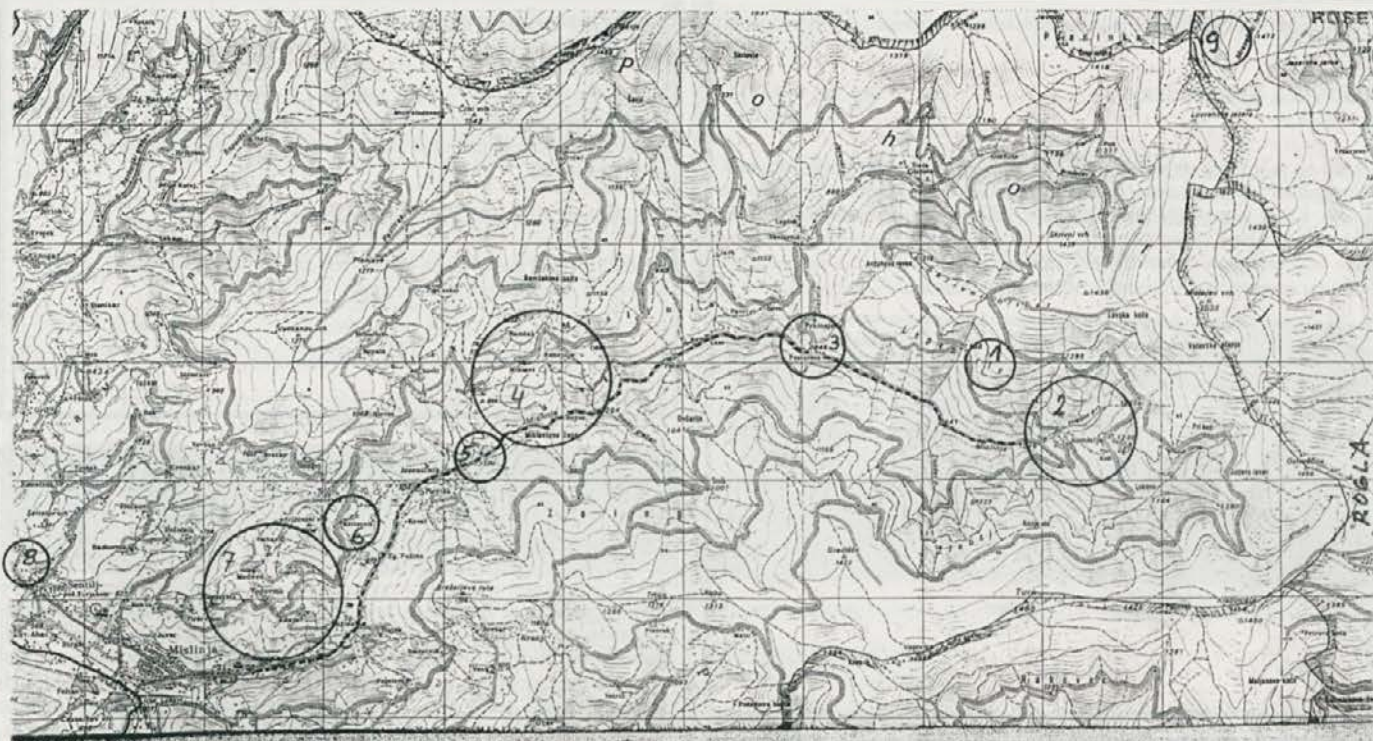
Še enkrat iskrena hvala prav vsem, ki so nam v težkem trenutku stali ob strani. Hvala vsem, ki stojite ob grobu in prižigate sveče.

Hčerka Ida z družino ter ostalo sorodstvo.

V OBJEMU TEMNIH GOZDOV IN DOBRIH LJUDI MISLINJSKEGA GRABNA

IVO MARINC

1. Postojanka tehnike "Sove"
2. Domačija Rudla Založnika
3. Križišče-odcep v Glazuto (Krajcgraben - Pestotnik)
4. Kmetije Ramšak, Miklavž (Jeseničnik) in Miklavževa žaga v grabnu
5. Pri Zilcu v grabnu ob železnici
6. Kmetija Franca Križovnika
7. Kmetije: Adam Koprivnikar - partizansko ime "Parabela"; Vodovnik Kristan-partizansko ime "Spicparkelj"; Gratelj - partizansko ime "Snops"
8. Mesar in kmet Planinšec
9. Bolnica "Leto" (Košuta) na Lovrenški strani Planinke

TEHNIKA

SOVA

1. Tednik XIV. divizije »Mi vstajamo«, št. 1, 3. avgusta 1944, 150 izvodov. Ta list je izšel zatem 15. avgusta, 22. avgusta, 24. septembra, 10. oktobra in št. 8 v 220 izvodih 30. oktobra 1944
 2. »Glas svobode« št. 5, glasilo XIV. divizije NOV in POS v 200 izvodih konec oktobra 1944
 3. »Partizanski soneti« Franceta Kosmača, septembra 1944
 4. »Partizanska mati« — Janez Perovšek-Pelko
 5. »Partizanske pesmi«
 6. »Stirinjasta na delu«, reportaže Franceta Kosmača 1. decembra 1944
 7. »Stirinjasta v septembru« v 230 izvodih
 8. »16 partizanskih pesmi« v 220 izvodih
 9. »Pesmi Kajuh« v 400 izvodih
 10. »Partizanski koledarček« v 500 izvodih
 11. »Beograd, združen prisega« v 350 izvodih 1. januarja 1945
 12. »Iz partizanskega tiska« št. 1 v 320 izvodih 1. januarja 1945
 13. »Iz partizanskega tiska« št. 2 v 410 izvodih 27. januarja 1945
 14. »Iz partizanskega tiska« št. 3 v 320 izvodih 27. januarja 1945
 15. »Zgodovina KPJ« — Moše Pijadeja v 350 izvodih
 16. »Severni kurir« št. 1 25. marca 1945, št. 2 27. aprila 1945 v 520 izvodih, št. 3 1. maja 1945 v 520 izvodih. »Severnega kurirja« je pričel izdajati propagandni odsek štaba Severne slovenske grupe odredov, ker sta prenehala izhajati »Stajerski kurir« in »Nova beseda«.
 17. »32 partizanskih pesmi« v 450 izvodih
 18. »Novi čas« v 1000 izvodih
- V tehniki so izdelali naslednje letake po 2000 in še več primerkov: »Titova beseda«, »Budimpešta«, »Slovinci«, »Skrivatcem«, »Nemškim vojakom«, »Rdeča armada na slovenskih tleh«. Zraven tega so natiskali po več tisoč raznih formularjev, preko 5000 kadrovskih pol, priredili formularje za Okrajni odbor OF Slovenj Gradec ter nekaj parol za listkovno akcijo pri proslavah. Vsak teden so izdajali v tehniki »Radiotednik« v 300 do 400 izvodih; če so med tednom bile izredne vesti, so jih izdajali v manjši nakladi. Poleg rednim odjemalcem so pošiljali literaturo v prvih mesecih leta 1945 tudi Lackovemu odredu in zalagali domače slovenjegraško področje.

MI VSTAJAMO

TEDENIK XIV. DIVIZIJE

30. oktobra 1944.

KOROŠKA OB PLEBISCITU IN DANES

Koroški plebiscit leta 1922... je pomenil za mnogo slovencev veliko nevarnost, saj je bilo, da je prebivalstvo v plebiscitni soni skleno in ključno slovensko narodnost. Zato angliji ni šlo v glavo, da bi angliji Slovenci plebiscit izgubili.

Odgovor na to angliji je v tistih koroških ljudstvo ni sprejelo plebiscit kot narodnostno opredeljevalnik, ampak su odločitev za določeno državo obliko. Koroški so izbirali med Avstrijo, ki se je pravkar izvedla, in med jugoslavijo, sprejemala v demokracijo, republiko in je obstajala na pravih socijalni in gospodarski razvoju, na drugi strani pa med jugoslavijo, ki je še takrat kralja razvil v reakcijsko avtoritarno svet, koroški ljudstvo v Zagrebu kot prostostni slovenski, ki se so koroški želeli vstajati ako odločitev, je koroški ljudstvo in avstrijsko narodnost, koroški ljudstvo je na koroški narodnost, ki Antantini okupacijske vojske, brez pravih skloptov. V jugoslaviji je koroški ljudstvo videlo zgolj zankajočo namero balkanske narodnosti. Od nje ni pričakovalo nobenega napredka, v se ožje, kulture in gospodarskega razvoja. Takrat si koroški ljudstvo ni mogli izvoliti, da bi ob strani Nemcev izbralo v svojih koroških ljudstvo, pod turur Gustavo.

Danes je razvoja ravno nasprotno. Hitlerjevemu Nemčija je danes najmanjši narod slovenske, avstrijske in koroške narod in vse narode, ki Hitlerjev razni podpirajo, pravno na Balkanu, ki je bil do predkratihi povprečnem skupnem koroško narod in avstrijsko, pa vsega danes padeb-novoga sveta, novo ljudstvo, demokracijo, novoga, pravišnega, odnosa, lasti narodi. Balkan in slovenski jugoslaviji je vsoz bučnega utru in napredna.

Kakor pripravi in bledišli slovenski tor letniki, ki o avstrijsko, volitvami se grada svoje narodno občut, so tudi slovenski koroški avstrijski, slovenski narodno-avstrijski borbi se pokusili av, je pri-

POŠILJATE TRAKTI DOKUMENTI NAŠEVALE PISNI BODO VIRENA NAŠI

KOROSKO

Lani avgusta je izšla drobna knjižica "V objemu gozdov in dobrih ljudi Mislinjskega grabna" svtorja Iva MARINCA. Knjižico je pospremil s spremno besedo Jože Volfand in v uvodu zapisal: "...je več kot le spominski zapis, saj je v njej nekaj zanimivih zgodovinskih dejstev in dokumentov iz zadnjega leta NOB v Mislinjskem grabnu, na Koroškem in pod Pohorjem. Propagandni oddelek pri štabu XIV. divizije, vodil ga je pesnik France Kosmač, je v poletju 1944 ustanovil vojaško tiskarno - ciklostilno razmnoževalno tehniko. Imenovali so jo partizanska tehnika "Sova". Delala je od avgusta 1944 do maja 1945."

Avtor je bil sam borec in član ekipe v tiskarni. Tehnika je ostala skrita predvsem zaradi zavednih domačinov, kmetov in gozdnih delavcev, ki so bili pripadniki narodno osvobodilnemu boju ter izjemnega pomena obveščevalcev, kurirjev, partizanov. Ravno zaradi teh ljudi in njihovih potomcev objavljamo vsebino te knjižice v dveh ali treh delih, da bodo lažje ohranili spomin na zgodovinske dogodke v svojem okolju in jih shranili še za prihodnje rodove.

Poleti leta 1944 si je XIV. divizija s svojimi tremi brigadami, Tomšičevo, Serčerjevo in Bračičevo, že krepko opomogla od neprestanih hajk in pohodov ob prihodu na Štajersko. Pohorje s svojimi prostiranimi gozdovi, zarezanimi dolinami in grapami ter z razmeroma velikimi kmetijami na južnih in sončnih pobočjih je bilo pomembno zatočišče in oporišče ter operativno zaledje premikajočih se brigad v dolinah Mislinje, Drave in Dravinje. V štabu XIV. divizije in IV. operativne cone so bile že zavezniške vojaške misije, ki so s svojimi radijskimi zvezami usmerjale zavezniška letala, da so na planjave Rogle in Črnega vrha s padali odmetavala orožje z municijo, obleko in sanitetni material za partizanske bolnice ter operativne vojaške enote. Nemcem se je posrečilo, da so del materiala, ki so ga letala odvrгла 9. junija na planjave Rogle, zaplenili. Zato je partizansko vodstvo naslednje pošiljke zavarovalo z brigadami in bataljoni.

Pri zavarovanju pošiljke s 25. na 26. junij 1944 sta sodelovali Serčerjeva in Zidanskova brigada, prisotna pa sta bila tudi štab XIV. divizije in IV. operativne cone z zavezniškimi misijami in vojaško zaščito. Ko so Nemci opazili

križarjenje zavezniških letal nad Pohorjem in Roglo, so z vso naglico organizirali velika hajko s približno 1 200 do zob oboroženimi esesovci in policisti, katerih večina je pohod pričela po Mislinjskem grabnu do naselja Komisije pod Roglo z namenom zasedati planoto na Rogli. Oba partizanska štaba sta dobila obvestila o hajki, o moči ter smereh nemških premikov. V obrambo so partizanske enote pripravile borbene položaje, ki so bili za obveščene partizane ugodnejši od predirajočih nemških formacij. V skoraj enodnevnih spopadih so imeli Nemci 40 mrtvih in približno 60 ranjenih, ki so jih vozili po ozkotirni električni gozdni železnici po Mislinjskem grabnu v Mislinjo. (To borbo je podrobno opisal Jože Marolt v knjigi Serčerjeva brigada na Štajerskem, ki je izšlo leta 1993).

Ker je bilo območje med Roglo, Črnim vrhom, Planinko, Skrivnim hribom, Tolstim vrhom, Zaloško planino in Kraguljščem (1450 m) neugodno za redne nemške vojaške premike, kar je pokazal tudi poraz 26. junija 1944, Nemcev okoli naselja Komisije in zgornjega dela Mislinjskega grabna ni bilo več vse do velike hajke ruskih vlasovskih in nemških enot med cvetno nedeljo in veliko nočjo leta 1945.

Po za Nemce tragičnem porazu 26. junija 1944 in na predvidenem zatišju so na prisojnem gozdnem pobočju Skrivnega hriba, desno od naselja Komisije, naselili krojaško in čevljarstvo delavnico tistih borcev XIV. divizije, ki so obnemogli od naporov pohoda divizije na Štajersko. Imenovali so jih "Čuki", a že decembra 1944 so jih zopet razporedili v vojaške enote. Na to prostrano gozdno pobočje se je naselila tudi Vitrova skupina desetih borcev za pripravo grmad na planoti za označevanje in signalizacijo zavezniškim letalom, ki so na nočnih poletih odmetavala vojaško opremo, orožje in sanitetni material. Propagandni oddelek pri štabu XIV. divizije, ki ga je vodil France Kosmač, je sklenil, da ustanovi za potrebe štaba in svojih vojaških formacij svojo vojaško tiskarno - ciklostilno razmnoževalno tehniko z radijskimi sprejemniki. Na osnovi obvestil iz Svobodna Jugoslavija, radia London in obvestil iz premikajočih se partizanskih enot, so potem tiskali informacijske izdaje za vojaške in civilne skupine. Tudi za to ekipo - tehniko, ki so jo imenovali "Sova", je bilo v mladih, še neočiščenih gozdnih Skrivnega hriba dovolj prostora.

France KOSMAČ, latnik 1922, je bil široko razgledan mlad kulturnik, pesnik, prozaist, filmski režiser in filmski publicist. V Ljubljani se je kmalu vključil v osvobodilno fronto, zaradi česar so ga Italijani

France Kosmač

internirali. Po italijanski kapitulaciji leta 1943 se je vključil v partizanske enote in kmalu postal vodja propagandnega oddelka štaba XIV. divizije in z njo prišel februarja 1944 na Štajersko. Še pred osvoboditvijo maja 1945, med pohodi in borbami, je napisal pesniški zbirki "Pred pomladjo" in "Partizanski soneti". Po osvoboditvi pa je izdal vrsto pesniških in proznih izdaj ter režiral štiri celovečerne igrane filme, med njimi "Dobri stari pianino".

Julija 1944 je mariborsko nemško elektrogospodarstvo v okolici oplotnice popravljalo od partizanov poškodovani daljnovod. Ena od enot XIV. divizije je to skupino delavcev, v kateri je bil elektrotehnik Aleš Tičar, rezervni podporočnik bivše jugoslovanske vojske, zajela in odpeljala na zasilnišče v štab divizije. Tičar se je spoznal tudi na popravilo radijskih aparatov, zato sta ga komisar divizije Brkin in France Kosmač določila za vodjo tehnike Sove, dobil pa je partizansko ime Mak. Takoj sta mu dodelila dva barca, lesarska delavca in pričeli so z delom za nastanitev šestčlanske ekipe in pripravo pogojev za delo. Leseno uho so postavili v goščavi smrekovih dreves na blagom pobočju, tako da je bila severna stran en meter v zemlji, južna stran pa nad zemljo. Stene so bile zbite z za dobro pest debelimi smrekovimi debli, špranje pa so pred mrazom zamašili z mahom. Streho so pokrili s smrekovimi deskami in s svežim, zravnanim lubjem. Takšna koliba ni mogla dobro tesniti, zato smo se nekajkrat zbudili, prekriti s tanko plastjo snega, ki ga je nanesel veter med našim spanjem. Kuršče za kuhanje in gretje so v uti ogradjali s kamenjem in opeko, pokrili pa z dvema litoželeznima štedilniškima ploščama. Odvod dima so speljali po pokritem kanalu po pobočju hriba, približno 20 m daleč, da se je dim čim boljše porazgubil po goščavi. Kurili smo s svežimi brezovimi drvami, ki daje-

jo malo dima. Uta je bila velika približno 6 x 3 m. Ležišča smo imeli na tleh in v nadstropju, bilo pa je še prostora za mizo za delo in police za tiskarsko opremo in gospodinjstvo!

Skupino delavcev pri Oplotnici so tudi vključili v partizanske enote in enemu izmed njih so v štabu napisali potrdilo, da so ga zajeli partizani, kar je služilo visoko noseči ženi za opravičilo pred nemškimi gestapom. Tudi dezertirji iz nemške vojske so se posluževali mnogih izgovorov za razbremenitev svojcev pred nemškimi oblastmi.

Proti koncu vojne, spomladi 1945, smo imeli več službenih obiskov, tudi dopisnikov iz brigad, ki so v zimskih bojih zboleli ali obnemogli. Ob koncu marca in v začetku aprila smo postavili dvajset metrov pod nami še eno uho s štirimi pogradi. Prvo izdajo, in tudi prvi tehnik divizije na Štajerskem "Mi vstajamo" so natisnili v štabu divizije v 150 izvodih 1. avgusta 1944, med pohodi in postanki.

Ciklostilni papir, matrice in tiskarsko barvo so tudi potem, ko je bila tehnika stalno nastanjena, pošiljali brigade, kadar so jih zaplenile v trgovinah in v podjetjih. Ko sta Tomšičeva in Serčerjeva brigada osvobodili Ribnico in Lovrenc na Pohorju, so tehniški poslali razmnoževalni stroj - napravo za razmnoževanje - spodnjo ploščo z gibljivim okvirjem in mrežo, na katero smo prilepili matrico ter gumijast valček za nanos barve po mreži in matrici. Matrice smo pisali s pisalnim strojem brez pisalnega traku, da so črke prebijale matrico. Slike in naslove smo vrisovali v matrico z iglo. Matrica je vzdržala približno 500 strani. Največja ovira, da nismo mogli natisniti več obvestil in publikacij je bilo dejstvo, da nismo imeli razmnoževalnega stroja na boben.

Stalnih stikov z brigadami in tudi z nadrejenim propagandnim oddelkom štaba divizije nismo mogli imeti, zato si je morala tehnika sama vzpostaviti zveze z Mislinjo in Slovenji Gradcem, s katerima je bil Mislinjski graben življenjsko povezan. V Mislinjo in Sentiljo so vodile glavne zveze za preskrbo papirja, matric in tiskarske barve ter prehrane. Vodja tehnike Aleš Tičar - "Mak" je imel na pošti v Sentilju sorodnico Milo Zidar, doma iz Maribora in trgovca Edija Rozmana, jaz pa bratranca župnika Martina Stefanciosa, ki je bil konec leta 1943 izpuščen iz taborišča Mauthausen. Pri mesarju Planinšču "Petru" v Sentilju, med Sentiljem in Dovžami, smo dobivali vsak teden preko gospodarske komisije meso, moko, mast in drugo za gospodinjstvo.

dalje prihodnjic

BOJI ZA SEVERNO MEJO: OBNOVA DOGODKOV NA KOROŠKEM

MILENA CIGLER GREGORIN

V Dobrihah se oko mimoidochemu večkrat ustavi ob spomeniku Franju Malgaju in ostalim borcem za severno slovensko mejo in kdo se še ni vprašal ob tem: "Kdo je bil mož, Franjo Malgaj?" Kdo je bil Rudolf Maister in kaj se je sploh dogajalo takrat, ob zlomu Avstro-Ogrske monarhije na skrajnem severu naše, takrat še dokaj večje države, kakor jo sedaj vidimo v znameniti "Koroški", ujeti med Avstrijo, Italijo, Madžarsko in Hrvaško?

To je močno zanimalo tudi mene, zato sem se podala proučevati tedanje dogodke.

ln marsikdo bo morda iz mojega sestavka izvedel kaj takega, kar se ni imel prilike, marsikaj pa samo obnavljam, kar smo nekdaj že vedeli. Torej, zgodba o dveh možeh, Maistru in Malgaju, teče vzporedno. In kje sta se ta dva moža spoznala? Pri naprednem narodnobudiljskem listu "Savinja", ki so ga izdajali celjski gimnazijci še pred zlomom monarhije. Nekaj zavednih profesorjev gimnazije v Celju ima nedvomno veliko zaslug za celo generacijo zavednih Slovencev, katerih velik del se je potem vključil v 87. pešpolk, ki je hrabro branil severno mejo pod poveljstvom Malgaja oz. Maistra.

Pa pojdemo lepo od začetka: Franjo Malgaj, velikan po postavi, rojen 10. novembra 1894 v vasi Hruševci pri Sentjurju pri Celju, je bil že v osnovni šoli navdušen Jugoslovan, v gimnaziji pa je postal pomemben kulturno politični delavec. Velikokrat iz celjskih časov omenja profesorja Lileka in zavedni, že omenjeni, list "Savinja". Osebo se ukvarja z vsem mogočim: izkopava arheološke predmete, zapisuje ljudske pesmi (v Štrekljevi knjigi je 150 pesmi, ki jih je zapisal Franjo Malgaj). Iz celjske gimnazije se je leta 1913 preselil na Kranjsko, kljub temu pa je ostal poverjenik revije "Savinja". Pri reviji je sklenil trdno prijateljstvo z Rudolfom Maistrom, pokončnim in odločnim, obenem pa pesniško in človeško toplim možem, ki pozneje navdušuje prostovoljce za bran severne meje.

Vojška kariera Franja Malgaja je blesteča. V avstrijski vojski pod njegovim poveljstvom zopet zavzamejo trdnjavo Monte Cebini Italijanom pred nosom.

Avstrijci so povišali Franja Malgaja v nadporočnika in mu pripeli medaljo za hrabrost.

Potem se Malgaj zave, da bo monarhija razpadla in da je rešitev za Slovence v skupni državi s Srbi in Hrvati. Pričnejo zbirati podpise za "majniško deklaracijo" za razpad monarhije in za jugoslovanstvo. Od

71.000 podpisov jih je 29.000 iz celjskega in žalskega okraja.

V tem času Malgajev sorojak, kmet Andrej Oset iz Sentjurja pri Celju, dela mlekarstvo in kmetijsko šolo na Češkem, jo konča, se vrača domov preko Koroške, se v saseku Dobrije ustavi in odpre gostilno z imenom "Gostilna Tolstovrške slatine". Domačini še povedo, da je bil vrelc v tovorom v ta klanec. Slatino so s konji tvorili tudi v Eibiswald, stekleničili so jo in nalepka je bila dolgo ohranjena tudi pri Simonu Kotniku v Dobrihah (njegovo pričevanje).

Torej, v tej znameniti gostilni se je z gostilničarjem Andrejem Osetom začelo snovati politično in kulturno delovanje za Slovenijo in jugoslovanstvo na Koroškem. Sestanki, ki so se vršili v tej gostilni, so se končali s pohodi na Ravne (tedaj Guštanj) s petjem sokolskih pesmi in vzkliki "Živijo Jugoslavija". Med domačini, ki so sodelovali pri teh narodno buditelskih dejanjih, omenjajo viri: Rajka Kotnika (poznejši obglavljen), Bena Kotnika (poznejši poslanec), dr. Franca Sušnika, brate Lečnik in dekle, ki se je pisala Cvitanich in jo omenjajo domačini, seveda pa še velike drugih, katerih imena niso tako znana, njihovo delovanje pa je ravno tako pomembno za takratni čas. Konec oktobra 1918 je Andrej Oset sklical v gostilni sestanek za ustanovitev Narodnih straž za Mežiško dolino (nemiri, vlomi v privatne trgovine). Za vodjo narodnih straž so imenovali Franca Sušnika, poznejšega ravnatelja gimnazije na Ravnah.

V tem času Maister v Mariboru že zbira prostovoljce za bran severne meje, Maribora in skrivaj zbira tudi orožje. 23. novembra 1918 ob 4. uri zjutraj razoroži Zelene straže "Schutzwehr" v Mariboru. 15. decembra je v Mariboru proslava združitve v skupno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Maister nagovori može, da branijo severno mejo ter pošlje Malgaju v Velikovec pešpolk pod poveljstvom stotnika Kosa.

Zavzete Velikovec:

1. decembra 1918 je Malgaj s svojimi možmi in Srbi iz 26. ljubljanskega pešpolka zavzel Velikovec. Velikovški Nemci so klicali na pomoč Celovec. Avstrijce je peklo predvsem prekoračenje Drave. Zahtevali so, da se Malgaj umakne iz Velikovca na južni del Drave. Niso pa zahtevali, da zapusti Koroško. Poleg tega si niso bili na jasnem, ali je Malgajev oddelk antantna sila ali ni, ker so bili navzoči tudi Srbi. Malgaj je njihovo

zahtevo odločno zavrnil in zagrozil z požigom Velikovca, če bi Volswehr napadel.

Malgaj poroča: Parlamentarec je rekel, da smo mi demarkacijsko črto prekoračili, kar je proti dogovoru nemške in naše vlade. Povedal sem mu, da sem zasedel Velikovec na povelje generala Maistra.

Nemška trditve tudi sicer ni bila točna. Pogodbo za demarkacijsko črto so sklenili le z Lavričem za del Koroške. Celovcu pa je bilo očitno do tega, naj velja demarkacijska črta za celo Koroško.

Med pogajanjimi so začeli Nemci streljati. Poleg Malgaja sta bila srbski

poročnik Mitrovič in nadporočnik Tine Pavlič, ki pripoveduje: "Ker se je streljanje z nemške strani nadaljevalo, je Stanko Oset potegnil pištolo, jo nameril proti polkovniku Verstendingu in rekel, da ne jamči za njegovo življenje, če streljanje ne poneha." Spričo takšnega položaja je polkovnik kar od tam klical v Celovec in ukazal, da nemški napad prekinejo. Celovec je takrat upošteval predlog, nakar so polkovnika iz Malgajevega štaba pospremili v vozilo.

Okrajno poveljstvo v Velikovcu je nato prevzel slovenski glavar. Nemškega župana so odstavili, pošto poslovanje je prišlo pod slovensko nadzorstvo.

Narodna vlada in poveljstvo drugega vojnega okrožja v Ljubljani pa še vedno nič. Začeli so celo omejevali krajevno pristojnost generalu Maistru. V povelju dne 22. novembra 1918, ki ga je štajersko obmejno poveljstvo prejelo 26. novembra piše: "General Maister poveljuje kot štajersko obmejno poveljstvo SHS vsem četam v prostoru severno do Pliberka in Doba, južno pa do Slovenj Gradca, Maribora in Ptuja.

Nadaljevanje prihodnjič!

1.Nov spomenik, ki je bil postavljen po osvoboditvi na istem mestu kot prejšnji, nad sedanjo železniško postajo, a so ga kasneje prestavili na avtobusno postajo Dobrije.

2.Fotografija je nastala 1. novembra 1918 v Žitari vasi ob ustanovitvi prvih koroških borcev.

3.Nagrobna plošča z Malgajevega groba v Sentjurju pri Celju.

IZ HRIBRSKI KRIŽ NARODOPISJA

VIKTOR LEVONNIK

Pripoved o Hribrskem križu mi je povedala moja pokojna mati, njej pa njen oče, ki je bil v času Avstroogradske v službi pri Ojču ali Veržunu v Dravogradu.

Moj ded je bil kmet v Dovžah pri Levovovniku. Del dohodka je pridobil s prekupčevanjem z ovcami, ki jih je prodajal na Madžarsko. Rad pa je zahajal k sosedovemu kmetu Jevšnikarju, ki je imel gostilno. Ta ga je tudi sam vabil na "frakeljce". Opitega so sosedje večkrat nagovorili, da jim je podpisoval "bekslne", kar je pomenilo, da je bil tem, ki jim je podpisal, prvi porok pri plačilih posojil. Če kateri izmed njih ni mogel sam poplačati dolga, ga je moral poravnati moj ded. In nekega dne mu je Jevšnikar dejal: "Čuj, Levovnik, lahko si v moji hiši, ki je bila nekoč tvoja, a si jo, žal, zapil. Moral pa mi boš plačevati najemnino." Moj ded je bil ponosen mož in se je rajši odselil v Pameče v Kavdijsko bajto. Ker je znal dobro pisati in govoriti tri jezike, ga je vzel v službo takratni bogataš v Dravogradu. Tako je bil dolga leta pisar pri Ojču. Tu pa je bil zaposlen tudi lesni manipulant, zviti trgovec Messpeck. Bil je nemškega rodu, znal pa je govoriti tudi slovensko. Z mojim dedjem sta bila dobra prijatelja. Ker pa je bil Messpeck bogat in tudi lep, si je izbral za ljubico Golovo hčerko iz Slovenj Gradca. Tudi ona je bila bogata. Ob sobotah se je peljal v Slovenj Gradec k ljubici v lepo okrašenim kolesjem, ki so ga vlekle štirje pari konj. Imel je tudi kočijaža, ki ga je moral čakati do noči in ga potem peljati nazaj v Dravograd. Da je bogatašu Ojču cvetela trgovina, se je lahko zahvalil Messpecku, ki je tako slabo plačeval kmetom les, da marsikateri niso dobili zanj niti toliko, da bi nakupili najnujnejša živila. Ojče je imel tudi trgovino, kjer so kmetje kupovali živež, zato denarja skoraj nikoli niso videli. Messpeck je kar po svoje napisal listek, koliko znesel pripeljan les. S tem listkom je lahko šel kmet po nakupih. Zaradi goljufij so ga kmetje preklinjali, on pa jim je rekel, naj odpeljejo svoje "skorje" nazaj domov, če nočejo prodati. Marsikateri kmet ni z lesom zaslužil toliko, da bi lahko poplačal davke in je potem "šla kmetija na boben". Bogataš Ojče pa si je širil svoje bogastvo, Messpeck pa si je mel roke, ker je dobro zaslužil. Velikokrat je dejal mojemu dedu: "Čuj, Levovnik, tako si bister, ne znaš pa zaslužiti krajcerjev. Poglej mene! Tebi se pa vsak smili, to ni dobro. Najprej si ti sam, potem pa, če kaj ostane, naj

imajo tisti, ki jim krojiš usodo." Moj ded je bil pošten, čeprav bi si pri Ojču lahko nabral denarja in kupil nazaj Levovnikov grunt. Selil se je iz kroja v kraj, nazadnje pa je bil pri plibrškem grofu za oskrbnika. Stanoval je v Libučah in tam se je rodila moja mati. Domov je hodil ob sobotah. In tako se je neko jesensko soboto vračal domov, Messpeck pa k svoji ljubici v Slovenj Gradec. Dediju je rekel, da bo to soboto bolj dolgo ponočeval. Tako se je Messpeck vračal nazaj proti Dravogradu okrog polnoči. Ko sta se s kočijažem bližala Bukovski vasi, so konji kar naenkrat obstali, pričeli so hrzati in kočijaž jih ni spravil nikamor več. Kljub temu, da je neusmiljeno udarjal po konjskih hrbtih, ni pomagalo. Med tem, ko so se konji vzpenjali na zadnje noge, se je nenadoma znašel na sedežu poleg Messpecka lepo oblečen gospod v lovski obleki. Na glavi je imel lovski klobuk postrani. Messpeck se ga je zelo ustrašil. Gospod je dejal, da se tudi on vrača proti Dravogradu in se želi z njim peljati. Ko ga je Messpeck natančneje pogledal, je opazil, da mu izza klobuka štrita dva mala rožička. Torej je k njemu prisedel sam vrag. Prisedenec mu je še rekel: "Veš, nocoj bova tudi midva delala obračun. Veliko si goljufal!" Konji so pričeli dirjati, da je kočijaž padel s kolesja, vajeti pa je zgrabil prišlec. Pripeljali so se na dvorišče, kjer so bile konjske staje. Tam so že čakali hlapci, da so premočene in podivjane konje spravili v hlev. Messpeck pa je moral v svojo pisarno s prišlecem. Naslednji dan je bil Messpeck ves siv, postaran in čisto spremenjen. Začel je kmetom poštno plačevati, tako da ga je Ojče nagnal, ker mu ni delal več koristi.

Svojo zgodbo je Messpeck hotel povedati ljubici in se je sam peljal v Slovenj Gradec. Ko se je pozno ponoči vračal domov, se je na Hribrskem zgrudil s kolesja in obležal mrtev. Konji so potem sami prišli domov v Dravograd. Ljudje pa vedo povedati, da se ob sobotnih nočeh na tem mestu, kjer sedaj stoji križ, sliši jok in tožba: "Pomagajte mi, da povrnem ljudem, ki sem jih ogoljufal!"

Danes je Hribrski križ prenovljen. Naredil ga je mizarjski mojster, gospod Tone Breznik iz Bukovske vasi. Obnovo je načrtoval že pokojni Hribrski sin Ivan.

Kadar se s kolesom peljem proti Slovenj Gradcu, me Hribrski križ vedno spomni na to zgodbo, ki mi jo je pripovedovala moja mati. ▲

STARA PESEM IZ GORNJIH KRAJEV

Pesem je pripovedovala stara mama Rozalija Mencinger, zapisala pa jo je Silva Avberšek iz Paškega Kozjaka leta 1950.

SILVA AVBERŠEK

CERKVICE V MISLINJSKI DOLINI

*Oh, kako je veselo
po gornjih krajih,
po šmarških dolinah,
po graških vaseh.*

*Po graških dolinah me prav veseli,
po hribih, dolinah je polno cerkvi.
Tud' sv. Ana je visoko tam gor,
prežalostna cerkev je skor.*

*Kdo toliko je cerkvic
pozidati dal?
Je lepši, kot bi rožic
nasaj.*

*Svet Jakob v Pamečah, sv. Šentjanž,
Marija na Homcu, pa sv. Miklavž,
požegnata polje, po gornjih krajeh,
po graških dolinah,
po šmarških vaseh.*

*V graškem mestu
sta cerkvici dve,
kdo prvo je zidal,
to nihče ne ve.
Ta druga je velika,
nam srce mehči,
saj notri so lepe reči.*

*Sv. Uršula gor nad Plešivcem stoji,
po Štajerskem gleda, pa Boga časti.
Na svet' je prestala veliko zares,
ima cerkev najbližje nebes.*

*V Starem trgu se cerkev svetli,
na gradu pa druga prav lepa stoji.
Tam gori zvonovi prav mило pojo,
vsem vernim veselje dajo.*

*Na Homcu mi cerkvica lepa stoji,
Marije device altar se časti.
Tam ura na turnu kristjane budi,
posebno pobožne ljudi.*

*Če v Troblje tja pridem, me spet
veseli,
ker mežnar že vrata odpirat hiti.
Marija devica se v tronu sveti,
Marija, kak' lepa si ti.*

*Svet' Luka, sv. Marko zapisala sta,
kako je Marija v nebesa gor šla.
Zdaj je ona kraljica sv. nebes,
v velikem altarju tam vmes.*

*Svet Peter blizu Koroškega je,
ta cerkev je lepa, čez druge je vse.
Dva turna nam kažeta, da je sv. Peter
apostol velik.*

*Tud' Šmartinska fara ima dosti cerkvi,
pravica tu stara še tamkaj živi.
V Turjaškem Šentilju so cerkvice tri,
sam Bog se pa v tistih časti.*

*Na meji Koroški pa cerkev stoji,
kjer romar odpustke si tam zadobi.
Je dobrega sveta Marijin spomin,
na križu prabit je Bog sin.*

*Vsi mali altarji pa kažejo nam,
da sv. Lucija in sv. Florjan,
sv. Jurij, sv. Ahac v altarju sta tam.
Apolonija, Agata zravn'.*

*To cerkev so zidali davno popred,
zdaj je gotovo že petdeset let.
So romarji tjakaj začeli hodit,
Boga in Marijo častit.*

*Oh, kako so vesele te cerkvice vse,
zbudijo tud' moje zaspano srce.
Na cerkvah so turni, nam kažejo pot,
gor v sveta nebesa od tod.*

*Opomba: V graških pomeni slovenje-
graških. ▲*

Cerkev na Uršlji gori.

				RAZVEDRILO	SPET TOPEL	USTALIJENO OPRAVILO	POBEG	MODELNA NAPRAVA	PREDLOG
				PESNITVE					
				NADOMESTNA CESTA					
				ENOTA ZA MERJENJE ALKOHOLA					SODNIK
				NEPRIJETNO ZVENEČI GLAS VRSTA IGLAVCEV					
	KODRAST	NAVDUŠEN					ŽIVILO		
		PESNIK							
POTOMEČ SPANCEV V LATINSKI AMERIKI					IZUMRLI INDIJANSKI PREB. PERUJA		OBLIKA IMENA ANA		
MAJHNI RILCI							TEŽKO GIBLJIV	VEK	NADZEMNI DEL REPE
									
CENJEN									NIKALNICA
SLOVENSKA REKA					NAVDUŠEN				
					MUSLIMANSKA SVETA KNJIGA				
	GRŠKA ČRKA			DELATI GIBE					
				AVTOR: ANICA HUDERNIK					

REŠITEV KRIŽANKE IZ VIHARNIKA ŠT. 2/99

Vodoravno: sto, kor, peč, K, krči, kamera, LR, presušeno, MČ, šelak, pek, nk, Mo, enaka, Lim, Gl, r, vize, AJ, unikat, za, Tara.

ZA RAZVEDRILO

PREMETANKA IZ OSTANKA

Prečrtajte vse parne črke, ostale pa premečite!

1. Napačen poklic

DR. PETER ZVONAR
OPTIK

2. Napačen naslov

MILKA KOVAČEC
SELOVEC

3. Napačna veroizpoved

DR. BRANE JUREK
BUDIST

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

ŠKOLJKA

Le "en" glavni števniki "vložimo" v ciklamo in že se ta spremeni v žlahtno in okusno majhno rastlino. (Ciklami pravimo tudi korček.)

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

PREČITANKE

LE POTICA na ovalu,
perila kup, otrok pa pet.
Obraz uvel v ogledalu
je njen spomin mladostnih let.

TO NALIT bi Janko bil,
če v hribih vse bi žganje spil.
Na žalost je "flaškon" razbit,
bil je pohorski granit.

KRI S TAL počisti in s preproge
in to, kar padlo je na noge.
Čeprav krvave so stopinje,
bolj bolijo jo - črepinje.

OH, ROVT teh jaz ne zapustim
preden si po hribčku celem
prežlahtne ne zeli pridelam;
potem pa dušico spustim.

NE, RODA on ne bo nadaljeval,
če vsakič bo dol z lestve pal.
Slabo konča se vsak zagon,
dekle čaka ga zastonj.

Veliko zabave pri reševanju ugank
vam želi Majda PAJER.

DREVESNI POSEBNEZI

STARA SADNA DREVESA - ŠESTAVNI DEL NAŠEGA ŽIVLJENSKEGA PROSTORA

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Sonce je iz dneva v dan vse močnejše. V dolini je hitro premagalo debelo snežno odejo, mraz pa se seli v višje predele. Prebudilo je naravo prej kot prejšnja leta. V nižjih predelih Koroške si še sredi februarja lahko opazoval, kako je iz dneva v dan postajalo vse bolj živahno ptičje petje. Oživeli so gozdni robovi, obrežja potokov in sadovnjaki.

Veselimo se spomladanskega prebujanja, z žalostjo pa ugotavljamo, da v naših krajih ni več toliko ptic, kot nekoč. Vzrokov za izginotje posameznih živalskih vrst je veliko. Med njimi so najštevilčnejši prostorski posegi v gozdni in negozdni prostor, spreminjanje vodnega režima, neprimerna strojna obdelava zemlje, uporaba raznih strupov na poljih in v sadovnjakih. Človek pa vse bolj nasilno spreminja našo krajino, nekdanj pestro z naravnimi strugami potokov in rek z zaščitnim pasom drevja in grmovja, posameznih skupin in šopov drevja sredi polj, starimi sadovnjaki in pestrimi gozdnimi robovi v uniformirano pokrajino.

Tako kot so posamezna stara in debela drevesa v gozdu stabilizatorji pestrega rastlinskega in živalskega sveta, tako pripomorejo stara razvejana debela sadna drevesa, da je življenje med krošnjami bolj pestro kot v geometrijsko, z umetnimi gnojili in strupi negovanih plantažnih nasadih. Plantažni nasadi so monokulture sadnega drevja kot so umetni, čisti smrekovi nasadi v gozdnem prostoru. Takšen gozd je manj odporen proti raznim ekstremnim zunanji vplivi kot sonaravno oblikovan mešan gozd. Podobne zakonitosti veljajo tudi za plantažne nasade.

Za boljšo biološko aktivnost in mozaično pestrost gozdnega prostora pripomorejo gozdarji in lastniki gozdov, ko negujemo tudi posamezna stara in debela drevesa izrednih oblik, potrebna pa je tudi skrb za redke grmovne in drevesne vrste. Sadjarji pa naj v veliki vni za vse večjo biro, pri snovanju novih nasadov sadnih dreves ne zanemarijo starih plodonosnih vrst, pa naj bo to lesnika ali kakšna druga stara vrsta. Stokovnjaki ugotavljajo, da so stare sadne drevesne vrste bolj odporne proti škodljivim vplivom kot hitro rastoče, v plantažah vzgojeno sadno drevje.

Stara razvejana jablana sredi travnika ali ob robu domačije popestri krajinski izgled. V krošnji najdejo svoj življenjski prostor najrazličnejši ptiči, ki so najučinkovitejši regulatorji in odstranjevalci najrazličnejših škodljivih žuželk v sadovnjaku, na njivi,

Stara jablana - eldorado za svet ptičev in žuželk na Brdinjah.

v vrtu ali travniku. Pa tudi morda za oko manj lepi sadeži stare jablane so bolj zdravi, kot pa z raznimi škropivi in umetnimi gnojili "napihnjeni" sadeži dreves iz plantaž. Tako kot v gozdu, tudi v sadovnjaku ni proti onesnaženemu zraku odpornih drevesnih vrst. S starostjo tudi drevesa fiziološko pešajo. Kadar pa so pod udarom škodljivih vplivov, še posebno pod dolgoletnim vplivom onesnaženega zraka, njihova življenska moč hitreje pada. Takšna drevesa so bolj podvržena najrazličnejšim škodljivcem.

Morda se vam zdi pozimi zelo lepo drevo, ki je obdano z zelenim pregrinjalom rastlinskega zajedalca - belo omelo. Najpogostejše so z zimzeleno grmičasto rastlino porasla stara drevesa v zanemarjenih sadovnjakih, ptiči pa prenašajo lepljivo seme tudi na gozdno drevje (vrba, topol, jelka), katero je fiziološko opešano. Veliko z belim omelom napadenih dreves, je po okolici industrijskih objektov, iz katerih se vali zdravju škodljiv dim. Tudi z belim omelom obdana stara jablana s pobočja Brdinj je dokaz, da se je dolga leta čez ta pobočja valil onesnažen zrak.

Naj zaključim morda laično razglabljanje o prebivalcih življenjskega prostora izven gozda v želji, da bi vsi skupaj imeli povsod odprte oči in bi s skupnimi močmi skrbeli in negovali našo lepo Koroško krajino.▲

Stara jablana, obdana z belim omelo na Brdinjah.

▲▲ Foto: G. Mlinšek

LEČNIKOV KOSTANJ

FRANC HUDRAP, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Ravne - Prevalje

Prvi kostanj, ki raste ob domačiji Petra Rezarja, po domače Spodnji Lečnik, je najdebelejše drevo v občini Ravne. Obseg v prsni višini (1,3 m) po zadnjem merjenju (izmerili smo ga sodelavci krajevne enote Prevalje) znaša 7,33 m, premer je 2,33 m. Je enodebelno drevo, kar je za tako debel kostanj redkost. V višino meri 21 m, masa drevnine znaša približno 45 m³. Starost drevesa ni znana, vsako leto pa bogato obrodi. Je ponos kmetije in kraja.▲

Gospodar Peter pred mogočnim kostanjem.

Foto.: Janko Mikeln

VABILO

Odbor KLUBA UPOKOJENIH
KOROŠKIH GOZDARJEV

Vas vabi
v petek, 2. julija 1999 ob 10. uri
k Dulerju na Sele, na VII. srečanje.
Poskrbeli smo za dobro hrano
in za "muziko".
Veselite se dobro voljo, prinesite s
seboj. Čimprej se prijavite članom
ODBORA na vašem območju.
Prispevek na člana je 1500 SIT.

Pridite!▲

LISTNICA UREDNIŠTVA

Nekateri že močno negodujete in nas kličete na uredništvo, ker zadnje mesece prihaja Viharnik na vaše naslove vedno bolj pozno. Zamude nastajajo zato, ker vedno ni mogoče pravočasno poravnati obveznosti, ki nastajajo pri pripravi revije. Nasploh je pokritje stroškov izdajanja Viharnika problem, saj z naročnino pokrijemo le dobro polovico stroškov. Ves ostali denar moramo pridobiti s prošnjami za dotacije in z oglasi, glavni delež pa pokrije Gozdno gospodarstvo. To pa je za podjetje veliko breme.

Upokojeni gozdarji, solastniki Gozdnega gospodarstva, ki so vložili v podjetje svoj certifikat, so prejeli Viharnik zastoj. Zaradi že omenjenih težav jim tega Gozdnega gospodarstva ne more več zagotavljati, zato bodo vsi, ki želijo še naprej prejemati Viharnik ob polletju dobili položnice za plačilo naročnine.

Uredništvo▲

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1
Telefon: 0602/ 43-332
Direktor: Hubert Dolinšek
Uredniški odbor:
Ida Robnik in Gorazd Mlinšek
Glavna urednica: Ida Robnik
Oblikovalska realizacija:
Umetniška delavnica IDEJA, Maribor
Likovna urednica in
grafično oblikovanje: Marlena Humek
Tehnični urednik: Alfi Hutter
Priprava za tisk in fotoliti:
Grafčna forma Hutter, Maribor
Tisk: Odtis, Ravne
Naklada: 1750
Vse pravice pridržane,
© Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 1998.
Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje
z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Avtor fotografij na naslovnici: Peter Cesar

ZAŠČITA SADIK V GOZDU

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstvo

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

Gozd brez mladih razvojnih faz (mladovja ali mlad gozd) ni stabilen gozd, ki bi zagotavljal različne funkcije gozda. Gozdu, kjer je naravno pomlajevanje oteženo, moramo pomagati z najrazličnejšimi gozdnogojitvenimi ukrepi.

Za vzroke slabega pomlajevanja je neposredno kriv človek, ki je skozi stoletja močno posegal v gozdni prostor (močni prostorski posegi v obliki frat in golosekov, izsek listavcev, zasmrečevanje, porušeno ravnotežje med živalskim in rastlinskim svetom, zmanjševanje življenskega prostora določenim vrstam divjadi, iztrebljanje zveri, preštevilna divjad v prostorsko okrnjenem območju, itd.). S sonaravnim gospodarjenjem pomagamo gozdu ohraniti njegovo stabilnost. Med pozitivnimi gozdarkimi ukrepi je tudi sadnja rastišču primernih drevesnih vrst, predvsem pa listavcev.

V drevesnici vgojene sadike so "solata" za divjad - predvsem srnjad in gamsa. Če je divjad preštevilna na določenem gozdnem prostoru, so poškodbe na mladih sadikah in tudi na naravnem mladju večje. Mlada drevesca ščitimo pred objedanjem (srnjad, gams) in lupljenjem (jelen, muflon) na najrazličnejše načine. Ščitimo predvsem listavce (bukev, javor, jesen, jerebiko), med iglavci pa predvsem jelko, macesen, pa tudi tuje drevesne vrste (duglazijo, zeleni bor in druge). Zelo velike težave so že več desetletij na zasmrečenih pobočjih mislinjskega Pohorja, kjer so gozdarji že štirideset let temeljito proučevali najrazličnejšo zaščito sadik. Ko si ogledaš številne objekte z najrazličnejšo zaščito sadik pri sanaciji zasmrečenih sestojev, spoznaš zgodovino zaščite in dejanske probleme s pomlajevanjem v degradiranem prostoru.

Poznamo zaščito posameznih sadik (spopolnitve v manjših skupinah) in skupinsko zaščito sadik na večje površine.

Slika 1:

Posamezne sadike lahko zaščitimo pred lupljenjem, delno pa tudi pred objedanjem, z lesenimi količki. Najučinkovitejša je zaščita sadik s tremi macesnovimi nacepljenimi količki. Proti trohnenju so zelo odporni tudi hrastovi, kostanjevi in akacijevi količki. Smrekove obrezline niso uporabne. Zaščita z enim ali dvema količkoma je neučinkovita.

Slika 2:

V novejšem času so lesene količke zamenjali plastificirani škatlasti tulci različnih višin. Z njimi smo ščitili predvsem javor in jesen, za

bukove sadike ti niso primerni. V gozdu so zelo opazljivi, kot tujek kvarijo estetski izgled gozdnega prostora. V slabo vzdrževanem tulcu se zrak močno segreva, zato prihaja do predčasnega priraščanja in slabše olesnitve sadike.

Slika 3:

Boljšje prezračevanje je omogočeno sadiki zaščiteni s kovinsko mrežo in dvema ali tremi količki. Zaradi težavnejšega prenosa težkih mrež so te nadomestili s plastičnimi mrežastimi tulci različnih premerov (premer 1,5 cm, fi 30 cm) in višin (1,20 m, 1,50 m, 1,80 m). Uporabne so za zaščito listavcev in jelke, katere so posajene v manjših skupinah ali posamezno.

Z daljšimi mrežastimi tulci ščitimo tudi naravna mlada drevesa v predelih, kjer je velika nevarnost poškodb po jelenjadi.

Slika 4:

Trenutno nekoliko dražja, dolgoročno pa najbolj racionalna, je zaščita večjega števila sadik z ograjo. Tudi ograja je moteči objekt v naravnem okolju, vendar omogoča ta vrsta zaščite najbolj nemoteno pomlajevanje. Poleg posajenih drevesnih vrst, se v ograjeni ploskvi nasenijo tudi druge drevesne vrste. Ograje ne smejo biti prevelike, saj je vzdrževanje in kontrola takega objekta težavnejše. V manjše ograjene ploskve divjad ne sili. Posebno na spodnjem delu bolj gosto pleteno 1,5 m ali 2 m široko mrežo lahko obesimo na zakopane, spodaj ožgane ali z zaščitnim sredstvom premazane okroglice (okroglice) ali pa na posebne, škarpaste opornike, narejene iz polokroglic.

Slika 5:

Postavitev ograje s pomočjo škarij je lažja. Vsakoletno vzdrževanje te ograje je nujno, saj služi svojemu namenu 10 in več let.

Slika 6:

Druge vrste mehanskih zaščit sadik želijo strokovnjaki poceniti z uporabo raznih kemičnih premazov vršičkov mladih dreves v pozno jesenskem času ali pa z nastavitvijo posebnih posod z v smrdljivo tekočino namočeno volno. Posebne aluminijaste veternece poganja električna energija iz akumulatorja, da širi smrad po gozdu. Ta pa odvrta divjad, da ne objeda mladja.

Opisal sem najbolj poznane oblike zaščite sadik in naravnega mladja. Najboljša zaščita sadik pa je uravnotežena številčnost divjadi, sonaravno gospodarjenje in čim manjši kvarni vplivi v gozdu!▲

1. Razlika med zaščitenim sadiko s tremi količki in nezaščitenimi sadikami je opazna.
2. Individualna zaščita sadik s plastificiranimi škatlastimi tulci in fino pletenim mrežastim tulcem.
3. Zaščita sadik s posamezno plastično mrežo.
4. V zasmrečenih gozdovih mislinjskega Pohorja se najbolje obnese zaščita sadik z ograjo (mreža, grobo pletena).
5. Postavitev 2 meterske mreže, obešene na lesene koze, je hitrejša (skupinska zaščita sadik).
6. Priprava za odganjanje divjadi (namočena volna v smrdljivo tekočino in veterinica) omogoča naravno pomlajevanje.

Fotografije: Gorazd Mlinšek

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

LES

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štíbu 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684

RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 423, faks 0602/71 239

rokavice - gumi
rokavice - gozdarske
obleka gozdarska
škornji gumi s filcem
čevlji gozdarski
čevlji gozdarski lažji

drsnik komplet
meter gozdarski 15m
veriga vlečna 2 m
vrv jeklena Ø 10 mm
vrv jeklena Ø 12 mm
zagozda

svečka
meč Oregon
veriga 28 Z
veriga 32 Z
pila Ø 4,8 mm

motorna žaga
JONSERED 2054
motorna žaga
JONSERED 670
motorna žaga
HUSQVARNA 254 xp
motorna žaga
HUSQVARNA 268
olje za mešanico
olje za verigo (4l)

**SMO POOBLAŠČENI PRODAJALEC IN SERVISER
MOTORNIH ŽAG JONSERED
IN MOTORNIH ŽAG, KOS IN KOSILNIC:
HUSQVARNA, STIHL, JONSERED**
Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom

